

Karjera izglītība

7-9. klasei

skolotāja
rokasgrāmata

Brošūra izstrādāta un izdota ar Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts budžeta finansiālu atbalstu ESF nacionālās programmas 3.2.7.1. „Atbalsts profesionālās orientācijas un karjeras izglītības ieviešanai izglītības sistēmā” projekta „Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā” ietvaros

Metodiskā materiāla saturu sagatavoja:

Inese Āboltiņa, Talsu 2. vidusskola
Inga Belinska, Bauskas rajona Izglītības pārvalde
Līara Beļčikova, Saldus rajona Druvas vidusskola
Inga Blauberģa, Cēsu rajona Taurenas pamatskola
Skaidrīte Ciule, Rēzeknes pilsētas Izglītības pārvalde
Baiba Karlsberģa, Cēsu rajona Priekuļu vidusskola
Ināra Kleinberģa, Rīgas rajona Zaķumuižas pamatskola
Dzintra Kļaviņa, Liepājas rajona Kazdangas pamatskola
Inta Lemešonoka, Rīgas rajona Carnikavas pamatskola
Līga Ļaudobeļe, Saldus rajona Kalnu vidusskola
Sandra Macijevska, Daugavpils rajona Ilūkstes 1. vidusskola
Marija Micķeviča, Krāslavas rajona Dagdas vidusskola
Dace Ozoliņa, Ogres rajona Izglītības pārvalde
Irina Rabša, Daugavpils 10. vidusskola
Dzintra Skrūzmane, Valkas pamatskola
Sandra Šapale, Daugavpils Valsts ģimnāzija
Rudīte Urbacāne, Jēkabpils rajona Elkšņu pamatskola

Atbildīgā par izdevumu Brigita Miķelsone

Redaktore, korektore Mārīte Treijere

Māksliniece Līga Delvera

Maketētājs Māris Voits

Dizains, makets aģentūra „DUE”

Iespiests tipogrāfijā „Citrons”

ISBN 9984-9906-1-3

© V/A Profesionālās izglītības attīstības aģentūra, 2006.

Saturs

levads	4
Mācību metodiskā līdzekļa uzbūve	8
Karjeras izglītībā sasniedzamās prasmes 7. – 9. klašu posmā	9
Ārpusstundu darba tematiskais plāns	11
ĀRPUSSTUNDU DARBS AR SKOLĒNIEM	14
Mācību priekšmetu saistība ar profesijām	15
Tikšanās ar skolas absolventiem	17
Karjeras diena	19
Tikšanās ar dažādu profesiju pārstāvjiem	21
Izvēlies savu skolu!	23
Skolotāju diena	28
Karjeras pēcpusdiena	30
Darba pasaules izpēte	35
Profesijas Latvijas reģionos	45
Skolas bibliotēkas loma karjeras izglītībā	50
DARBS AR VECĀKIEM	52
Skolas un ģimenes sadarbība	53
Vērtīborientācija ģimenē, klasē, skolā un sabiedrībā un tās ietekme uz bērna izvēlēto profesiju	55
Vide un tās ietekme uz bērna nākotni	61
Bērna karjeras izvēle	65
Izglītības iespējas Latvijā un ārzemēs	74
PIELIKUMI	79
Karjeras izglītībā izmantojamās metodes	80
Tematiskais plāns. 7. klase	84
Tematiskais plāns. 8. klase	87
Tematiskais plāns. 9. klase	91
Terminu vārdnīca	95

Ievads

Karjera ir cilvēka mērķtiecīga darbība savu kompetenču pilnveidei un izpausmei mūža garumā. Pamatskolas posms ir pats sākums karjeras apzinātai veidošanai, tas secīgi turpinās vidusskolā vai profesionālās izglītības iestādē, augstskolā un vēlāk visas dzīves laikā.

Karjeras izglītība ir veids kā palīdzēt izglītojamajiem attīstīt savas zināšanas, izpratni un prasmes, kas nepieciešamas, lai pieņemtu apzinātus lēmumus, lai plānotu un mērķtiecīgi veidotu savas karjeras izaugsmi.

Izglītības sektorā karjeras izglītība ir plānots pasākums, kursu un programmu nodrošinājums izglītības iestādēs, lai palīdzētu izglītojamajiem apgūt un attīstīt prasmes savu interešu, spēju un iespēju samērošanā, savu karjeras mērķu izvirzīšanā un karjeras vadīšanā, kā arī sniegtu zināšanas un izpratni par darba pasauli, tās saikni ar izglītību, par karjeras plānošanu un attīstīšanu visa mūža garumā.

Karjeras izglītība pamatskolā ir saistīta ar visām tematiskajām jomām un mācību priekšmetiem, tā harmoniski iekļaujas pamatizglītības standartā definētajās tematiskajās jomās:

- cilvēks un sabiedrība,
 - valodas,
 - tehnoloģija un zinātņu pamati,
 - māksla.

Karjeras izglītības tēmas ir apgūstamas **audzināšanas stundās vai arī integrēti mācību priekšmetos**, kuru programmās ir paredzēts apgūt zināšanas un prasmes, kas tieši saistās ar karjeras izvēli.

Metodiskais līdzeklis karjeras izglītības īstenošanai 7. – 9. klasē ir izstrādāts Eiropas Sociālā fonda nacionālās programmas 3.2.7.1. projekta **"Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā"** ietvaros, lai palīdzētu klašu audzinātājiem un priekšmetu skolotājiem sniegt atbalstu skolēniem savas iespējamās karjeras plānošanā un realizēšanā.

Karjeras izglītība 7. – 9. klasēs ietver:

- darba pasaules iepazīšanu,
- sevis izzināšanu,
- karjeras plānošanu,
- lēmumu pieņemšanu.

Materiāls ir sadalīts atbilstoši triju pamatskolas vecāko klašu mācību programmām, pieskaņojot karjeras izglītību skolēnu vecumposma īpatnībām un virzot tās saturu no vienkāršākā uz sarežģītāko.

Skolotāja rokasgrāmatā iekļautas sadaļas "Ārpusstundu darbs ar skolēniem" un "Darbs ar vecākiem". Izstrādātā grāmata ir kā atbalsta materiāls karjeras konsultēšanā.

Karjeras konsultēšana atklāj sakarības starp cilvēkam piemītošajām prasmēm, iemaņām, personības īpašībām, vērtīborientāciju, mērķiem un tiem atbilstošajiem profesionālajiem virzieniem. Konsultēšana ir veids kā palīdzēt audzēknim veidot izpratni par to, kas nepieciešams, lai pieņemtu apzinātus lēmumus mērķtiecīgai savas karjeras plānošanai.

Karjeras izglītībā svarīga nozīme ir pedagogu profesionālajai meistarībai, vispusīgai metožu izmantošanai, lai, apgūstot tēmas, skolēni iemācītos darboties atbilstoši savām prasmēm, iemaņām un pieredzei atbilstoši reālās dzīves prasībām. Metodiskajā līdzeklī iekļautajā metožu tabulā piedāvātas daudzveidīgas metodes, kas ļaus skolotājiem padarīt karjeras izglītības procesu radošu un interesantu.

Katrā izglītības iestādē ir nepieciešams mērķtiecīgi plānot un organizēt karjeras izglītības pasākumu kopumu. Lai nodrošinātu karjeras izglītības vispusīgu apguvi, tās organizēšanas un vadīšanas procesā jāiesaista izglītības iestādes vadība, atbalsta personāls, klašu audzinātāji, priekšmetu skolotāji, audzēkņu vecāki, absolventi. Katras mācību iestādes konkrētais karjeras izglītības saturs var būt atšķirīgs atkarībā no vietējiem apstākļiem un konkrēto audzēkņu vajadzībām. Katrā mācību iestādē karjeras izglītības programma ir atšķirīga, bet tai ir kopīgi elementi:

- pašnovērtēšana,
- prasmju attīstīšana,
- informācija par karjeru,
- lēmumu pieņemšana,
- pieteikšanās.

Karjeras izglītība ir jauna programma, kas skolā ievieš jaunas idejas un izpratni par darba tirgu un skolēnu sagatavošanu tam. Lai attaisnotu seno latīņu teicienu "Ne skolai, bet dzīvei mācāmies" (Non scholai sed vitae discimus), skolā arvien vairāk jārunā par to, kā skolēniem mērķtiecīgi veidot karjeru. Darba tirgū ir nepieciešamas tādas zināšanas, ko nevienā citā mācību priekšmetā nemāca un ko bērniem ne vienmēr var iemācīt arī vecāki – motivācijas vēstules rakstīšana, mērķtiecīga darba sludinājumu pētīšana, prasme sevi veiksmīgi pasniegt pārrunās un prezentācijās.

Kvalitatīva karjeras izglītība mācību iestādes ietvaros nodrošina attiecīgās skolas prestiža paaugstināšanos un interesi par konkrēto skolu no darba piedāvātāju puses. Kvalitatīvas karjeras izglītības noteicošie elementi:

- karjeras izglītības pasākumi ir plānoti,
- karjeras izglītības pasākumi ir koordinēti,
- karjeras pasākumiem ir piešķirti resursi,
- karjeras izglītība tiek sistemātiski vērtēta un pārraudzīta.

Karjeras izglītības nodrošināšanā ietilpst:

- konsultēšana,
- individuālas pārrunas ar audzinātājiem, atbalsta personālu,
- rīcības plānošana,
- sasniegumu pārskatīšana,
- sasniegumu uzskaites sistēmas veidošana,
- darba pieredzes organizēšana,
- strādājošo pieredzes iepazīšana,
- nodrošināšana informācijas piekļuvei,
- praktiskie un pētnieciskie projekti,
- iespējas vingrināties sevis pieteikšanās.

Mūsdienās karjeras izglītība ir psiholoģisko, pedagoģisko u.c. pasākumu kopums, kuri palīdz jauniešiem veidot uz paša interesēm un spējām balstītu karjeru. Tā ietver karjeras izvēli, personības attīstību, izglītību, kritisku attieksmi. Tā realizējas, jauniešiem sadarbojoties ar vecākiem, pedagogiem, skolas bibliotēku, dažādiem speciālistiem.

Bibliotēkas kā izglītības, informācijas un kultūras iestādes loma arvien pieaug, jo mācību procesā arvien lielāks uzsvars tiek likts uz skolēnu patstāvīgo darbu, un arvien lielāku nozīmi iegūst skolēnu mācības ārpus tiešajām mācību stundām. Skolas bibliotēka palīdz skolēniem lietot iegūto informāciju patstāvīgi, paplašina zināšanu loku, palīdz veidot kritisku informācijas atlasī.

Viens no bibliotēkas darba uzdevumiem – informēt jauniešus par profesionālās karjeras iespējām, kas balstītas uz informāciju.

Iespējami dažādi bibliotēkas darbības virzieni:

- bibliotēkas fondā tiek komplektēti ar karjeras izglītību saistīti drukātās, elektroniskās u.c. informācijas nesēji,
- bibliotekārs var organizēt ar karjeras izglītību saistītus pasākumus: grāmatu izstādes, tikšanās ar dažādu profesiju pārstāvjiem un absolventiem, informācijas stūrīšus u.c.,
- bibliotēkā aktuāls un nozīmīgs ir informācijas un informēšanas darbs.

Metodiskais līdzeklis ietver sadaļu **“Ārpusstundu darbs”**, kurā piedāvāti pasākumu modeļi gan ārpusstundu darbam ar skolēniem, gan darbam ar vecākiem.

Skolas un ģimenes sadarbība ir viens no būtiskākajiem priekšnoteikumiem jaunā cilvēka karjeras veidošanās procesa veiksmīgai norisei.

Mērķtiecīgums – izsaka ģimenes kā sistēmas virzību uz noteiktu mērķi. Mūsdienās arvien nozīmīgāka loma tiek piešķirta **konstruktīvai sadarbībai**:

- sapratne,
- informācijas apmaiņa,
- jaunu zināšanu sniegšana, sekmējot prasmi diskutēt, novērtēt, secināt.

Skolas un ģimenes veiksmīgas sadarbības viens no būtiskākajiem nosacījumiem ir **motivācija**.

Ģimenes motivācija	Skolas kolektīva rīcība
Vecāku vēlme izprast jauno un nezināmo, kas saistīts ar karjeras izvēli	Censties saglabāt šo motivāciju un sadarbības procesā aktualizēt jauno, vecākiem nezināmo
Vecāku tieksme pašrealizēties un pašaktualizēties Vecāku vēlme stiprināt saikni ar savu bērnu, izmantojot skolas un ģimenes sadarbību, iesaistoties ar skolas dzīvi saistītos procesos	Iesaistīt vecākus (vai dot iespēju iesaistīties) dažādās ar karjeras izglītību saistītās aktivitātēs
Nepieciešamība pēc saskarsmes	Profesionālā pedagogu kompetence nodrošina veiksmīgu sadarbību
Vēlme kvalitatīvi pavadīt brīvo laiku	Izzināt vecāku intereses, to apmierināšanas iespējas, piedāvāt iespēju šīs intereses un darboties gribu saistīt ar dažādām karjeras izglītības aktualitātēm

"Ārpusstundu darba" sadaļā iekļautajām nodarbībām nav norādīts nedz pasākumu laiks, nedz skolēnu vecumposms, jo tās katrs pedagogs var piemērot sava darba specifikai un konkrētajiem apstākļiem.

Mācību iestādes ir ieguvējas no kvalitatīvas karjeras izglītības tādēļ, ka tā sekmē mācību sasniegumu līmeņa paaugstināšanos, jo attīsta profesionālajai dzīvei nepieciešamās prasmes, nostiprina mācību procesā iegūto pieredzi, motivē audzēkņus sasniegt savus plānotos mērķus.

Methodiskais līdzeklis ir daudzu praktiķu pieredzes rezultāts, nevis formālu instrukciju apkopojums. Tas izmantojams kā radošu ideju krātuve. Materiāli ir veidoti tā, lai skolotājs var organizēt stundas darbu gan piedāvātās metodikas ietvaros, gan strādāt radoši, izmantojot piedāvāto materiālu daļēji, to vienkāršojot vai pilnveidojot un papildinot atbilstoši konkrētās klases sastāvam, skolēnu prasmēm, zināšanām un iemaņām.

Grāmatā iekļautās nodarbības ir aprobētas 14 Latvijas skolās, pēc aprobācijas tika veikta skolēnu un skolotāju aptauja par aprobēto nodarbību efektivitāti un lietderību karjeras izglītošanā. Kopējais atzinums – nodarbības palīdzēs skolēnu karjeras izvēles un izglītošanas procesā, nodarbības ir izstrādātas konspektīvi (ar darba lapām un uzdevumiem), materiāli ir daudzpusīgi un pietiekoši. Skolēni pauda viedokli, ka darbošanās process bija interesants un daudzveidīgs, tāpēc nebūs problēmu dotā materiāla apguvē.

MĀCĪBU METODISKĀ LĪDZEKĻA UZBŪVE

Mācību metodiskā līdzekļa mērķis

Palīgs skolotājiem metodiskajā darbā, sniedzot atbalstu skolēniem personīgās karjeras veidošanā.

Mācību metodiskā līdzekļa uzdevumi

1. Integrēt karjeras izglītības tēmas 7. – 9. klases mācību priekšmetos un audzināšanas darbā.
2. Pilnveidot skolēnu zināšanas, prasmes un iemaņas nākotnes profesijas izvēlei un iespējai to apgūt.

Mācību metodiskā līdzekļa struktūra

Metodiskais līdzeklis sastāv no 4 grāmatām: Skolotāja rokasgrāmata, Karjeras izglītība 7. klasē, Karjeras izglītība 8. klasē, Karjeras izglītība 9. klasē. Katrā no grāmatām ietverts:

- sasniedzamās prasmes,
 - tematiskais plānojums,
 - nodarbību paraugmoduļi,
 - izdales materiāli,
 - terminu vārdnīca,
 - izmantotā literatūra un avoti.

Ieteikumi darbam ar mācību metodisko līdzekli

Skolotāja grāmatā ietvertās nodarbības veidotas pēc vienotas struktūras, kas ietver:

- mērķi,
 - uzdevumus,
 - teorētisko pamatojumu,
 - resursus,
 - darba gaitu,
 - metodes,
 - iespējamās aktivitātes,
 - izdales materiālus.

Atsevišķām nodarbībām piedāvāti vairāki paraugmoduļi, no kuriem iespējams izvēlēties konkrētai klasei atbilstošu variantu.

Tematiskais plāns sastādīts saskaņā ar esošajiem mācību priekšmetu standartiem un audzināšanas darba koncepciju. Ieteicams klašu audzinātājiem strādāt kā koordinatoriem un sadarboties ar priekšmetu skolotājiem tematiskā plāna realizēšanā. Daļa tēmu ir savstarpēji radniecīgas, bet tās var būt plānotas un apgūtas dažādos laikos.

Metodiskajam līdzeklim pievienotie izdales materiāli ir izmantojami kā atsevišķas darba lapas. Aizpildītās darba lapas ir ieteicams iekļaut skolēnu personīgajos portfolio.

KARJERAS IZGLĪTĪBĀ SASNIEDZAMĀS PRASMES 7. – 9. KLAŠŪ POSMĀ

Darba pasaules iepazīšana

7.klasē	8.klasē	9.klasē	Pamatskolu beidzot
<p>Prasme iegūt dažādu informāciju medijos un internetā un apstrādāt to datorvidē</p> <p>Spēja lasīt un izprast materiāla saturu</p>	<p>Spēja novērtēt veselīgu dzīves veidu, rūpēties par savu fizisko un garīgo veselību</p> <p>Prasme lietot svešvalodu</p> <p>Spēja izvērtēt dažādus karjeras piedāvājumus</p>	<p>Prasme izvēlēties sev piemērotāko piedāvājumu</p> <p>Spēja savākt, apkopot un analizēt atbilstošu informāciju</p>	<p>Prasme izmantot datoru un internetu kā mācību un darba rīku</p> <p>Prasme iegūt informāciju par vietējo darba tirgu</p> <p>Izpratne par saistību starp izglītību, profesiju un nodarbinātību</p> <p>Spēja saskatīt izvēles iespējas/alternatīvas karjeras izvēlē</p>

Sevis izzināšana

7.klasē	8.klasē	9.klasē	Pamatskolu beidzot
<p>Prasme sevi kritiski izvērtēt</p> <p>Spēja strādāt pāri un grupā</p> <p>Prasme uzstāties</p> <p>Savu iespēju apzināšanās</p>	<p>Savu stipro un vājo pušu apzināšana un sevis vērtēšana</p> <p>Prasme prognozēt savas iespējas</p> <p>Prasme sadarboties</p> <p>Prasme akceptēt citādo</p>	<p>Prasme veidot CV un uzrakstīt motivācijas vēstuli</p> <p>Prasme piedalīties intervijās</p> <p>Prasme veidot savu publicitāti - prezentēt sevi</p>	<p>Savu interešu, spēju/ dotumu, personīgo īpašību un vērtību izzināšana un sabalansēšana</p> <p>Spēja respektēt cilvēku pašcieņu, ievērot cilvēku tiesības</p> <p>Spēja būt atbildīgam konfliktsituācijās, rūpēties par savu līdzcilvēku drošību</p> <p>Saskarsmes prasme un spēja pielietot situācijai atbilstošu komunikācijas veidu</p>

Karjeras plānošana

7.klasē	8.klasē	9.klasē	Pamatskolu beidzot
<p>Prasme atlasīt un pētīt informāciju</p> <p>Prasme noformēt dokumentus</p> <p>Prasme saplānot savu laiku</p> <p>Prasme saskatīt sakarības</p>	<p>Prasmes analizēt un sistematizēt informāciju</p> <p>Spēja salīdzināt savas iemaņas un prasmes ar darba tirgū pieprasītajām</p> <p>Prasme plānot optimālu resursu izmantošanu</p> <p>Spēja uzstādīt mērķi</p>	<p>Prasmes apstrādāt informāciju</p> <p>Spēja pakārtot uzdevumus izvirzītam mērķim</p> <p>Spēja izvēlēties metodes uzdevumu izpildei un mērķa sasniegšanai</p> <p>Spēja izveidot rīcības plānu</p>	<p>Prasme plānot turpmāko izglītību, interese turpināt to</p> <p>Spēja patstāvīgi mācīties, nosakot sev mērķus, prasme izvēlēties atbilstošas mācību metodes, novērtēt savus sasniegtos rezultātus un to atbilstību izvēlētajai profesijai</p> <p>Prasme izmantot iegūtās zināšanas</p>

Lēmumu pieņemšana

7.klasē	8.klasē	9.klasē	Pamatskolu beidzot
<p>Prasme iegūt un izmantot informāciju</p> <p>Spēja salīdzināt</p> <p>Spēja izteikt savu viedokli</p>	<p>Spēja vērtēt sadarbības partnerus</p> <p>Prasme iegūt informāciju komunikācijas procesā</p> <p>Diskusiju kultūras pamatiemaņas</p> <p>Spēja komunicēt</p> <p>Prasme uz klausīt citu viedokļus un rast kompromisu</p>	<p>Spēja pieņemt lēmumu</p> <p>Prasme pamatiemaņu līmenī veikt pētījumus</p> <p>Spēja saskatīt cilvēka un dabas mijiedarbību</p> <p>Prasme novērtēt un samērot savas spējas, vēlmes un iespējas ar karjeras izvēli saistītos lēmumos</p>	<p>Prasme radoši izteikt sevi</p> <p>Prasme analizēt un vispārināt parādības, situācijas un problēmas, izmantot analīzes rezultātus, novērtējot un plānojot savu darbību un izdarot izvēli</p> <p>Spēja piedalīties diskusijās</p> <p>Prasme noformulēt, pamatot un aizstāvēt savu viedokli</p>

ĀRPUSSTUNDU DARBA TEMATISKAIS PLĀNS

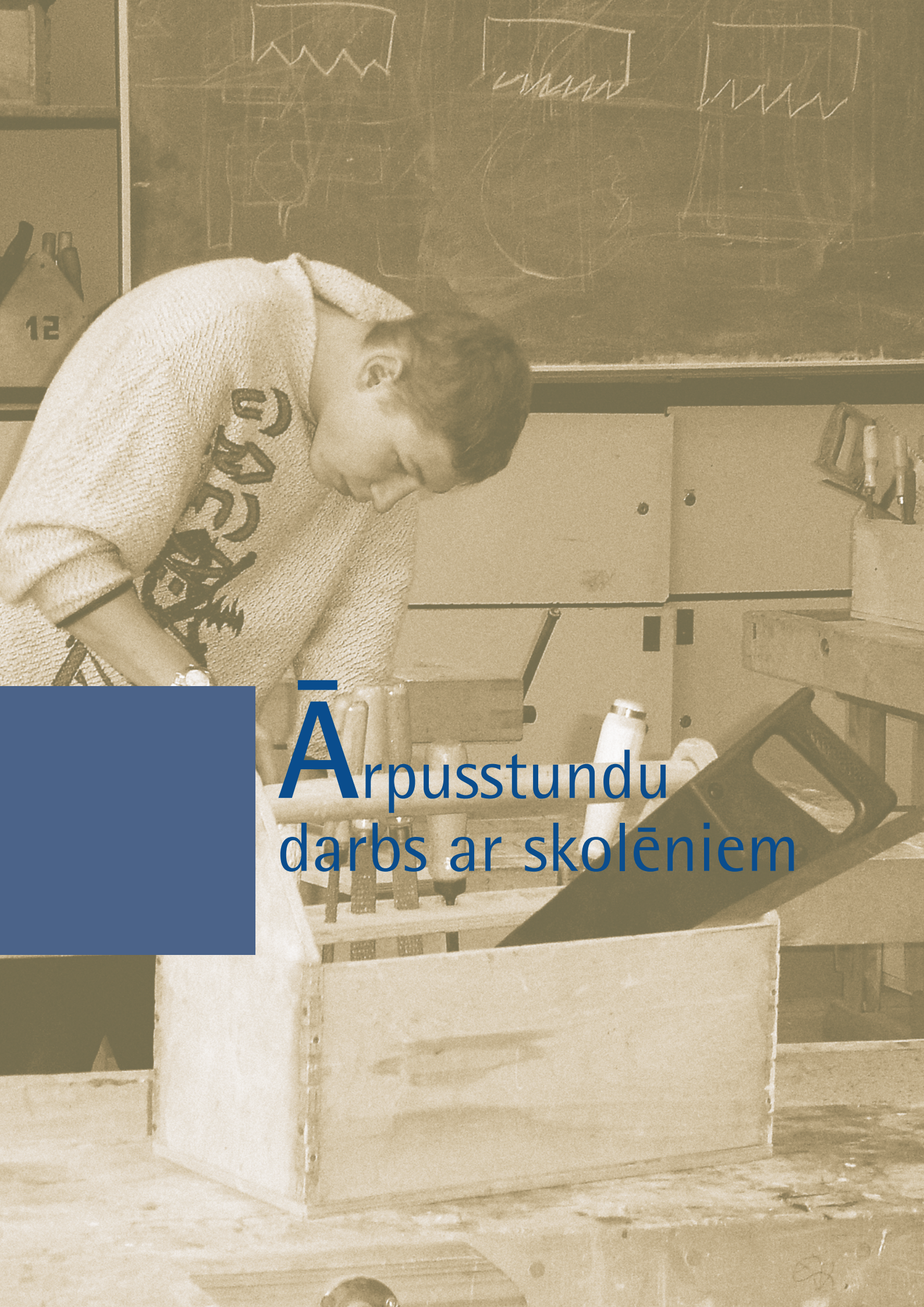
Darbs ar skolēniem

N.p.k.	Tēma	Plānotais laiks	Pasākuma forma	Piedāvātais materiāls un nepieciešamie resursi	Prasmes, sasniegzamais rezultāts
1.	Mācību priekšmetu saistība ar profesijām <ul style="list-style-type: none"> ● valodas ● dabas zinības 		Mācību priekšmetu nedēļa / diena	Informatīvs materiāls par profesiju apguvei nepieciešamajiem mācību priekšmetiem A4 un A3 lapas, dažāda veida un krāsas rakstāmrīki, dators ar interneta pieslēgumu, krāsaini papīri un uzlīmes – noformēšanai	Veido prasmes pieņemt atbildīgu lēmumu Nostiprina zināšanas par mācību priekšmetu saikni ar izvēlēto profesiju
2.	Tikšanās ar skolas absolventiem <ul style="list-style-type: none"> ● izglītības iestādes ● profesija, darba vieta 		Tikšanās	Scenārijs Materiāli zāles noformēšanai, mūzikas centrs, dators ar projektoru / kodoskops, skolu bukleti	Iepazīšanās ar cilvēkiem, kuri mācās un ir apguvuši dažādas profesijas Kontaktējoties ar dažādiem, nepazīstamiem cilvēkiem, nostiprina saskarsmes prasmes
3.	Karjeras diena <ul style="list-style-type: none"> ● tikšanās ● profesiju pārstāvji 		Tikšanās	Scenārijs Materiāli zāles noformēšanai, mūzikas centrs, dators ar projektoru, kodoskops, skolu bukleti	Skolēni iepazīstas ar profesijām, kurās strādā viņu un skolasbiedru vecāki Apgūst prasmes sevīs vērtēšanā Nostiprina būtiskās informācijas atlasē un grupēšanas prasmes
4.	Tikšanās ar dažādu profesiju pārstāvjiem <ul style="list-style-type: none"> ● karjera ● profesija 		Tikšanās	Scenārijs Bukleti (viesiem par skolu), A5 lapas, krāsainas līmlapiņas	Iepazīstas ar cilvēkiem, kuri ir apguvuši dažādas profesijas Attīsta skolēnos prasmes kontaktēties ar nepazīstamiem cilvēkiem un veidot dialogu

5.	Izvēlies savu skolu! ● informācijas atlase		Tīkšanās ar dažādu skolu pārstāvjiem	Scenārijs, grāmata "Izglītība pēc 9. klases". A1 un A4 formāta papīra loksnes, Darba lapa Nr. 1, Nr. 2, internets, Latvijas karte, materiāli darbu noformēšanai	Skolēni uzzina, kuras profesijas var apgūt tuvākajās (rajona) skolās Apgūst prasmes informācijas meklēšanā, atlasē un grupēšanā
6.	Skolotāju diena ● mācību priekšmeti		"Jaunie skolotāji"	Scenārijs, skolā esošie izdales materiāli mācību priekšmetā. A4 lapas, mūzikas centrs, dators ar projektoru	Skolēnam rodas izpratni par skolotāja profesiju, ikdienas darbu Apgūst sevis prezentēšanas prasmes
7.	Karjeras pēcpusdiena ● kritiskā domāšana		Skolēnu pēcpusdiena, tīkšanās	Scenārijs. A3, A4 un A5 lapas, dators ar projektoru, profesiju attēli (Darba lapa Nr. 3) vai arī Power point prezentācija ar multimediju	Iegūta informācija par dažādām profesijām, tām nepieciešamajām iemaņām un īpašībām. Veidojas prasme izvērtēt sevis atbilstību izvēlētajai profesijai
8.	Darba pasaules izpēte ● projekta nedēļa ● karjeras plāns		Projektu nedēļa	Informatīvs materiāls par projekta nedēļu. Darba lapas Nr. 4 – Nr. 6, A3 un A4 lapas, dators, projektors, internets, Power point prezentācija ar multimediju	Iegūta informācija par projekta nedēļas saturu, norisi un veicamajiem uzdevumiem Apgūta karjeras plāna sastādīšanas prasme
9.	Profesijas Latvijas reģionos ● amats ● darba vieta ● profesija		Projektu nedēļa	Informatīvs materiāls par darba iespējām Latvijā, pieprasītāko profesiju raksturojums, A 3 lapas, līmlapiņas, dators, projektors, internets, flomāsteri	Izveidots materiāls par novadā nepieciešamajām profesijām Attīstās intervēšanas un informatīvu materiālu veidošanas prasme
10.	Skolas bibliotēkas loma karjeras izglītībā ● izglītojošais darbs ● nepārtraukta izglītība		Darbs ar informatīvo materiālu	Informatīvs materiāls par skolas bibliotēkas lomu karjeras izglītībā	Informācijas ieguves un izmantošanas prasme Izpratne par bibliotēkas izmantošanas iespējām

Darbs ar vecākiem

1.	Skolas un ģimenes sadarbība ● komunikācija ● sapratne		Darbs ar informāciju, tabula	Informatīvs materiāls par klases audzinātāja sadarbību ar vecākiem, pieredzes materiāls	Nostiprināta skolas un ģimenes sadarbība
2.	Vērtīorientācija ģimenē, klasē, skolā, sabiedrībā un tās ietekme uz bērna izvēlētoto profesiju ● kopiena ● vērtības		Darbs ar informāciju, darbs grupās, tabula	Informatīvs materiāls par vērtībām un to nozīmi sabiedrībā Darba lapa Nr. 7, Nr. 8, darba sludinājumi	Vecāki izpratne par vērtību nozīmi profesijas izvēlē Padziļinātas prasmes sava bērna izprašanā, vērtēšanā un viņa iespēju noteikšanā
3.	Vīde un tās ietekme uz bērna nākotni ● kopiena ● vērtības		Lekcija, pārrunas, tabula	Sociālā pedagoga lekcija, informatīvs materiāls par vīdi, Darba lapa Nr. 9 A3 un A4 lapas	Vecāki sāk izprast vīdes ietekmes nozīmību uz bērnu izvēlētajā profesijā Nostiprinās prasmes saskatīt vīdes un dzīves kvalitātes kopsakarības
4.	Bērna karjeras izvēle ● spējas ● iespējas ● vēlmes		Ekskursija, profesiju diena, tikšanās	Informatīvs materiāls par profesiju dažādību, nodarbību scenāriji, Darba lapa Nr. 10 – Nr. 14, vecāki kā nodarbību organizatori un vadītāji	Vecākiem veidojas izpratne par bērnu spējām, to saistību ar viņu vēlmēm un reālajām iespējām
5.	Izglītības iespējas Latvijā un ārzemēs		Darbs ar informāciju	Informatīvs materiāls par izglītības iespējām Latvijā un ārzemēs, A4 papīrs, Darba lapa Nr. 15, datorklase ar interneta pieslēgumu, interneta adreses par izglītības iespējām Latvijā un ārzemēs	Iegūta informācija par bērna iespējām iegūt izglītību izvēlētajā profesijā Nostiprinātas prasmes datorzinībās – informācijas ieguvē, atlasē, sagrupēšanā un apstrādē

Ārpusstundu
darbs ar skolēniem

Mācību priekšmetu saistība ar profesijām

MĒRĶIS

Padziļināt skolēnu zināšanas par mācību priekšmetu saistību ar profesiju pasauli.

UZDEVUMI

1. Noskaidrot mācību priekšmetu daudzveidību.
2. Izvērtēt mācību priekšmetu lomu atbilstošās profesijas apgūvē.

DARBA FORMAS

Mācību priekšmetu nedēļa – pasākumu kopums, kurā tiek izmantotas visdažādākās mācību metodes.

Mācību priekšmetu dienas – rosina domāt par mācību priekšmetu un tā saistību ar profesiju pasauli.

DALĪBNIEKI

5. – 9. klases skolēni, mācību priekšmetu skolotāji.

PRASMES

Lēmumu pieņemšana, sakarību atrašana.

RESURSI

A4 un A3 lapas,
dažāda veida un krāsas rakstāmrīki,
datorm ar interneta pieslēgumu,
krāsaini papīri un uzlīmes – noformēšanai.

DARBA GAITA

1. aktivitāte. Dzimtās valodas vai svešvalodu dienas skolā

Tiek izsludināta brīva amata pozīcija – piedāvāts darbs. Šajā kontekstā notiek:

- CV konkurss,
- pieteikuma un motivācijas vēstuļu konkurss ar balvu,
- uzstāšanās kolektīva priekšā,
- debates – tiek izvirzīts jautājums, tas tiek apstiprināts vai noliegts,
- intervijas – vecāku, skolotāju, skolēnu.

Darbs šajā nedēļā var notikt dažādās valodās, lai skolēni savus spēkus var izmēģināt, izmantojot gan dzimto valodu, gan svešvalodas.

2. aktivitāte. Dabas zinību nedēļa skolā

Fizika - viena diena.

Bioloģija - viena diena.

Ģeogrāfija - viena diena.

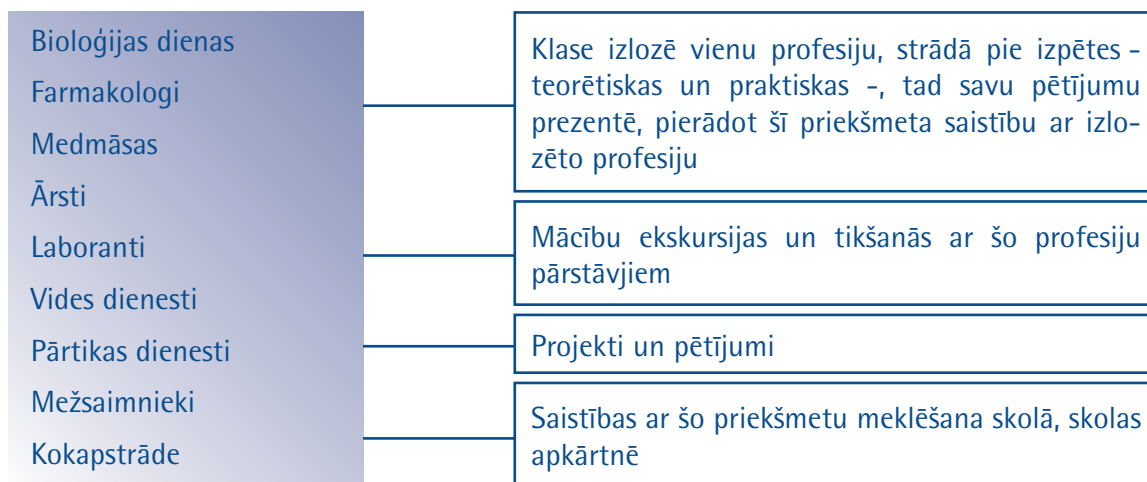
Ķīmija - viena diena.

Katru dienu var plānot vairākus secīgus uzdevumu, kuros spēkus izmēģina vai nu katrs klases skolēns, vai komanda, vai skolēni pēc izvēles.

Tiek piedāvāti praktiski uzdevumi katrā priekšmetā.

Piemēram, ģeogrāfijā: Latvijas ģeogrāfijā – pagasta, rajonu, novadu apzināšana; lielākie uzņēmumi; attīstības modelis rajonam, pagastam, valstij; nepieciešamo speciālistu saraksta veidošana u.c.

3. aktivitāte. Viena priekšmeta nedēļa, kurā tiek pētīts, kādas profesijas ar šo mācību priekšmetu ir saistītas

4. aktivitāte. Matemātikas dienas

Tiek izveidotas "pieturas", kurās esošie darbinieki saistīti ar matemātiku:

- maksājumu aprēķini,
- valūtas maiņas punkts,
- darba stundu aprēķins un darba alga par to u.c.

5. aktivitāte. Valodu dienas - skolēns izvēlas jebkuru profesiju, kas saistīta ar valodu

Gids, tūrisma organizētājs – ekskursija pa izvēlētu maršrutu dabā vai izmantojot IT latviešu vai citā valodā.

Skolotājs – sagatavot un novadīt stundu vai trīs stundas dažāda vecuma skolēniem dažādos mācību priekšmetos, tad izdarīt secinājumu gan par nepieciešamajām prasmēm, gan veiksmēm un neveiksmēm, kādas zināšanas pietrūkst u.c.

Žurnālists – pēc nedēļas darba tiek prezentēta skolas avīze, kurā ir gan intervijas, gan apraksti, gan kāds pētījums, gan radošs darbs.

Rezultātā skolēns pats secina, kādas zināšanas, prasmes un īpašības nepieciešamas konkrētās profesijas pārstāvim.

Tikšanās ar skolas absolventiem

MĒRĶIS

Iepazīstināt skolēnus ar karjeras izvēles iespējām.

UZDEVUMI

1. Apgūt scenārija rakstīšanas prasmi.
2. Izzināt sev piemērotāko profesiju.

DARBA FORMA

Tikšanās.

DALĪBNIEMI

- 7. – 9. klašu skolēni kopā ar klašu audzinātājiem,
- uzaicinātie skolas absolventi,
- skolas direktors un direktora vietnieki,
- citi interesenti – skolotāji, mazāko klašu skolēni.

PRASMES

Saskarsmes prasmes,
noformēšanas prasmes.

RESURSI

Materiāli zāles noformēšanai, mūzikas centrs,
dators ar projektoru, kodoskops, skolu bukleti.

DARBA GAITA

Detalizēts sarīkojuma norises plāns

1. Tiek sastādīta pasākuma tāme, jo ir nepieciešams noformēt zāli un iegādāties balvas.
2. Telpas noformēšana. Atbildīgais – izvirzītā klase. Zālē pie sienām izvietotas iepriekšējo gadu izlaidumu fotogrāfijas, blakus – tajās redzamo absolventu saraksti, kā arī ziņas par absolventu tālākajām skolas gaitām un darba vietām. Zāle noformēta atbilstoši pasākuma tēmai. Zālē izvietoti galdiņi, pie kuriem sēdēs pasākuma dalībnieki.
3. Pasākuma dalībnieki iepazīstas ar informāciju, kas izvietota zālē.
4. Dalībniekus uzrunā pasākuma vadītājs. Viņš īsi iepazīstina klātesošos ar uzaicinātajiem viesiem – absolventiem, nosaucot mācību iestādes, kurās tie ir mācījušies, un esošās darba vietas, kurās tie strādā. Tad viņš aicina katru ciemiņu īsi pastāstīt par savām gaitām pēc skolas beigšanas, stāstījumā ietverot to, cik noderīgas ir bijušas pamatskolā apgūtās zināšanas vai, tieši otrādi, cik nepilnīgas, jo viņš pamatskolā nav nopietni mācījies, bet dzīve to ir iemācījusi.

5. Dalībnieki rakstiski iesūta jautājumus uzaicinātajiem viesiem.
6. Absolventi atbild uz skolotāju un skolēnu iesūtītajiem jautājumiem.
7. Skolēnu un absolventu sagatavotie priekšnesumi.
8. Sarīkojuma nobeigumā tiek pateikts paldies absolventiem.

Karjeras diena

MĒRĶIS

Izpratnes veidošana par dažādu profesiju pozitīvajām un ēnas pusēm.

UZDEVUMI

1. Veidot izpratni par dažādu profesiju darba specifiku.
2. Veidot kritisku attieksmi pret masu medijos atainotajām profesijām.

DARBA FORMA

Tikšanās.

DALĪBNIEKI

7. – 9. klašu skolēni un klašu audzinātājas, skolotāji, uzaicinātie viesi, kuri stāsta par savām profesijām.

PRASMES

Sevis vērtēšana.

RESURSI

Materiāli zāles noformēšanai,
mūzikas centrs,
datort ar projektoru,
kodoskops,
skolu bukleti.

DARBA GAITA

Detalizēts pasākuma norises plāns

Karjeras diena tiek plānota savlaicīgi, jo ir nepieciešams uzaicināt viesus, paredzot arī kādu rezerves variantu, jo bieži gadās, ka kāds uzaicinātais nevar ierasties slimības vai citu iemeslu dēļ.

Karjeras dienā paredzēts: katrā klasē mācību stundu vietā notiek tikšanās ar dažādu profesiju pārstāvjiem, pie kam profesiju pārstāvji katru stundu iet pie citas klases skolēniem. Tiek pārrunāts, par ko skolēni gribētu kļūt, par ko noteikti negribētu kļūt. Saruna jāievirza tādā gultnē, lai nonāktu pie secinājuma, ka katrs darbs ir godājams un katrs darbinieks cienījams. Skolēni vispirms noklausās ciemiņa stāstījumu, tad uzdod sev interesējošus jautājumus.

Karjeras dienas plāna paraugs

Stunda	7. klase	8. klase	9. klase
1.	Policists	Energētiķis	Izpilddirektors
2.	Tūrisma un atpūtas organizators	Policists	Energētiķis
3.	Sociālais darbinieks	Tūrisma un atpūtas organizators	Policists
4.	Energētiķis	Sociālais darbinieks	Tūrisma un atpūtas organizators
5.	Ģeogrāfs	Mārketinga speciālists	Sociālais darbinieks

Tikšanās ar dažādu profesiju pārstāvjiem

MĒRĶIS

Iepazīstināt skolēnus ar izvēlēto profesiju pārstāvjiem.

UZDEVUMI

1. Attīstīt skolēnos prasmes kontaktēties ar nepazīstamiem cilvēkiem.
2. Izkopt dialoga veidošanas prasmes.
3. Veidot iemaņas uzdot jautājumus.
4. Apgūt prasmes klātienē uzdot sev interesējošus jautājumus par darba apstākļiem, darba raksturu, karjeras iespējām, algu.

DARBA FORMA

Tikšanās.

DALĪBNIEKI

8. – 9. klases skolēni.

PRASMES

Būtiskās informācijas atlase un grupēšana.

JĒDZIENI

Darba iemaņas, darba specifika, karjera, profesija.

TEORIJA

Katru gadu februāra mēnesī skolā 8. un 9. klasēs tiek organizēta aptauja "Tava nākotnes profesija", ar kuras palīdzību noskaidrojam, kādas profesijas ir populāras skolēnu vidū. Līdz ar to secinām, kādus cilvēkus varētu uzaicināt uz tikšanos ar skolēniem "Karjeras pēcpusdienā", kas notiek februāra beigās.

Pieredze rāda, ka labāk vienreiz redzēt un iztaujāt, nekā 3 reizes dzirdēt skolotāja stāstījumu par šo profesiju. Pēc aptaujas ir redzams, ka skolēnus interesē šādas profesijas: datortehniķis, advokāts, pavārs, ceļu ierīkotājs, jūrniece, uzņēmējs, grimētāja, bankas darbinieks.

RESURSI

Bukleti viesiem par skolu,
A5 lapas,
krāsainas līmlapiņas.

DARBA GAITA

Tikšanās norise:

- skolēni sēž pusaplī vairākās rindās, priekšā novietoti krēsli ciemiņiem, galdiņš, kur uzlikt bukletus par darbavietām un citus materiālus. Uz šo tikšanos ir lūgti ierasties arī bērnu vecāki,
- tikšanās sākas ar uzrunu viesiem un bērniem, ar paskaidrojumu, kāpēc tieši šo profesiju pārstāvji ir aicināti,
- skolēniem tiek izdalītas lapiņas, uz kurām tiek rakstīti jautājumi konkrētam profesijas pārstāvim,
- skolotājs lūdz kādu no viesiem atklāt šo vakaru, vispirms iepazīstinot klātesošos ar sevi. Viesis pastāsta, kādas skolas viņš ir beidzis, lai apgūtu šo profesiju, kādi ir viņa darba apstākļi,
- skolēni jautājumus var uzdot arī tieši,
- veidojas saruna ar zālē sēdošajiem,
- interesanta var veidoties saruna, piemēram, ar grimētāju, viņa lūdz iznākt priekšā drosmīgākos jauniešus, lai demonstrētu sava amata prasmes tieši zālē. Kamēr nākamais viesis stāsta par sevi, ar mugurām pret skatītājiem sēdošie jaunieši iegūst jaunu veidolu. Šī praktiskā darbošanās visus atraisa un tikšanās kļūst atbrīvotāka,
- daudz interesanta var pastāstīt ceļu būves meistars uzsverot, ka šī nākotnē būs ļoti pieprasīta profesija. Jaunieši uzzina, ka Smiltēnē, piemēram ir skola, kurā viņi šo profesiju var apgūt,
- interesanta saruna var veidoties ar advokātu, skolēni uzzina, ka vispirms ir jāiegūst juridiskā izglītība, lai pēc tam izvēlētos attiecīgu profesiju,
- bankas darbinieks uzdod skolēniem dažādus jautājumus par finansēm, un pareizās atbildes sniedzēji var saņemt pildspalvas ar bankas logo. Vēlams pastāstīt arī par bankas darbinieku apģērba kultūru, un lietišķo stilu,
- par uzņēmējdarbības īpatnībām var stāstīt kāda uzņēmuma vadītājs,
- datortehniķis var pastāstīt par savu darba dienas specifiku,
- par pavāra profesiju mēdz būt daudz jautājumu, uz kuriem tiek sniegtas izsmeļošas atbildes,
- sarunā ar jūrnieku skolēni var uzzināt, ka arī uz kuģa strādā vairāku profesiju pārstāvji: mehāniķis, pavārs, mediķis, stūrmanis, kapteinis u.c. Latvijā ir vairākas skolas, kur apgūt ar jūrniecību saistītās profesijas.

Tikšanās izvēršas interesanta gan skolēniem, gan skolotājiem, gan vecākiem. Tādā veidā tiek gūts ļoti liels informācijas klāsts. Skolēniem rodas vēlēšanās projektu nedēļas laikā apmeklēt attiecīgās darba vietas, lai tuvāk iepazītos ar konkrēta darba specifiku.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Žurnāla "Mērķis " profesiju katalogs.

Žurnāls "Mērķis".

Izvēlies savu skolu!

MĒRĶIS

Palīdzēt audzēkņiem apjaust karjeras iespēju daudzveidību.

UZDEVUMI

1. Mācīties izdarīt izvēli.
2. Izkopt prezentācijas prasmi.

DARBA FORMA

Konkurss.

DALĪBNIKI

9. klases skolēni.

PRASMES

Būtiskās informācijas atlase un grupēšana.

JĒDZIENI

Katalogs, obligātās izglītības vecums.

TEORIJA

Pēc obligātās izglītības vecuma sasniegšanas paveras plašas izvēles iespējas, kur mācīties tālāk. Lai izdarītu pareizo izvēli, svarīgas ir:

- 1) zināšanas par sevi (ko es gribu un spēju darīt nākotnē),
- 2) zināšanas par skolām (kur iespējams mācīties pēc 9. klases beigšanas),
- 3) reālās iespējas (tālāka mācīšanās saistīta ar izdevumiem. Vai ģimene spēs maksāt par izdarīto izvēli? Varbūt ir jādomā, kā pašam nopelnīt naudu? Varbūt izvēlēties kādu šobrīd ļoti nepieciešamu profesiju, kuru apgūstot, audzēkņi saņem īpašas piemaksas?)

Nereti skolēni un viņu vecāki zina tikai par tuvākajām skolām. Lai mudinātu skolēnus mērķtiecīgāk domāt par gaitām pēc pamatskolas beigšanas, ierosmei konkurss "Izvēlies savu skolu!". Konkurss var notikt bibliotēkā vai vietā, kur pieejams internets un cita uzziņas literatūra.

RESURSI

A1 formāta lapas,

A4 formāta lapas,

grāmata "Izglītība pēc 9. klases",

internets,

Latvijas karte,

saraksts "Latvijas vidējās profesionālās izglītības iestādēs iegūstamās kvalifikācijas",

šķēres, rakstāmpiederumi, marķieri, līme, krāsainas spraudītes.

DARBA GAITA

1. aktivitāte. Konkurss – karjeras iespēju daudzveidība

Konkurss organizētājs īsi pastāsta par karjeras iespēju daudzveidību, konkursa mērķiem un noteikumiem.

Konkursā piedalās skolēnu komandas (3 – 5 skolēni komandā). Šajā konkursā dalībniekiem noteiktā laikā jāatrod informācija par skolām un jāreklamē izglītības iespējas (skolu tipi), ja:

- nākotnē plāno studēt, apgūt profesijas, kurās vajadzīga liela teorētiskā bagāža,
- vairāk interesē praktiskas nodarbes, kur ātrāk redzams gala rezultāts un iespēja sākt ātrāk pelnīt naudu,
- nākotnes plānus ierobežo finansiālas problēmas.

2. aktivitāte. Informācijas meklēšana un prezentēšana

Komandu pārstāvji izlozē lapiņu ar skolas nosaukumu (svarīgi, lai būtu pārstāvētas dažāda veida skolas – arodskola, arodvidusskola, vispārizglītojoša vidusskola, vakara (maiņu) vidusskola, ģimnāzija, koledža, mākslas, mūzikas vidusskola – katrai komandai sava skola).

Grupā sadala uzdevumus. Jāmeklē informācija par šo skolu no dažādiem avotiem: grāmatā "Izglītība pēc 9. klases", internetā, reklāmas bukletos: profesiju sarakstā "Latvijas vidējās profesionālās izglītības iestādēs iegūstamās kvalifikācijas".

Prezentē iegūto informāciju.

Prezentācijas plāns

- 1) izglītības iestādes atrašanās vieta – atzīmē ar spraudīti Latvijas kartē (vēlams, lai izvēlētas skolas pārstāvētu dažādus Latvijas novadus),
- 2) adrese – uzrakstīta uz A4 lapas,
- 3) uzņemšanas noteikumi, iestājekāmieni – pastāsta, asprātīgi ilustrē uz A4 lapas,
- 4) programmas, ko šajās skolās piedāvā apgūt, uzsverot mērķauditoriju, kam šī skola būtu piemērota. Profesijas, kuras iegūst pēc skolas beigšanas. Tālākās izglītības iespējas. Ārpusstundu un brīvā laika nodarbības. Sadzīves apstākļi,
- 5) kaut kas īpašs, šai skolai vien raksturīgs. Pastāsta un atraktīvi attēlo,
- 6) sarindo skolas, ar kurām iepazinās, pēc prestiža (pēc skolēnu domām, atklāti nobalsojot), pamato savu izvēli.

3. aktivitāte. Praktiskais uzdevums (Darba lapa Nr. 1)

Skolēni izveido savu "Izvēlies savu skolu!" skolu katalogu (A1 lapa), kurā pārstāvētas dažāda tipa mācību iestādes (profesionālā pamatzglītība, arodizglītība, profesionālā vidējā izglītība, vispārējā vidējā izglītība). Nevajadzētu izmantot tās skolas, par kurām meklēja informāciju pirmajā daļā.

Radošajā sadaļā iekļauj skolu - "Mana sapņu skola", kura nav atrodama nevienā citā informācijas katalogā.

Darbu prezentē reklāmas stilam raksturīgā veidā, ar kustībām, skaņām, u.c.

Pēc tam visu komandu katalogus izvieto izstādē.

REFLEKSIJA

Novērtēšana un apbalvošana

Ja konkursu plāno savlaicīgi, tad paredz iespēju, ka skolēni, kam radusies interese par konkrētu skolu, apmeklēs šo skolu un tuvāk ar to iepazīstas ekskursijā, atvērto durvju dienā vai rīkojot kādu pasākumu kopā ar šīs skolas audzēkņiem.

Informācijas lapiņa pašanalīzei "Pārlicinies pats, vai esi izdarījis visu, lai iepazītos ar dažādām skolām" (Darba lapa Nr. 2). Piedāvā skolēniem patstāvīgi pārbaudīt, cik no piedāvātajām iespējām ir izmantotas, lai iegūtu informāciju par dažādām skolām.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Methodiskais palīg līdzeklis skolotājiem/klašu audzinātājiem profesionālās orientācijas darbā.

IZVĒLIES SAVU SKOLU!

* - var izvēlēties tuvāko skolu savā rajonā

Skolas veids	Kam ieteicama	Konkrētas skolas grupu darbam
Arodskola	nav pabeigta pamatskola	Daugavpils Mežciema arodskola
Arodvidusskola	praktiskas intereses	Višķu Profesionālā vidusskola
Vidusskola	interesē teorētiskas zināšanas	Aknīstes vidusskola*
Ģimnāzija	padziļinātas noslieces uz teorētisku zināšanu apguvi, pētniecību	Preiļu Valsts ģimnāzija*
Mākslas, mūzikas vidusskola	mākslinieciskas intereses un dotumi	Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola
Vakara (maiņu) vidusskola	svarīgi sākt strādāt	Jēkabpils vakara (maiņu) vidusskola*
Koledža	praktiskāka ievirze nekā augstskolai	Liepājas Jūrniecības koledža

PĀRLIECINIES, VAI ESI IZDARĪJIS VISU, LAI IEPAZĪTOS AR DAŽĀDĀM SKOLĀM!

	Ko esi darījis, lai iepazītos ar dažādām skolām?	Atzīmē, kad esi izdarījis!
Individuāli	Apmeklēju atvērto durvju dienu arodskolā vai vidusskolā	
	Apmeklēju tikšanos ar arodskolu pārstāvi, kas bija organizēta 8. – 9. klases audzēkņiem	
	Saņēmu individuālu konsultāciju no skolas pārstāvja vai audzēkņiem, kas tajā mācās	
	Saņēmu konsultāciju pa telefonu	
	Izpētīju informāciju internetā, skolas karjeras izglītības stūrīti/bibliotēkā vismaz par 5 – 7 skolām	
	Izpētīju informāciju katalogā "Izglītība pēc 9. klases" par dažāda tipa skolām	
	Izveidoju aprakstu par apmeklētajām skolām	
	Izveidoju savu skolu katalogu	
Kopā ar klasi	Apmeklēju Reģionālo Karjeras izglītības centru	
	Ekskursija uz skolām, kas mani interesē. Apmeklēju 2 – 3 dažāda tipa skolas	
	Piedalījos kādā pasākumā kopā ar citas skolas audzēkņiem	
	Apmeklēju tikšanos ar kādas skolas audzēkņiem/absolventiem	
	Grupā ar skolas biedriem piedalījos konkursā, sagatavoju prezentāciju par dažādām skolām	
	Citas iespējas	

Skolotāju diena

MĒRĶIS

Iepazīt skolotāja profesiju.

UZDEVUMI

1. Izzināt vairāk viena mācību priekšmeta saturu un pasniegšanas metodes.
2. Radīt skolēnam priekšstatu par skolotāja darba specifiku.

DARBA FORMA

Mācību priekšmetu stundas vadīšana.

DALĪBNIEKI

1. – 9. klašu skolēni,
dažādu mācību priekšmetu skolotāji,
skolas vadība,
viesi, kuri caur savu profesiju īpaši labi mācētu reklamēt kādu mācību priekšmetu.

PRASMES

Sevis prezentēšana.

RESURSI

A4 lapas,
skolā esošie izdales materiāli mācību priekšmetā,
mūzikas centrs,
dators ar projektoru.

DARBA GAITA

Nepieciešams veikt priekšdarbus! Katra mācību priekšmeta skolotājs parūpējas par to, lai vismaz divas dienas pirms pasākuma skolu varētu noformēt ar plakātiem – reklāmām, kuras vēstītu skolēniem par mācību priekšmetu apguves nepieciešamību, par to, kurās profesijās ir nepieciešams zināt konkrēto mācību priekšmetu. Šos plakātus gatavo skolēni mācību priekšmeta skolotāja vadībā. Plakāti var būt zīmēti, aplicēti utt. Savlaicīgi arī 8. – 9. klašu skolēni izvēlas, kuros mācību priekšmetos vadīs stundas un kopā ar priekšmeta pasniedzēju sastāda stundu plānus.

- Skolēni sveic savus skolotājus Skolotāju dienā ar ziediem, varētu būt sagatavots kāds priekšnesums vai kas cits pēc skolēnu ieskatiem.
- Sākas stundas, kuras vada skolēni. Skolā visām klasēm notiek 4 mācību stundas.
- Pusdienas pārtraukums.
- Mācību priekšmetu prezentācija.

Katrs skolotājs (mazākajās lauku skolās) vai mācību priekšmetu skolotāju Metodisko apvienību pārstāvji (lielākajās skolās) prezentē savu priekšmetu – vēlams interesantā, saistošā veidā ar uzskati un demonstrējumiem. Skolēni, kuriem ir labākās sekmes šajos priekšmetos, var palīdzēt.

Ķīmijas skolotājs varētu pastāstīt, kur ikdienā sastopamies ar ķīmiju, parādīt kādu interesantu eksperimentu, aicināt apgūt profesijas, kurās nepieciešamas ķīmijas zināšanas. Uz tikšanos ar skolēniem varētu būt uzaicināts kāds farmaceits vai cits, kura profesijā bez ķīmijas zināšanām neiztikt.

Tāpat savus mācību priekšmetus prezentē biologi, vēsturnieki, matemātiķi, valodu skolotāji, ģeogrāfi, mūziķi u.c.

Katra priekšmeta skolotājs var uzaicināt ciemos skolas absolventu, kam skolas laikā labi padevis kāds mācību priekšmets, un viņš veiksmīgi strādā vai mācās kādā nozarē, pie tam viņa veiksmes pamatā ir teicamas zināšanas konkrētajā priekšmetā. Varētu būt uzaicināts arī kāds absolvents, kurš skolas laikā ir bijis pavis kādā mācību priekšmetā, bet vēlāk bijis spiests to apgūt, jo bez šīm zināšanām nevar strādāt savā izvēlētajā profesijā.

Uzstājas radošo profesiju pārstāvji – mūziķi, mākslinieki, dejotāji. Var piedalīties arī skolas pašdarbības kolektīvi.

Karjeras pēcpusdiens

MĒRĶIS

Skolēnu iepazīstināšana ar daudzveidīgo profesiju pasauli.

UZDEVUMI

1. Attīstīt prasmes strādāt komandā un prezentēt sevi.
2. Attīstīt loģisko domāšanu.
3. Vērtēt un salīdzināt daudzveidīgās profesijas.

DARBA FORMA

Karjeras pēcpusdiens, tikšanās.

DALĪBNIEKI

7. – 9. klašu skolēni.

PRASMES

Kritiskā domāšana.

JĒDZIENI

Kritiskā domāšana, loģiskā domāšana.

TEORIJA

Karjera – viens no svarīgākajiem attīstības un izaugsmes virzieniem, kuru izvēlas darbinieks un realizē sava mūža laikā.

Karjeras izglītība – plānots pasākumu, kursu un programmu nodrošinājums izglītības iestādē, kas sekmē karjeras plānošanu un attīstīšanu visa mūža garumā.

RESURSI

Dators,

A4 lapas,

profesiju attēli vai arī Power point prezentācija ar multimediju.

DARBA GAITA

1. aktivitāte. Karjeras pēcpusdienas sagatavošana

Skolēni veido plakātu - paziņojumu par karjeras vakaru, klasē tiek izveidotas komandas 5 cilvēku sastāvā, tiek izsūtīti ielūgumi žūrijas komisijai (tie varētu būt vecāki, vietējo uzņēmumu vadītāji, bijušie absolventi), zālē ir izveidota zīmējumu ekspozīcija, skolēnu eseju konkurss "Mana sapņu profesija", nepieciešamas balvas komandām, nominācijām, vakara vadītājiem.

2. aktivitāte. Karjeras pēcpusdiena

Komandas iepazīstina ar sevi, tiek rādīts slaidis, vai attēls par profesiju un uzdoti 3 jautājumi:

Kas tā par profesiju?

Nosauciet šai profesijai vēl radnieciskas profesijas!

Nosauciet iestādes, kur strādā šīs profesijas pārstāvis!

3. aktivitāte. Mēmais šovs

Katra komanda atdarina 3 profesijas.

REFLEKSIJA

Apbalvošana dažādās nominācijās, vārds tiek dots žūrijas pārstāvjiem.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Izglītība pēc 9. klases/ESF/PIAA/ 2005.

KARJERAS PĒCPUSDIENA

esi radošs

Profesija Nr. 1

Profesija Nr. 2

Profesija Nr. 3

Profesija Nr. 4

Profesija Nr. 5

Profesija Nr. 6

esi radošs

Profesija Nr. 7

Profesija Nr. 8

Profesija Nr. 9

Profesija Nr. 10

Profesija Nr. 11

Profesija Nr. 12

Profesija Nr. 18

Profesija Nr. 19

Profesija Nr. 20

Profesija Nr. 21

Profesija Nr. 22

Profesija Nr. 23

Darba pasaules izpēte

MĒRĶIS

Dot ierosinājumus projekta nedēļas tematikai un metodoloģijai.

Palīdzēt skolēniem uzsākt patstāvīgu darba pasaules izpēti, vācot informāciju par savas karjeras izvēles un veidošanas iespējām.

UZDEVUMI

1. Izmantot projektu nedēļu darba tirgus pētīšanai, profesijas un karjeras iespējas nodrošināšanas jautājumiem.
2. Salīdzināt un samērot personīgos sasniegumus un īpašības ar prasībām, kas nepieciešamas konkrētai tālākai karjerai un mācībām.
3. Apgūt laika un pasākumu plānošanu.

DARBA FORMA

Projekta nedēļa.

PRASMES

Informācijas ieguve, apstrāde un analīze, prezentācijas prasme.

JĒDZIENI

Projekts, intervija.

TEORIJA

Projekta metode ir mācību darba paņēmiens, kad skolēni patstāvīgi (netiešā skolotāja vadībā), izmantojot visdažādākos informācijas avotus un darba formas, izstrādā pētījumu par konkrētu, reālu problēmu, paši plāno un organizē šo darbu un apkopo tā rezultātus. Projekta darbu ieteicams strādāt pāri vai grupā, pēc skolēnu izvēles tas varētu būt arī individuāls darbs. Izmantojot projekta metodi, skolēni iegūst zināšanas, ko tradicionālā mācību darbā klasē apgūt nav iespējams.

Projekta metode ļauj meklēt neordināras pieejas problēmu risinājumiem, liek patstāvīgi vākt un apkopot faktu materiālu, izdarīt secinājumus un uz to pamata izteikt spriedumus un ierosinājumus, strādāt radoši, strādāt komandā.

Projekta metodes personību attīstošie mērķi:

- atraisīt pašiniciatīvu,
- aktivizēt radošā darba spējas un slēptās potences,
- veidot pārliecību, ka visproduktīvākā ir patstāvīga tēmas vai problēmas izpēte,
- dot iespēju efektīvā izpētes un izstrādes darbā savstarpēji sacensties,
- radīt pārliecību, ka kopīgi padarīts darbs dod gandarījumu gan individuālam, gan visai grupai,
- mudināt kritiski un paškritiski vērtēt savu darbu,
- attīstīt spējas analizēt sava darba rezultātus,
- mācīt atšķirt būtisko no nebūtiskā, svarīgo no mazsvarīgā,
- dot iespēju gūt iemaņas plānošanā un organizācijā,
- rosināt apgūt daudzveidīgas patstāvīgā darba metodes.

Projekta metodes psiholoģiskais aspekts:

- skolēni iemācās domāt un rīkoties patstāvīgi,
- projekta metode veicina apkārtējās pasaules izpēti, tā padara mācību darbu interesantu, tuvina to reālai dzīvei un motivē mācīties.

Projekta metodes sabiedriskais aspekts:

- projekta metode ir labs līdzeklis, kā iemācīties aizstāvēt savu pārliecību un cienīt otra cilvēka darbu, uzskatus, zināšanas un spējas,
- projekta metode palīdz attīstīt prasmi diskutēt un ieklausīties otrā, nonākt pie kompromisa uzskatu atšķirības gadījumos, veidot diskusiju kultūru.

Projekta metodes valodas aspekts:

- skolēni vingrinās lietot dažādas saziņas prasmes un veidot loģisku, sakarīgu izklāstu,
- projekta metode ļauj izmantot dažādus valodas stilus,
- projekta metode maina akcentus valodas mācīšanās: valoda kļūst par aktīvu izziņas un sazināšanās līdzekli,
- diskusijās skolēni iemācās pārbaudīt savu domu valodisko, loģisko un faktu izklāsta precizitāti.

Noderīgi elektroniskie informācijas avoti

www.piapa.lv/Euroguidance -izglītības iespējas

www.karjerascentrs.lv -profesiju izpēte

www.izmpic.gov.lv - profesiju standarti

www.lkkc.lv/nodaldas/MMDN/skolas.htm

www.em.gov.lv/em/sitemap - nozaru informācija

www.sam.gov.lv/branches - nozaru informācija

www.kontakti.lv - nozares, uzņēmumi

www.lak.lv - Latvijas Amatniecības kamera

www.cvmarket.lv/career.php?menu=1&lastmenu=409

Profesiju apraksti angļu valodā

www.stepfour.com/jobs

www.connexions-direct.com/jobs4u/catalogue.cfm

www.bls.gov/search/oooh.asp?ct=OOH

<http://jobfutures.ca/noc/browse-occupations-alphabet.shtml>

www.occupationsguide.cz/en

RESURSI

Darba lapas Nr. 4 - Nr. 6,

baltas lapas pierakstiem,

dators,

internets,

Power point prezentācija ar multimediju.

DARBA GAITA

1. aktivitāte. Sagatavošanās projektu nedēļas darbam

Skolotājs iepazīstina ar projekta nedēļas mērķi – uzsākt karjeras iespēju izpēti, tuvāk iepazīstot darba pasauli, pētot saviem dotumiem un interesēm atbilstošas profesijas.

Pēc tam apspriež projekta darba uzdevumus projekta nedēļai kopumā un ar tiem saistītos katras grupas uzdevumus.

Projektu nedēļas uzdevumi:

- 1) izvēlēties saviem dotumiem un interesēm atbilstošu profesiju,
- 2) veikt šīs profesijas padziļinātu izpēti, izmantojot dažādus resursus,
- 3) sagatavot profesijas aprakstu,
- 4) ja darbs šajā profesijā šķiet atbilstošs un ir pievilcīgs, izstrādāt "Karjeras plānu" izvēlētās profesijas apguvei,
- 5) sagatavot profesijas, kā arī karjeras plāna prezentāciju,
- 6) prezentēt savus projekta darba rezultātus klasē/skolā.

2. aktivitāte. Projekta izpētes uzsākšana

Katrs skolēns individuāli nosaka savas intereses, spējas un prasmes, pēc tam izzina karjeras iespējas saistībā ar savām interesēm un dotumiem. Tad skolotājs ierosina skolēniem izvēlēties veidu, kā strādāt pie projekta – individuāli, pāri vai grupā – un izveidot grupas.

Skolēni meklē informāciju par izvēlētās karjeras iespējām:

- noskaidro informācijas resursus (internets, periodika, literatūra, uzņēmums, intervējamie profesijas pārstāvji, visi citi iespējamie resursi),
- sāk vākt informāciju par konkrēto nozari, uzņēmumu, produktiem, nodarbinātību, nodarbinātības iespējām atbilstošajā nozarē, izglītības iespējām, lai apgūtu izvēlēto profesiju vai iegūtu nepieciešamo kvalifikāciju, utt.

3. aktivitāte. Plānošana un organizēšana

Skolēni uzzina personas, kas varētu sniegt informāciju par nozari, uzņēmumu un profesijām, izveido intervijā uzdodamo jautājumu sarakstu un sazinās ar intervijas sniedzēju un vienojas par tikšanās laiku, vietu u.c.

4. aktivitāte. Tikšanās

Ja iespējams apmeklē uzņēmumu un intervē vienu vai vairākus atbilstošās profesijas pārstāvjus.

Turpinājumā intervē personas, kas saistītas ar šo profesiju (tie varētu būt vecāki, radnieki, kaimiņi, draugi vai to radnieki, u.c.). Atcerieties, ka noteikti jāveic pieraksti!

5. aktivitāte. Informācijas apkopošana

Skolēni apkopo un analizē iegūto informācijas materiālu atbilstoši mērķim un uzdevumiem. Izveido izvēlētās profesijas aprakstu (Darba lapa Nr. 4).

6. aktivitāte. Karjeras plāna izstrāde

Ja izpētītā profesija ir ieinteresējusi, izstrādā savu iespējamo karjeras plānu (Darba lapa Nr. 5 un Nr. 6).

7. aktivitāte. Prezentācijas sagatavošana

Sagatavo izvēlētajā profesijā prezentāciju, pēc izvēles iekļaujot tajā arī karjeras plānu. Ieteicams prezentāciju papildināt ar vizuālajiem materiāliem.

Prezentē savu individuālo/pāra/grupas darbu klasē vai skolā.

REFLEKSIJA

Klasē notiek pārrunas. Katrs skolēns ir sagatavojis atbildes uz jautājumiem:

- Ko jaunu apguvi projekta darbā?
- Ko nevarēji izdarīt no izvirzītajiem uzdevumiem, jo nebija zināšanu (citi iemesli)?
- Kas citiem skolēniem būtu jāuzzina par tavu projektu?
- Interesantākais, ko uzzināji.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Darba pasaules un karjeras iespēju izpēte.

Metodiskais materiāls profesionālās orientācijas pasākumu organizēšanai. / PIAA, Profesionālās orientācijas informācijas centrs, 2004.

IZVĒLĒTĀS PROFESIJAS APRAKSTS

1. Profesijas nosaukums: _____
2. Kurā ekonomiskās darbības nozarē strādā atbilstošās profesijas pārstāvji?

Piemēram:

amatniecība, transports (sauszemes, ūdens, gaisa un cauruļvadu transports), būvniecība, dzelzceļš, informācijas tehnoloģijas, pasts un telekomunikācijas, jūrniecība, lauksaimniecība, mašīnbūvniecība, metālapstrāde, kokrūpniecība, mežsaimniecība, pārtikas ražošana, tūrisms, veselības aprūpe, vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība, finanšu starpniecība, izglītība, sabiedriskie, sociālie un individuālie pakalpojumi, elektroenerģija, gāzes apgāde, ūdens apgāde, valsts pārvalde, sociālā apdrošināšana, vieglā rūpniecība, zvejniecība, apstrādes rūpniecība, enerģētika, zinātniskā pētniecība, arhitektūra un projektēšana, veselība un medicīniskā aprūpe, atkritumu apsaimniekošana, atpūta/kultūra/sports, individuālo pakalpojumu sniegšana, viesnīcas un restorāni, operācijas ar nekustamiem īpašumiem, juridiskie pakalpojumi, auditorpakalpojumi, reklāma, apsardzes pakalpojumi, datorpakalpojumi, poligrāfija, masu mēdiji, u.c.

3. Kādā uzņēmumā strādā izvēlētās profesijas pārstāvis? Varbūt vari nosaukt arī vēl citus šīs nozares uzņēmumus Latvijā vai pasaulē?
4. Kādas preces / izejvielas / materiālus / iekārtas ražo vai kādus pakalpojumus sniedz šajā uzņēmumā / nozarē?

Piemēram:

preces: pārtika, apģērbs, apavi, māsasaimniecības piederumi, sadzīves tehnika, datori, grāmatas, preses izdevumi, mēbeles, santehnika, kosmētika, būvniecībai, u. c.

izejvielas: pārtikas rūpniecībai, papīra rūpniecībai, ķīmijas rūpniecībai, būvmateriālu rūpniecībai, u.c.

materiāli: māju celtniecībai, ceļu būvei, telpu iekšējai apdarei, utt.

iekārtas: rūpniecībai, ēdināšanas uzņēmumu aprīkošanai, saldēšanas, siltuma, gāzes, mašīnbūves, u.c.

pakalpojumi: telekomunikāciju, informatīvie, ēdināšanas, skaistumkopšanas, transporta, izglītības, bankas, pasta, tūrisma, juridiskie, apsardzes, tūrisma, ēdināšanas, konsultācijas, u.c.

5. Cik cilvēku strādā uzņēmumā?
6. Kādu profesiju pārstāvji strādā uzņēmumā?

7. Aprakstiet izvēlēto profesiju!

- Kāds ir darba stils?

Piemēram:

praktisks, ar fizisku slodzi, roku vai mehanizēts darbs, ar darba rīkiem;

darbs ar cilvēkiem, var būt arī ar emocionālu slodzi;

radošs, saistīts ar iztēli un jaunradi, emocionālu slodzi, oriģināliem risinājumiem;

darbs ar dokumentiem, sistemātisks, saistīts ar noteikumu un likumu ievērošanu, precizitāti;

atbildīgs un ar iniciatīvu, saistīts ar cilvēku vadīšanu un organizēšanu;

pētniecisks darbs, saistīts ar pētniecību, izziņu, informācijas analīzi, ar zinātnisku ievirzi, parādību un faktu izpēti, jauniem secinājumiem un atklājumiem;

- Ko dara: kādi darbi jāveic un pienākumi jāpilda?
- Kādus darba rīkus, tehniku, iekārtas, mašīnas un materiālus izmanto savā darbā?
- Kur tiek pildīti darba pienākumi (telpās, birojā, darbnīcā, cehā, ārā, uz lauka, mežā, transporta līdzeklī, salonā, būvlaukumā, u.c.)? Kādi ir darba apstākļi? Aprakstiet!
- Vai, strādājot šajā profesijā, nākas saskarties ar veselībai nelabvēlīgiem faktoriem?

Piemēram:

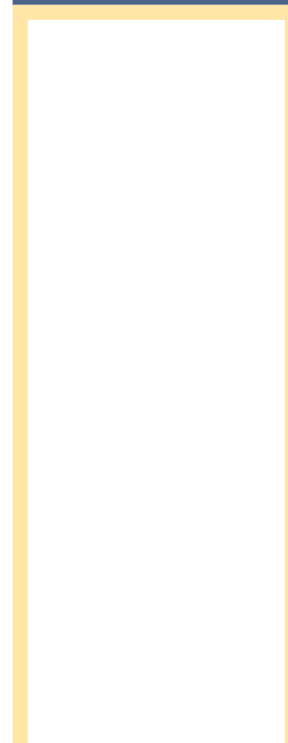
emocionālais sasprindzinājums, paaugstināta fiziskā slodze, paaugstināta vai pazemināta gaisa temperatūra, paaugstināts vai pazemināts gaisa mitrums, slikta ventilācija, caurvējš, atmosfēras spiediena izmaiņas, vibrācija, troksnis, dūmi vai tvaiki, smakas, indīgas/toksiskas vielas, putekļi, starojums, traumatiska iespējamība, maiņu darbs, izbraukumi, piespiedu darba poza un piespiedu ritms, u.c.

- Kas obligāti jāzina un jāprot, lai varētu veikt šī aroda/profesijas (varbūt arī amata) darba uzdevumus un pienākumus? Kādām personības īpašībām noteikti ir jāpiemīt? Kādēļ? Pamatojiet!

Piemērs: galdnieks

ZINĀŠANAS Kas jāzina?	PRASMES Kas jāprot darīt?	ĪPAŠĪBAS Kādam jābūt?
Galdnieka darbu tehnoloģija	Apstrādāt kokmateriālus ar galdniecības instrumentiem un kokapstrādes darbmašīnām	Izturīgam un veiklam
Materiālu apstrādes tehnoloģija	Aprēķināt nepieciešamo materiālu daudzumu	Rūpīgam, precīzam
Kā konstruēt un skicēt	Rasēt, zīmēt	Pacietīgam
Konstruēšanas un skicēšanas pamati	Lasīt rasējumus un pēc tiem izgatavot kokizstrādājumus	Jāprot strādāt individuāli un arī komandā
Materiālu uzbūve, fizikālās un mehāniskās īpašības	Izvēlēties nepieciešamos darba rīkus, sagatavot darbam iekārtas, instrumentus, palīgierīces un pārbaudīt to atbilstību darba drošības tehnikas prasībām	Jāpiemīt fiziskiem un iztēles/mākslinieciskiem dotumiem

- Kāda izglītība nepieciešama? Kur to var iegūt (mācību kursi, arodskolas, arodvidusskolas, koledžas, augstskolas vai mācības atbilstošajā izglītības programmā noteikti jāpapildina ar praksi)?
 - Kādus priekšmetus būtu ieteicams pastiprināti mācīties jau skolā, lai veiksmīgi iestātos atbilstošajā mācību iestādē, kur var uzsākt vai pilnībā apgūt izvēlēto profesiju?
 - Kādas ir iespējas sevis pilnveidošanai: tālākai izglītībai, kvalifikācijas paaugstināšanai, strādājot uzņēmumā?
 - Vai pieredze, mācīšanās darba vietā vai uzņēmumā, tālākā izglītība ietekmē darbinieku karjeras izaugsmes iespējas šajā uzņēmumā vai nozarē? Vai ir iespējama profesionālā izaugsme vai attīstība šajā profesijā strādājošajiem? Ja ir, tad kāda?
 - Kāds ir atalgojums (ja ir iespējams uzzināt)? Kāda ir vidējā mēneša alga, salīdzinot ar minimālo vai vidējo algu valstī?
 - Kas padara šo profesiju pievilcīgu? Kādēļ cilvēki izvēlas to apgūt un strādāt tajā?
 - Kādas ir galvenās grūtības, strādājot šajā profesijā?
 - Kādi ir ieteikumi cilvēkam, kas vēlētos apgūt šo profesiju? Kas ir īpaši jāņem vērā, izvēloties šo profesiju? Kā veiksmīgāk sagatavoties šīs profesijas apguvei jau skolas laikā?
 - Aprakstiet vienu darba dienu šajā profesijā! Ko šīs profesijas cilvēks dara ik dienas no brīža, kad atnāk uz darbu, līdz darba dienas beigām?
8. Kādas organizācijas pārstāv šajā nozarē strādājošo intereses (piemēram: profesionālās apvienības, nozaru asociācijas, arodbiedrības, nevalstiskās organizācijas)?
 9. Cik viegli vai grūti ir dabūt darbu atbilstošajā profesijā jūsu tuvākajā apkārtnē un Latvijā?
 10. Varbūt var uzzināt, kādas ir prognozes šajā profesijā strādājošajiem saistībā ar darba vietu palielināšanos vai samazināšanos uzņēmumā vai nozarē?
 11. Informācijas avotu uzskaitījums: kur var iegūt informāciju par atbilstošo profesiju vai nozari (piemēram: preses izdevumi, internets, literatūra, statistika, u.c.)?

KARJERAS PLĀNOŠANA

Par ko tu vēlētos kļūt? Kā izdarīt izvēli? Kā orientēties karjeras iespēju daudzveidībā un pieņemt pareizos lēmumus? Ja tu jau zini, par ko vēlies kļūt, tad kā sasniegt savu mērķi? Kāds ceļš ejams?

Pirmais solis būtu izstrādāt savu karjeras plānu, kurā būtu skaidri aprakstīts, kas jādara, lai sasniegtu iecerēto. Ar ko sākt? Kā izstrādāt savas karjeras plānu? Kas jāietver šajā plānā?

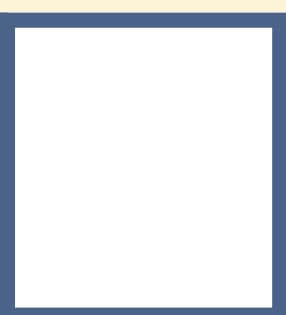
Karjeras plāna izstrāde

1. Vispirms nosaki savas intereses un dotumus/spējas. Tas varētu palīdzēt atklāt tev vispiemērotāko karjeras iespēju.
Lai to izdarītu, padomā, ko tev visvairāk patīk darīt! Mēģini atcerēties, ko tu labprāt dari! Analizē pasākumus un darbus, kas tev ir sagādājuši interesi, prieku un gandarījumu! Ko jaunu no tā tu esi mācījies? Izveido šādu darbu sarakstu!
2. Sastādi savu prasmju un iemaņu sarakstu! Ieraksti tur visu, ko proti un ko esi iemācījies mājās, skolā vai patstāvīgi, uzņemoties dažādus pienākumus mājās, skolā vai ārpus tās! Novērtē sarakstā iekļautās prasmes un iemaņas, salīdzini abus sarakstus, ko tev patīk darīt un kādas prasmes un iemaņas esi apguvis! Vai tu vari saskatīt tur kādas kopīgas iezīmes, darbības veidus, pieredzi, kas vēlāk varētu kļūt par pamatu tavas karjeras veidošanai? Piemēram, ja esi kādreiz vērojis mediķu darbu (apmeklējot kādu slimu cilvēku vai pats ārstējoties, skatoties filmas par ārstiem vai lasot grāmatas) un tev tas patika, varbūt būtu vērts padomāt par karjeru medicīnā.
3. Meklē informāciju par dažādām karjeras iespējām! Pēti profesijas un nodarbinātības iespējas! Ja tu to nedarīsi, tu varbūt nekad neuzzināsi par profesijām, kas vislabāk būtu piemērotas tavām interesēm, dotumiem/spējām un personīgajām īpašībām.
Svarīgi ir noskaidrot, vai izvēlētajā karjera vai profesija tiešām atbilst tam, ko no tās sagaidi. Lai pārliecinātos, vari pamēģināt pētīt dziļāk: parunāt ar cilvēkiem, kas strādā šajā profesijā; meklēt vasaras darba iespējas; pasekot, ko dara un kādas ir šajā profesijā strādājošo cilvēku darba dienas, izmantot projekta nedēļas iespējas, kļūstot par "ēnu" kādam profesionālim, utt.
4. Kad esi izlēmis, par ko tu vēlies kļūt, kādu karjeru izvēlēties, izpēti, kā sagatavoties šādai karjerai, kas būtu jādara, kāds ceļš ejams! Vai ir nepieciešama speciāla izglītība? Ja jā, tad sameklē mācību iestādes, kurās varētu apgūt izvēlēto arodu vai profesiju, iegūt vajadzīgo kvalifikāciju! Kāda pieredze ir nepieciešama, lai būtu konkurētspējīgs: varētu atrast savām interesēm un spējām atbilstošu darbu un veiksmīgi darbotos izvēlētajā jomā?
5. Izstrādājot savu karjeras veidošanas plānu, koncentrējies uz galveno – ko tu gribi darīt un kā pie tā nonākt! Tas tev turpmāk dzīvē noderēs. Kad tev vajadzēs rakstīt savu CV un pirmo pieteikuma vēstuli darbā, tad tev jau būs skaidrāka izpratne par saviem dotumiem, interesēm, prasmēm, iemaņām un pieredzi, ko tur atspoguļot un vēlāk arī pārrunāt ar potenciālo darba devēju darba intervijas laikā.

Tātad – vispirms rūpīgi izpēti un izanalizē savus dotumus/spējas, prasmes, intereses un, protams, dažādas profesijas! Karjeras plānu izstrādā tikai pēc tam, kad esi izvērtējis un samērojis savus personīgos dotumus un intereses ar potenciālajām karjeras iespējām! Tad izdari izvēli, izvirzi savu karjeras veidošanas mērķi un izstrādā plānu, kā šo mērķi sasniegt!

izpēti

Karjeras mērķis

Kādēļ jāizvirza savas potenciālās karjeras mērķis? Vai tas neierobežos manas nākotnes izredzes?

Nē, tieši otrādi, karjeras mērķis tev palīdzēs koncentrēties uz savas dzīves veidošanu atbilstoši savām vēlmēm. Tas varētu būt gan kādas noteiktas profesijas apgūšana, piemēram, ārsta vai skolotāja, gan darbs atbilstošajā nozarē, piemēram, medicīnas vai izglītības.

Nodefinētais karjeras mērķis tev palīdzēs, nevis ierobežos. Tas varbūt pat atklās tādas karjeras iespējas, par kurām tu līdz šim pat nevarēji iedomāties. Tu sapratīsi, ka ir dažādas nodarbinātības iespējas vienas un tās pašas nozares un profesijas ietvaros. Piemēram, ja tu esi izvēlējies medicīnu, tu vari kļūt par zinātnieku, ārstu, medmāsu vai farmaceitu. Tu vari kļūt arī par zobārstu, ģimenes ārstu, ķirurgu, medicīnas firmas pārstāvi, utt.

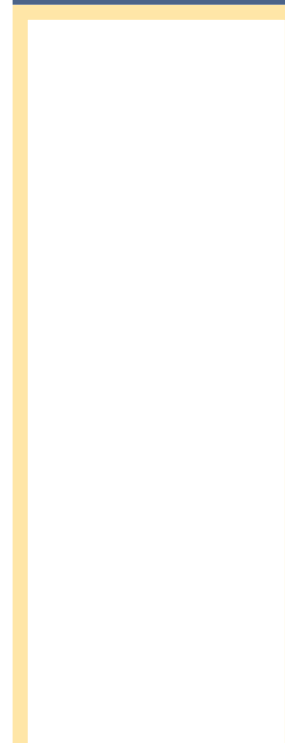
Karjeras mērķis palīdzēs tev pilnīgāk izprast un turpmāk arī sasniegt to, ko tu sagaidi no savas dzīves, nevis vienkārši iegūt profesiju.

Parasti karjeras mērķis balstās uz taviem personīgajiem dotumiem, prasmēm, interesēm, karjeras un nodarbinātības iespējām.

Kad esi izvēlējies karjeras virzienu, padomā, kā stratēģiski pareizi sasniegt šos mērķus. Karjeras plāna izveidošana varētu palīdzēt labāk izprast, ko tu vēlies un kā to sasniegt. Tajā jāsamēro savi dotumi, prasmes, intereses un vēlmes ar profesiju, kas būtu tām atbilstoša un jānosaka, kāds ceļš ejams, lai iegūtu atbilstošajai profesijai nepieciešamās zināšanas un prasmes. Kāda izglītība jāiegūst? Kas un kur jāmacās? Kādas personīgās īpašības jāizkopj? Kādas vispārīgās zināšanas, prasmes un spējas jāattīsta? Kā padarīt sevi konkurētspējīgu mūsdienu strauji mainīgajā darba tirgū?

izlasi

KARJERAS PLĀNA PARAUGS

Izmanto darba lapu sava karjeras plāna izstrādei!

Karjeras mērķis – kļūt par **CELTNIECĪBAS INŽENIERI**. Vadīt, plānot, pārraudzīt ēku, ceļu un tiltu celtniecību.

Pamatprasības, lai kļūtu par celtniecības inženieri:

- vismaz inženiera vai bakalaura grāds specialitātē,
- spēja strādāt komandā,
- radoša pieeja darbam,
- loģiskā/analītiskā domāšana,
- precizitāte,
- spēja sevi pasniegt,
- laba rakstīt prasme,
- matemātikas un fizikas zināšanas un to pielietošana darbā,
- sertifikācija / licence būvdarbu vadīšanā.

Pašreizējās intereses, zināšanas un iemaņas/prasmes:

- interesējos par mūsdienu arhitektūru, būvniecību,
- lasu žurnālus, katalogus par būvniecību, arhitektūru,
- apmeklēju izstādes "Māja 200..." un "Būve 200...",
- skatos raidījumus par būvniecības un arhitektūras tēmām,
- vasarā palīdzu celtniecības darbos,
- padziļināti mācos matemātiku,
- padziļināti mācos fiziku,
- ir pieredze strādāt grupā,
- skolā padodas sacerējumu rakstīšana un valodas,
- skolā gatavoju un lasu referātus, uzstājos.

Izvirzītā karjeras mērķa sasniegšanas plāns:

- iegūt bakalaura/inženiera grādu,
- uzsākt mācības un pabeigt ... arodvidusskolu, koledžu, augstskolu,
- visos iespējamajos veidos krāt zināšanas par attiecīgo profesiju un nozari,
- meklēt, lasīt, krāt informāciju par būvniecību, arhitektūru,
- krāt darba pieredzi būvniecībā (darbs skolā, mājās),
- organizēt / piedalīties sabiedriskos labiekārtošanas darbos,
- sadarboties ar citiem skolēniem vienotos projektos/izpētes darbos,
- padziļināti apgūt atbilstošus mācību priekšmetus skolā,
- attīstīt savu komunikāciju prasmi,
- apgūt vismaz 2 svešvalodas.

Profesijas Latvijas reģionos

MĒRĶIS

Reģionā nepieciešamo profesiju apzināšana.

UZDEVUMI

1. Iepazīties ar reģionā esošajām darba vietām.
2. Izvērtēt izglītības un darba iegūšanas kopsakarību.
3. Izveidot sava reģiona pieprasītāko profesiju sarakstu.

DARBA FORMA

Projekta nedēļa.

DALĪBNIEKI

8. – 9. klases skolēni.

PRASMES

Iespēju prognozēšana.

JĒDZIENI

Amats, darbs, darba vieta, intervija, profesija, reģions.

TEORIJA

Latvija ir iekļāvusies ES nodarbinātības stratēģijas realizācijā, kas paredz izstrādāt ikgadēju Nacionālo rīcības plānu nodarbinātības veicināšanai.

Latvija: ekonomiskās attīstības pamatrādītāji

	2001	2002	2003	2004	2005
	(pieaugums pret iepriekšējo gadu, procentos)				
Iekšzemes kopprodukts	8,0	6,4	7,5	8,5	7,5
Privātais patēriņš	7,3	7,4	8,6	8,9	7,0
Valsts patēriņš	2,8	2,2	1,9	2,3	2,5
Kopējā pamatkapitāla veidošana	11,4	13,0	10,9	17,3	15,0
Eksports	7,5	5,2	5,0	9,3	7,1
Imports	14,5	4,6	13,0	15,6	7,3
Patēriņa cenas	2,5	1,9	2,9	6,2	5,5

Pēc Darbaspēka apsekojuma datiem, vidējais darbaspēka izglītības līmenis Latvijā ir samērā augsts. 2004. gadā 21% ekonomiski aktīvo iedzīvotāju bija augstākā izglītība, 65,5% – vidējā izglītība, bet tikai 13,5% – pamatskolas un zemāka līmeņa izglītība.

Vērojams atšķirīgs nodarbinātības līmenis dažādos Latvijas reģionos. 2004. gadā visaugstākais tas bija Rīgas reģionā (67,3%) un Kurzemē (62,0%), bet zemāks – Vidzemē (60,2%), Zemgalē (59,6%) un Latgalē (53,6%). Pēdējā laikā ekonomisko aktivitāšu pieauguma dēļ situācija ir uzlabojusies Kurzemē, kur nodarbinātības līmenis, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir palielinājies par 1,2 procentpunktiem un Latgalē – par 1,5 procentpunktiem. Savukārt Zemgalē nodarbinātības līmenis pazeminājies par 2,6, bet Vidzemē par 0,4 procentpunktiem.

Latvijā tautsaimniecības nozaru struktūras izmaiņas veicināja straujāk attīstīties nozares, kurās tradicionāli nodarbināto skaitā ir liels sieviešu īpatsvars (piemēram, tirdzniecība, restorāni u.c. pakalpojumi). Tāpēc darba tirgū pastāv zināmi riski reālas dzimumu līdztiesības nodrošināšanai. Joprojām vērojama starpība starp vīriešu un sieviešu vidējo darba samaksu (2004. gadā tā bija 14,3%).

Valstī ir izvirzīti uzdevumi, kuru mērķis ir uzlabot darba meklētāju kvalitatīvos rādītājus:

- veicināt darba meklētāju un ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju iekļaušanos darba tirgū vai izglītības sistēmā,
- profesionālās orientācijas pakalpojumu kvalitātes un efektivitātes paaugstināšana.

Lai veicinātu reģionālo attīstību, tiek izvirzīti mērķi komercdarbības attīstībai un, līdz ar to, jaunu darba vietu radīšanai:

- sekmēt MVU attīstību un konkurētspējas pieaugumu, komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanu Latvijā,
- dažādot ekonomiskās aktivitātes un nodrošināt alternatīvu ienākumu iespējas lauku teritorijās, veicinot tajās ilgtspējīgas nodarbinātības iespējas,
- atbalstīt konsultāciju pakalpojumu pieejamību maziem un vidējiem komersantiem,
- atbalstīt jaunu vai nozīmīgi uzlabotu produktu vai procesu izstrādi un ieviešanu ražošanā,
- veicināt komercsabiedrību darbinieku kvalifikācijas celšanu un pārkvalifikāciju.

Nodarbinātība ārpus lauksaimniecības nozares lauku teritorijā ir ierobežota. Ir pagasti, kuros nav aktīvās komercsabiedrības. Šajos pagastos cilvēki ir nodarbināti vienīgi savās zemnieku vai piemājas saimniecībās, kā arī iestādēs un organizācijās. Jaunu ar lauksaimniecisko ražošanu nesaistītu komercsabiedrības filiāļu veidošana lauku teritorijā, kurās būtu pieejamas darba vietas pārkvalificētiem lauku iedzīvotājiem, notiek pārsvarā ap lielajām pilsētām, īpaši valsts centrālajā daļā. Tāpēc nepieciešams:

- pilnveidot darba tirgus analīzes un pieprasījuma un piedāvājuma prognozēšanas sistēmu,
- veicināt sociālā dialoga attīstību.

Lai veicinātu reģionu attīstību valstī, izvirzīti mērķi:

- veidot priekšnosacījumus nodarbinātības iespēju uzlabošanai reģionālajā un vietējā līmenī, veicinot darbaspēka konkurētspējas un kvalitātes attīstību,
- veicināt reģionu sociālekonomisko attīstību.

Šobrīd Latvijā pastāv reģionālas atšķirības sociālekonomiskas attīstības ziņā, kas atspoguļojas arī nodarbinātības un bezdarba rādītājos.

Pēc CSP darbaspēka apsekojumu rezultātiem 2004. gadā vislielākais darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju (15 - 64 gadi) kopskaitā bija Latgales reģionā (13,0%), bet zemākais – Vidzemes reģionā un Rīgā (attiecīgi 9,2 un 9,9%). Kurzemes reģionā darba meklētāju īpatsvars bija 10,8%, Zemgalē – 11,7%. Darba meklētāju īpatsvars 2004. gadā pilsētās bija augstāks nekā laukos, attiecīgi 11,3% un 8,4%.

Nozīmīgākais virziens ir saistīts ar darba vietu izveidošanu un saglabāšanu Reģionālā fonda atbalstīto projektu ietvaros. Septiņu gadu laikā (1998 - 2004) īpaši atbalstāmajās teritorijās ir izveidotas 4576 jaunas pastāvīgas, 4370 sezonas un saglabātas 8356 darba vietas.

Šajā laikā Reģionālā fonda nozīmīgāko līdzfinansējuma daļu saņēma projekti, kuri ir bijuši saistīti ar lauksaimnieciskās ražošanas un tās produktu pārstrādes tehnoloģiju modernizāciju – 38% no visu projektu finansējuma. Pakalpojumu nozares projektu atbalstam izlietoti gandrīz 22% fonda līdzekļu, mežizstrādes un kokapstrādes projektiem – 16%, pārējās rūpnieciskās ražošanas projektiem – 13%, bet ar tūrisma attīstību saistītajiem – 11% no kopējā fonda finansējuma apjoma.

Latvijas reģionālās politikas mērķi:

- Latvijas un tās reģionu attīstības līmeņa tuvināšana Eiropas Savienības valstu līmenim. Latvijas un tās reģionu konkurētspējas pieaugums pārējo Eiropas Savienības reģionu vidū.
- Līdzvērtīgu dzīves, darba un vides apstākļu nodrošināšana valsts iedzīvotājiem visā Latvijā, lai sekmētu līdzsvarotu valsts teritorijas, reģionu un to daļu attīstību.
- Līdzvērtīgu komercdarbības priekšnoteikumu radīšana visā Latvijā, lai sekmētu līdzsvarotu valsts teritorijas, reģionu un to daļu attīstību.

RESURSI

A 3 lapas,
flomāsteri,
līmlapiņas.

DARBA GAITA

1. aktivitāte. Projekta darba tēmas izvēle

Skolotājs, izmantojot Prāta vētras metodi, noskaidro, ko skolēni saprot ar jēdzieniem: amats, darbs, profesija, intervija un aptauja, un tad, izdarot kopsavilkumu, dod jēdzienam izmantošanas iespējas projekta laikā.

Skolotājs uzdod skolēniem izvēlēties projekta darba tēmu:

- Esošās profesijas mūsu novadā / reģionā,
- Nepieciešamās profesijas mūsu novadā / reģionā,
- Nākotnes profesijas mūsu novadā / reģionā,
- Mūsu novada / reģiona iesaistīšanās Reģionālā fonda projektos,
- Komercuzņēmumu darbība un iespējamā attīstība mūsu novadā / reģionā.

Pēc tam skolotājs izdala materiālus un izstāsta par mūsu valsts reģionālo politiku un tās attīstības gaitu.

2. aktivitāte. Projekta darba uzsākšana

Skolēni sadalās grupās, sagatavo intervijas un aptaujas lapas esošo darba vietu vadītājiem / īpašniekiem ar jautājumiem:

- Kādu profesiju pārstāvji strādā jūsu uzņēmumā / firmā?
- Kādas jaunas darba vietas jūs plānojat izveidot?
- Kādu profesiju pārstāvji jums šobrīd ir vajadzīgi?
- Kādu profesiju pārstāvji jums būs nepieciešami pēc 5 - 10 gadiem?
- Kurā no projektiem jūsu uzņēmums ir piedalījies?
- Kā valsts palīdz jūsu uzņēmuma izaugsmei?

Skolēni uzsāk projekta darbu.

3. aktivitāte. Reģionā nepieciešamo profesiju apzināšana

Skolotājs sadala klasi grupās. Grupām tiek dots vienāds uzdevums – uzrakstīt uz lapas profesijas un amatus, kuri šobrīd ir nepieciešami konkrētajā pašvaldībā.

Grupām tiek dots nākamais uzdevums – uzrakstīt profesijas, kādas Latvijā vai konkrētajā pašvaldībā varētu būt nepieciešamas pēc 5 – 8 gadiem, pamatojot savu izvēli.

4. aktivitāte. Atbildes uz jautājumiem

Skolēni uz mazām līmlapiņām atbild uz jautājumiem:

- Ko tu jaunu uzzināji par iespēju iegūt darbu mūsu novadā / reģionā?
- Vai tev bija iespēja izvēlēties sev turpmāko profesiju, redzot novada / reģiona attīstības iespējas?
- Kas vēl nepieciešams, lai uzlabotu novada / reģiona attīstību un ar to saistīto darba vietu piedāvājumu?

Skolotājs līmē skolēnu atbildes uz A4 lapas un krāj līdz mācību gada beigām vai atdod klases audzinātājam.

Skolēni ir papildinājuši savas zināšanas par iespējām, turpinot izglītību, iegūt darbu savas dzīves vietas tuvumā, vai arī skolēni var apspriest iegūtās ziņas par iespējamām darba vietām ar vecākiem. Skolotājs var izmantot iegūto informāciju skolēnu turpmākajai izglītošanai.

5. aktivitāte. Izstrādāto projektu darbu prezentācija

Skolēni prezentē savu projektu / grupu darbu.

Iespējamās profesijas un pamatojums nākotnei:

- administratīvie un biroja darbinieki – nepieciešami kvalificēti darbinieki, kas prot strādāt ar informāciju – nākotnē informācijas apstrādes prasmēm būs liela nozīme,
- celtnieki – attīstoties ekonomikai, pieaugs pieprasījums pēc jaunām ražošanas un sadzīves celtnēm,
- dabas un inženierzinātnieki, matemātiķi – pieaug jauno ekonomikas nozaru īpatsvars, var prognozēt, ka ražošanā būs pieprasīti zinātnieki, kas spēj radīt jaunus izgudrojumus,
- informācijas tehnoloģijas speciālisti (datortehnoloģisti, programmētāji) – šī nozare attīstās visstraujāk, tāpēc pieaugs pieprasījums pēc speciālistiem,
- inženieri, konstruktori, arhitekti – attīstoties ekonomikai, pieaugs nepieciešamība pēc jaunu būvju projektēšanas un veco restaurācijas,
- juristi, politisko un sabiedrisko zinātņu pētnieki – nodarbinātība šajās profesijā aug, bet tā nav neierobežota, nākotnē studējošo skaits samazināsies,
- kultūras un izglītības darbinieki – bibliotēkās ienāks jaunās tehnoloģijas, bibliotēkas kļūs par informācijas centriem, tāpēc būs nepieciešamība pēc kvalitatīvi sagatavotiem bibliotekāriem; tāpat, mainoties kultūras organizācijas pamatprincipiem, pieaugs pieprasījums pēc kultūras menedžeriem, būs nepieciešami jauni mācību spēki izglītības iestādēs,
- mārketinga un finanšu speciālisti – profesijas saistītas ar vērtspapīru un nekustamā īpašuma pārdošanu, kas Latvijā strauji attīstās; šīs ir uzņēmējdarbībai nepieciešamās profesijas,
- mežsaimniecības un lauksaimniecības speciālisti – pārtika būs nepieciešama vienmēr, tomēr samazināsies roku darbs, būs nepieciešami augsti izglītoti speciālisti; meži un koksne tiek uzskatīti par vienu no lielākajām Latvijas eksportprecēm,

- transporta darbinieki – attīstoties ekonomikai, pieaugs pārvadājumu skaits,
- tehnologi, tehniķi – jaunu iekārtu veidošana veicinās pieprasījumu pēc elektronikas un to apkopes speciālistiem,
- veselības aizsardzības un sociālās sfēras darbinieki – mediķu pieprasījums nesamazināsies, sociālo darbinieku pieprasījums pieaugs, bet viņu algas finansēs valsts un tās nebūs augstas,
- žurnālistu un sabiedrisko attiecību speciālisti – pieaugs masu saziņas līdzekļu nozīme, kā arī reklāmas loma, tāpēc darba vietu skaits pieaugs, tāpat kā konkurence šai jomā,
- palīgstrādnieki un nekvalificēti darbinieki – būs vajadzīgi, bet samaksa samazināsies.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Izglītības likums.

Latvijas Nacionālais 2005. gada rīcības plāns nodarbinātības veicināšanai (informatīvā daļa).

IETEICAMĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Žurnāls "Mērķis"

www.esflatvija.lv/files/f1087558049fat74296.ppt

www.izm.lv/dokumenti/es%20strukturfondi/nac_prog/3.2.4.1.doc

www.aic.lv/Obs_2002/rep2001IL/2_lm_b.htm_34k

www.europarl.eu.int/...//EP//TEXT+TA+PG-TA-2005-0281+O+DOC+XML+VO/LV-108k

Skolas bibliotēkas loma karjeras izglītībā

MĒRĶIS

Rosināt skolēnus izmantot bibliotēku kā informācijas ieguves vietu skolā.

TEORIJA

Dzīve pierāda, ka svarīgi ir prast paredzēt, atrast, izdomāt un, galvenais – rīkoties netradicionāli. Mūsu dienās lielāks uzsvars tiek likts uz patstāvīgu lēmumu pieņemšanu, uz personiskas atbildības uzņemšanos par izdarīto izvēli, pieņemtajiem lēmumiem un to sekām.

Bibliotēkas kā izglītības, informācijas un kultūras iestādes loma arvien pieaug, jo mācību procesā arvien lielāks uzsvars tiek likts uz skolēnu patstāvīgo darbu, un arvien lielāku nozīmi iegūst skolēnu mācības ārpus tiešajām mācību stundām.

Skolas bibliotēka palīdz skolēniem izprast iegūtās zināšanas, dod jaunu informāciju, māca lietot iegūto informāciju patstāvīgi, nodrošina ar literatūru brīvā laika pavadīšanai, uzlabo lasīšanas paradumus, paplašina zināšanu loku, palīdz veidot kritisku informācijas atlasī.

Mūsu dienās karjeras izglītība ir psiholoģisko, pedagoģisko u.c. pasākumu kopums, kuri palīdz jauniešiem veidot uz paša interesēm un spējām balstītu karjeru. Tā ietver karjeras izvēli, personības attīstību, izglītību, kritisku attieksmi, jauniešiem sadarbojoties ar pedagogiem, skolas bibliotēku, dažādiem speciālistiem.

Viens no bibliotēkas darba uzdevumiem – informēt jauniešus par profesionālās karjeras iespējām, kas balstītas uz informāciju.

Iespējami dažādi bibliotēkas darbības virzieni:

- bibliotēkas fondā tiek komplektēti ar karjeras izglītību saistīti drukātās, elektroniskās u.c. informācijas nesēji,
- bibliotekārs vai ārpusklases darba organizators organizē tikšanās ar vecākiem kā profesiju pārstāvjiem,
- arī bibliotēka iesaistās zinātniski pētnieciskajā darbībā un tā popularizēšanā,
- aktuāls un nozīmīgs ir informācijas un informēšanas darbs,
- Ar karjeras izglītību saistītu pasākumu organizēšana – grāmatu izstādes, tikšanās ar dažādu profesiju pārstāvjiem un absolventiem, informācijas stūrīši u.c.

Skolas bibliotēkai ir informācijas, izglītības un kultūras funkcijas. Tās iekļauj vairākas apakšfunkcijas. Ar karjeras izglītību saistīts:

1. **Izglītojošais darbs** – rezultātā skolēns gūst ne tikai zināšanas kādā konkrētā jomā, bet arī vispārējas prasmes, kas ļauj veiksmīgi darboties gan pazīstamās, gan, un tas ir īpaši nozīmīgi, arī nezināmās, neskaidrās dzīves situācijās. Tieši šis darbs nodrošina ciešu saikni ar reālo dzīvi.
2. **Nepārtrauktas izglītošanās reklamēšana** – to nosaka pieaugošais mācību un dzīves ritms. Nepārtraukta izglītošanās – ir sistemātisks, mērķtiecīgs darbs, lai uzlabotu un pilnveidotu zināšanas, prasmes un spējas kā pamata priekšmetos, tā arī ārpus mācību programmas esošajos mācību priekšmetos. Tomēr nepārtraukts mācību darbs nevar notikt bez iepriekšējas pieredzes. Ir zudusi robeža starp jēdzieniem "izglītība" un "pašizglītība". Tie ir savstarpēji saistīti, jo nepārtrauktas izglītības rezultāts ir pašizglītība, kas savukārt ir personības garīgās attīstības pamats. Nepārtrauktu izglītību un pašizglītību paredz arī mūsu izglītības sistēma – pirmskolas, pamatskolas, vidusskolas, ārpuskolas, profesionālā, speciālā, augstākā izglītība. Nepārtrauktas izglītošanās nepieciešamību nosaka arī straujā masu informācijas

līdzekļu un tehnoloģiju attīstība. Skolā viena no galvenajiem pašizglītības nodrošinātājiem ir skolas bibliotēka. Labs piemērs nepārtrauktas izglītošanās popularizēšanā ir skolas vadības, skolotāju un paša bibliotekāra izglītības turpināšana, diskusijas ar skolēniem par šo jautājumu, dažādu uzdevumu kopīga risināšana, drosme nezināt un kopīgi meklēt atbildes.

- 3. Informācija par karjeras izvēli** – ņemot vērā jaunus karjeras izvēles aspektus un aktualitāti, ir jāpilnveidojas šādas informācijas sniegšanas un iegūšanas darbam skolas bibliotēkā. Bibliotekāriem ir jāpārdomā, kādu literatūru ieteikt, lai skolēni plānotu savu profesionālo karjeru.

Bibliotēkā jābūt informācijai par:

- galvenajām mācību iestādēm pagastā, pilsētā, rajonā, republikā,
- zināšanām, prasmēm un iemaņām, kas nepieciešamas izvēlētajās specialitātes apgūšanai (profesiju apraksti),
- grūtībām, ar kurām skolēns var sastapties (profesiju apraksti),
- izvēlētajā darba raksturu, apstākļiem u.c.
- studijām nākotnē.

Skolas bibliotēka var komplektēt vai veidot informāciju tādā formātā, lai būtu iespēja to lietot gan bibliotēkā, gan mājās, var tikt veidota arī neliela video kolekcija par karjeras izvēles iespējām, kuru var iznomāt. Tāpat skolas bibliotēka var piedāvāt informāciju par mācību iestādēm iegūt internetā dažādu augstskolu mājas lapās, sniegt konsultācijas par profesionālās karjeras izvēli un par mācību iestādēm, uzņemšanas noteikumiem u.c., kas ir ļoti nepieciešama skolēniem.

Bibliotēkas darba mērķis ir palīdzēt skolotājiem, gatavojoties stundām un organizējot savu darbu, un skolēniem profesijas vai mācību iestādes izvēlē, kas atbilst interesēm, tieksmēm, veselībai, dotībām u.c.

Darbs
ar vecākiem

Skolas un ģimenes sadarbība

MĒRĶIS

Sadarbības rezultātā nodrošināt jaunieša informētību, zināšanas un izpratni par karjeras veidošanu, profesiju pasauli un mērķtiecīgu sevis pilnveidi.

UZDEVUMI

1. Sadarbības rezultātā saskaņot skolas un ģimenes attieksmes un intereses.
2. Rosināt vecākus sadarboties ar skolu un atbalstīt savu bērnu karjeras izaugsmi.

PRASMES

Izmantot praksē iegūto materiālu, teorijas un prakses sasaiste.

RESURSI

Pieredzes materiāls.

TEORIJA

Skolas un ģimenes sadarbība ir viens no būtiskākajiem priekšnoteikumiem jaunā cilvēka personības veidošanās procesa veiksmīgai norisei.

Sadarbības kā jēdziena interpretācijas ir dažādas, taču tajās ir ietverti:

- kopīgi mērķi,
- kopīga darbība mērķu sasniegšanā,
- atbildības apzināšanās un tās vienlīdzīga sadale.

Pedagoģiskā sadarbība ir skolas, skolēnu un vecāku radoša darbība kopīgu mērķu sasniegšanā, proti, skolēna personības attīstība.

Skolas un ģimenes sadarbības formas:

1. individuālās;
 - rakstiska, telefoniska sazināšanās,
 - atbildes uz jautājumiem,
 - vecāku uzaicinājums uz skolu,
 - individuālas konsultācijas,
 - mājas apmeklējums,
 - pārrunas ar vecākiem.
2. grupu;
 - klases vecāku sapulce,
 - klases vecāku komiteja,
 - grupu konsultācijas.

3. frontālās;
- vecāku kopsapulce,
 - ģimeņu vakari,
 - svētki skolā,
 - pārgājieni, ekskursijas,
 - sporta pasākumi,
 - kultūras pasākumu kopapmeklējums,
 - pedagoģiskās izglītības pasākumi.

Skolas un ģimenes sadarbības pamatā ir vairāki principi:

- teorijas un prakses vienotības princips,
- sistēmiskuma princips,
- multivariantitātes princips,
- noturīguma princips,
- mainīguma princips,
- sistēmas attīstības nosacījuma princips,
- sadarbības bāze esošās likumdošanas ietvaros.

Svarīgs klases audzinātāja un ģimenes sadarbības procesa vadīšanas aspekts ir darba mērķtiecīga plānošana:

- skolēnu vecāku saliedēšana kopīgu uzdevumu īstenošanai klasē,
- vecāku izglītošana,
- sadarbības saskaņošana, nodrošinot informētības, prasmju un attīstības pēctecību.

Skolas personāla un ģimenes sadarbība:

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Andersone R. Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās. – R: Raka, 2004.

Baldiņš A. Raževa A. Skolas un ģimenes sadarbība. – R: Pētergailis, 2001.

Karpova Ā. Ģimenes psiholoģija. – R: Raka, 2000.

Plotnieks I. Psiholoģija ģimenē. – R: Zvaigzne, 1988.

Rubana I. M. Mācīties darot. – R: Raka, 2000.

Boulbijs Dž. Drošais pamats. Vecāku un bērnu savstarpējā pieķeršanās – cilvēku veselīgas attīstības priekšnoteikums. – R: Rasa ABC, 1998.

Vērtīborientācija ģimenē, skolā, sabiedrībā un tās ietekme uz bērna izvēlēto profesiju

MĒRĶIS

Palīdzēt vecākiem izprast vērtību lomu bērna personības veidošanā un karjerā.

UZDEVUMI

1. Noskaidrot darba tirgū pieprasītākās personības vērtības.
2. Salīdzināt darba tirgus pieprasījumu ar bērniem piemītošajām vērtībām.
3. Palīdzēt vecākiem saprast ģimenes un sabiedrības nozīmi vērtību veidošanā.

DARBA FORMA

Vecāku sapulce.

PRASMES

Izprast savu bērnu.

JĒDZIENI

Komunikabilitāte, mērķtiecība, pozitīva identitāte, sociālās kompetences, vērtības.

TEORIJA

Skola, kā sabiedrības kultūras spogulis, šobrīd ataino visai satraucošus skatus: vardarbība, atsvešinātība, nabadzība, depresija. Šīs parādības skārušas visu pasauli, tāpēc vērts ieklausīties to zinātnieku un praktiķu atziņās, kuri daudzās valstīs jau gadu desmitus meklē optimālu risinājumu jaunās paaudzes audzināšanai. Šis risinājums ir vērtīborientācija.

Labvēlīga dzīves, mācību un darba vide (ārējās vērtības) un personības iekšējās vērtības ir liels spēks. Jo vairāk vērtību ir jauniešiem, jo labākas sekmes skolā, labāka veselība, prasme rīkoties ar naudu, centība. Plašos pētījumos pierādīts, ka šie jaunieši ātrāk kļūst par līderiem, spēj izvairīties no riskantām situācijām, nepadoties grūtībās. Mazāk nonāk alkohola, smēķēšanas, narkotiku, seksuālās atkarībās. Mazāk iesaistās vardarbīgās un kriminālās darbībās.

Jo vairāk vērtību ir jauniešiem, jo mazāk viņus apdraud dažādi ārēji riska faktori. Vērtību sistēma palīdz jauniešiem izdarīt izvēli, pieņemt patstāvīgus lēmumus, pārvarēt stresu, zaudējumus. Veiksmīgāka veidojas karjera, papildīta, laimīga personīgā dzīve.

Ir vieglāk palīdzēt pusaudžiem un jauniešiem augt un veidoties pozitīvi nekā vēlāk cīnīties ar negatīvām sekām. Pētījumi liecina, ka 44% jauniešu tiek izvirzītas noteiktas prasības ģimenē, 23% izjūt pozitīvu saskarsmi ģimenē, 26% uzskata vecākus un citus pieaugušos par paraugiem savai dzīvei. Vidēji jauniešiem ir tikai 17 no nepieciešamajām 40 vērtībām. Kā palīdzēt jauniešiem apgūt labās rakstura īpašības, veidot pozitīvu vērtību sistēmu?

Pozitīva jauniešu attīstība ir iespējama, mainoties vietējai sabiedrībai. Jo vairāk cilvēki ir informēti, jo labvēlīgāka vide veidojas jauniešu attīstībai.

RESURSI

Darba lapas Nr. 7, Nr. 8,
darba sludinājumi.

DARBA GAITA

Strādājot ar tēmu "Vērtīborientācija ģimenē, skolā, sabiedrībā un tās ietekme uz bērna izvēlēto profesiju", ieteicams uzaicināt psihologu.

1. aktivitāte. Darba piedāvājumu izpēte

Kādas personības īpašības ir svarīgas darba devējiem (vecāku pārrunas):

- darba stils,
- domāšanas stils,
- informācijas prasmes,
- organizatoriskās prasmes,
- prasme vadīt cilvēkus,
- sazināšanās prasmes,
- starppersonu uzvedība.

Piedāvā vecākiem laikraksta "Diena" pielikumu "Karjeras diena", aicina grupās analizēt darba piedāvājumus un uzrakstīt 10 visvairāk pieprasītās darbinieku īpašības.

Apspriežot grupu izveidotos sarakstus, vecāki izsaka savas domas par to, cik lielā mērā šīs īpašības piemīt viņu bērniem. Vai tiek pievērsta vērība to mērķtiecīgai veidošanai? Kas pārsvarā to dara? (Darba lapa Nr. 7).

2. aktivitāte. Vērtību veidošana jauniešos

Skolotājs iepazīstina vecākus ar atziņām, pie kādām daudzu pētniecības gadu garumā nonākuši amerikāņu zinātnieki, pedagogi, jaunatnes darbinieki. Aicina vecākus uzrakstīt uz lapiņas 10 sava bērna labās rakstura īpašības. Tas parasti rada lielas grūtības. Par to ikdienā netiek domāts. Vecāki savas funkcijas bieži vien saprot kā materiālo vajadzību nodrošināšanu bērniem, pārējo atstājot viņu pašu ziņā.

Iepazīstoties ar tabulu "Personību veidojošās vērtības" (Darba lapa Nr. 8), analizē, kas veido ārējās un iekšējās vērtības, uzsverot, ka veiksmīgāks karjeras un dzīves iznākums izdodas tiem jauniešiem, kam ir vairāk vērtību. Zinātnieki noformulējuši 40 pamatvērtības, kas bērniem un pusaudžiem palīdz sekmīgi sagatavoties patstāvīgai dzīvei un veidot veiksmīgu karjeru

REFLEKSIJA

Sabiedrība, kas domā par savu nākotni, palīdz jauniešiem augt pozitīvi, radot ārējos un iekšējos apstākļus vērtību sistēmas veidošanai – tas ir uzdevums ikvienam. To nevar atlikt, gaidot, kad būs vairāk laika, naudas, uzcelta māja, sakārtotāka likumdošana vai veiksmīgāka valdība. Tas, ko mēs izmainīsim, aizgājuši mājās šodien, var atstāt lielu ietekmi uz bērnu.

- Atbalstīsim viņu ar mīlestību, uzmanību, rūpēm!
- Stiprināsim, uzticot veikt nozīmīgus uzdevumus!
- Noteiksim skaidras robežas un izvirzīsim konkrētas prasības!
- Palīdzēsim lietderīgi izmantot laiku, rosinot iesaistīties mērķtiecīgās nodarbībās!
- Izkopsim vēlmi mācīties!
- Palīdzēsim apgūt daudzveidīgas dzīves prasmes!
- Priecāsimies par bērnu pozitīvajiem sasniegumiem!

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Izglītība ilgtspējīgai attīstībai Baltijas jūras reģionā – Baltic 21E, Rīga, 2002.

Be Your Own Life Coach. Reader's Digest. January, 2003.

www.mayf.org/youthsearch/40developmentalassets.php

www.search-institute.org

IETEICAMĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Sāra Bon Bronika "Vienkāršā pārpilnība", Kontinents, Rīga, 1999.

www.aed.org

www.citadel.lv

VISVAIRĀK PIEPRASĪTĀS PRASMES DARBA
TIRGŪ

aizpildi

Kādas prasmes meklē darba devēji	Cik lielā mērā piemīt jūsu bērnam (1-3 balles)	Pierādījumi (apliecības, brīvprātīgais darbs, diplomi, darbība pulciņos, organizācijās, publikācijas, u.c.)
Darba stils: precizitāte, kārtība, patstāvība, atbildība, mērķtiecība		
Informācijas analīzes prasmes: datorprasmes, darbu plānošana		
Domāšanas stils: radošums, iniciatīva, godīgums		
Sazināšanās prasmes: komunikabilitāte, labas valodu zināšanas: angļu, vācu, krievu, citas valodas		
Organizatoriskās prasmes: vadīt cilvēkus, strādāt komandā, autovadītāja tiesības		
Starppersonu uzvedība: strādāt kolektīvā, atvērtība, uzticība		

PERSONĪBU VEIDOJOŠĀS VĒRTĪBAS

	Kas tās veido?	"V", ja atbilst jūsu bērnam
ĀRĒJĀS (vide)		
Atbalsts	<p>Ģimene (bērns saņem mīlestību un atbalstu)</p> <p>Pozitīva saskarsme ģimenē (bērns prasa un saņem padomu)</p> <p>Attiecības ar citiem pieaugušajiem (saņem atbalstu no vairāk kā 3 citiem pieaugušajiem)</p> <p>Vide (bērns izjūt rūpes un gādību)</p> <p>Skola (izjūt rūpes un uzmundrinājumu)</p> <p>Vecāku sadarbība ar skolu (aktīvi un regulāri sadarbojas)</p>	
Motivācija	<p>Vietējā sabiedrībā jauniešus augstu vērtē</p> <p>Jaunatni uztver kā resursu (tiek uzticēti nozīmīgi uzdevumi)</p> <p>Kalpošana citiem (bērns vismaz 1 stundu nedēļā strādā citu labā)</p> <p>Drošība (jūtas drošs mājās, skolā, ārpus tām)</p>	
Robežas un cerības (ko sagaidām no jauniešiem)	<p>Ģimenes attiecības (skaidri noteikumi)</p> <p>Attiecības skolā (skaidri noteikumi)</p> <p>Kaimiņi (uzņemas daļēju atbildību par bērnu uzvedību un rīcību)</p> <p>Pieaugušo paraugs (pozitīva, atbildīga, rīcība un uzvedība)</p> <p>Vienaudžu ietekme (labāko draugu pozitīvs paraugs)</p> <p>Radoša darbība (vismaz 3 stundas nedēļā nodarbojas ar mūziku, mākslu, teātri)</p>	
Lietderīga laika izmantošana	<p>Jaunatnes programmas, darbība organizācijās, biedrībās, klubos, pulciņos</p> <p>Darbība reliģiskajā draudzē</p> <p>Laiks, ko pavada mājās (lasa, skatās teātra izrādes, ekskursijas, u.c.)</p>	

aizpildi

PERSONĪBU VEIDOJOŠĀS VĒRTĪBAS

aizpildi

Kas tās veido?

"V", ja atbilst
jūsu bērnam

IEKŠĒJĀS

Vēlme mācīties	Bērns vēlas gūt labas sekmes skolā Aktīvi piedalās mācību procesā Mājas uzdevumu izpilde Rūpējas par savu skolu Lasīšana	
Pozitīva vērtību sistēma	Palīdzība citiem cilvēkiem Pārliecība (aktīvi aizstāv pozitīvas vērtības) Taisnīgums (augstu vērtē un aizstāv sociālo taisnīgumu un vienlīdzību) Godīgums (vienmēr saka taisnību) Atbildība Atturība (ir pārliecināts, ka ir svarīgi atturēties no alkohola, smēķēšanas, narkotikām)	
Sociālās kompetences	Prasme plānot un pieņemt lēmumus (īsākam un arī ilgākam laika posmam) Starppersonu (prot draudzēties, līdzjūtīgs) Kulturālās (pieklājīgi izturas pret dažāda vecuma, sociālā statusa un tautību cilvēkiem) Atturība (spēj neļaut sevi ietekmēt negatīvam vienaudžu spiedienam) Mierīga konfliktu risināšana	
Pozitīva identitāte	Stipra personība (spēj tikt pāri neveiksmēm) Augsts un adekvāts pašvērtējums Mērķtiecība (tic, ka dzīvei ir jēga) Pozitīvi nākotnes mērķi (optimistiski noskaņots par savu nākotni)	

Vide un tās ietekme uz bērna nākotni

MĒRĶIS

Palīdzēt vecākiem izprast vides ietekmes nozīmību.

UZDEVUMI

1. Iepazīties ar dzīves vides un ilgtspējīgas attīstības jēdzienu izpratni.
2. Rosināt diskusiju par globalizācijas izraisītajām pārmaiņām tradicionālajā dzīves vidē.
3. Rosināt kopīgai darbībai, lai palīdzētu jauniešiem veidot pozitīvu vērtību sistēmu.

DARBA FORMA

Vecāku sapulce.

PRASMES

Saskatīt vides un dzīves kvalitātes kopsakarības.

JĒDZIENI

Agenda 21, depresīva dzīves vide, ilgtspējīga attīstība, negatīvs karjeras iznākums.

TEORIJA

Dzīves vide ļoti lielā mērā ietekmē lēmumus, kurus pieņem jaunieši, tai skaitā, lēmumus, kas saistīti ar karjeras izvēli. Jauniešiem, kas nāk no reģioniem, kurus var raksturot kā depresīvu dzīves vidi, ir tendence uz negatīvu karjeras iznākumu, kas ir traģiski gan viņiem pašiem, gan sabiedrībai kopumā, jo tiek iztukšoti cilvēku resursi. Sevišķi raksturīgi pēdējos desmit gados tas ir Latvijas lauku rajonos. Lai gan aptaujātie jaunieši liecina, ka ir daudzas lietas, kas viņiem patīk savā dzīves vietā, viņi to spiesti atstāt, jo tur ir maz darba iespēju un nav izredžu labi nopelnīt.

Depresīva dzīves vide – vietas, kur augstu līmeni uzrāda 4 faktori:

- nabadzība,
- sieviete – ģimenes galva,
- bezdarbs,
- jaunieši nepabeidz vidusskolu.

Šie faktori negatīvi ietekmē pusaudžu attīstību, it īpaši, ja konkrētā vietā ir konstatēti vairāki riska faktori vienlaicīgi.

Mūsdienu globalizācijas apstākļos līdzīgas problēmas ir daudzās valstīs. ASV Mičiganas štatā veiktie pētījumi uzrāda šādus skaitļus: nabadzības līmenis virs 18%, vīriešu bezdarbnieku skaits 14 - 38%, Sieviete – ģimenes galva – 17 - 21%, pusaudži nebeidz vidusskolu 14 - 25%, – t.i. 6% no kopējā iedzīvotāju skaita (2003 Kids Count Data Book, www.kidscount.org.)

Tik visaptveroši pētījumi Latvijā nav veikti, taču balstoties uz novērojumiem, varam izdarīt savus secinājumus. Tā kā riska faktorus nekādā veidā nevar ietekmēt skola vien, tad svarīgi šīs problēmas risināšanai pievērst vecāku, sabiedrības, valsts iestāžu vērību.

Šie jautājumi ir apspriesti globālā līmenī (Pasaules vides un attīstības komisijas ziņojums "Mūsu kopīgā nākotne" 1987. g.) kā risinājumu nosakot **ilgtspējīgu attīstību**, kas ietver sevī nabadzības izskaušanu, rūpes par cilvēka veselību, ekonomisko izaugsmi un taisnīgumu, rūpes par vidi. Balstoties uz minētajiem principiem, ANO Vides un attīstības konference (UNCED) 1992. gadā

apstiprināja visaptverošu rīcības plānu "Agenda 21" globālajai pārejai uz ilgtspējīgu attīstību. Par galveno pārmaiņu izraisītāju šajā globālajā procesā jāklūst **cilvēciskajam faktoram**, tāpēc visos konkrētajos rīcības dokumentos tiek uzsvērtā nepieciešamība pēc pasākumiem, kas veicinātu iedzīvotāju zināšanu un apziņas celšanu.

Izglītība ir nepieciešamo pārmaiņu dzinējspēks. Ikvienam jāmacās kritiski novērtēt savu vietu pasaulē, izdarīt izvēli no daudzām iespējām, veidot plānus savu mērķu sasniegšanai, uzņemties atbildību, piedalīties sabiedriskajā dzīvē, lai attīstības vīzija kļūtu par realitāti. **Ilgspējīga attīstība prasa plašu iedzīvotāju piedalīšanos.** Demokrātija praksē ir tas, kā mēs uzņemamies kopīgus pienākumus un atbildību par savu māju, mūsu pilsētu, mūsu sabiedrību un pasauli.

RESURSI

Informatīvi izdales materiāli,

marķieris,

A4 lapas.

DARBA GAITA

1. aktivitāte. Informācijas sniegšana

Īsa informācija par dzīves vidi, ilgtspējīgu attīstību. Šī informācija var iepriekš būt sagatavota kā izdales materiāls vecākiem izlasīšanai.

2. aktivitāte. Diskusija ar vecākiem

Uzaicina vecākus izteikt savas domas par to, kādi faktori nosaka vides kvalitāti:

Ārējie: izglītības līmenis, ekonomiskā augšupeja, tehniskie jauninājumi, investīcijas, videi draudzīgas tehnoloģijas, resursu taupīga izmantošana, atkritumu pārstrādāšana, nodarbinātība, iedzīvotāju brīva pārvietošanās, veselība (pārtika, slimību novēršana, veselīgs dzīves veids), paaudžu taisnīgums (ilgtspējīga pensiju sistēma, medicīnas pakalpojumi, izglītības ieguves iespējas, veco ļaužu aprūpe), stratēģiska plānošana, finanses.

Iekšējie: personības vērtību sistēma, rakstura īpašības, sociālās kompetences, personības identitāte.

Kas svarīgi labai mācību videi: veselība, radoša darbība, koncentrēšanās darbam, skolas fiziskā vide, sadarbība starp skolēniem, skolotājiem vecākiem, u.c.

3. aktivitāte. Apkopotās informācijas analīze

Iepazīstas ar tabulu, kurā procentos atspoguļota vērtību ietekme uz jauniešu rīcību. Aicina vecākus izteikt savus spriedumus, tie tiek uzrakstīti uz tāfeles vai lielas lapas. Izdara secinājumus: Vērtībām ir liels spēks. Pārāk daudz jauniem cilvēkiem trūkst vērtību, pozitīvu rakstura īpašību. Vidēji 6. – 12. klašu skolēniem ir tikai 18 no 40 pozitīvajām īpašībām. Tikai 6% ir 31 – 40 pozitīvo īpašību.

Vērtības var veidot. Sabiedrībai kopumā jāpalīdz jauniešiem veidot pozitīvu vērtību sistēmu. Šim jāklūst par uzdevumu ikvienam (individuāliem cilvēkiem, audzinātājiem, pašvaldībām, kopienām, utt.)

4. aktivitāte. Kopsavilkums par labvēlīgas jauniešu dzīves vides kritērijiem

Pārrunā, kas raksturo kopienas, kas rūpējas par savu jauniešu vērtībām:

- runā par šiem jautājumiem,
- informē ar pozitīviem piemēriem, labu pieredzi,
- draudzīgas savstarpējās attiecības,
- jauniešiem tiek dotas iespējas vadīt, organizēt,
- personīga atbildība,
- pieaugušo paraugs, kopā sanākšana un piedalīšanās, iesaistīšanās,
- ģimenes tiek apmācītas,
- salīdzina rādītājus (vai tas dod pozitīvus rezultātus),
- atjauno un modernizē nodarbību programmas.

Secinājums: Jo vairāk cilvēki ir informēti, jo labvēlīgāka dzīves vide veidojas jauniešu attīstībai.

Stratēģija:

- Plaša uzmanība jāpievērš jaunatnes problēmām.
- Jāstiprina sabiedrības spēja (kapacitāte) palīdzēt jaunatnei augt pozitīvi.
- Jāpalīdz jauniešiem veidot pozitīvas īpašības (vērtību sistēmu).

REFLEKSIJA

Lai gan mēs mēdzam daudz sūdzēties par ārējo faktoru negatīvo ietekmi kā visu nelaimju cēloni, jāatzīst, ka personības iekšējām vērtībām, rakstura īpašībām ir liels spēks.

Tās palīdz jauniešiem izdarīt izvēli, pieņemt patstāvīgus lēmumus, pārvarēt stresu, neveiksmes. Jo vairāk vērtību (labu īpašību) ir jauniešiem, jo mazāk viņus apdraud dažādi ārēji riska faktori. Jaunieši, kam vairāk labu īpašību, vairāk iesaistās pozitīvā darbībā, ārējās vides uzlabošanā, veido veiksmīgāku personīgo karjeru.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Izglītība ilgtspējīgai attīstībai Baltijas jūras reģionā – Baltic 21E, Rīga, 2002.

www.search-institute.org

<http://mayf.otg/developmentalAssets.htm>

KAS JAUNIEŠIEM PATĪK/NEPATĪK SAVĀ DZĪVES VIETĀ

Izpētiet tabulu un palīdziet atrast nodarbošanos saviem bērniem!

izpēti

Kas patīk?

Skaista daba	50%
Te dzīvo mana ģimene, vecāki	45%
Klusums, miers	38%
Gribētu te veidot savu ģimeni	32%
Ir piemērotas darba iespējas	5%

Kas nepatīk?

Nav ko darīt	61%
Maz algota darba iespēju	59%
Mazas izredzes labi nopelnīt	76%
Maz izklaides iespēju	82%

Bērna karjeras izvēle

MĒRĶIS

Palīdzēt vecākiem izprast savu lomu bērna nākotnes plānošanā.

UZDEVUMI

1. Ieteikt metožu dažādību profesiju izvēlē.
2. izskaidrot informācijas ieguves iespējas.
3. Palīdzēt izprast bērna spējas, vēlmes un iespējas.

DARBA FORMA

Vecāku sapulce.

PRASMES

Izprast sava bērna spējas un iespējas.

TEORIJA

Ļoti svarīgi, lai pēc iespējas agrāk jaunieši saņemtu mērķtiecīgi strukturētus padomus, kas dotu viņiem iespēju pamatoti izvēlēties pašu spējām un vēlmēm noderīgu turpmākās izglītības un darba dzīves virzienu. Jauniešu attīstības procesu ietekmē dažādi cilvēki – viņu vienaudži, skolotāji, politiskie līderi, kaimiņi un daudzi citi. Vecāki ir īpaši svarīgs sarunas partneris profesijas izvēlē. Vecāku pieredze profesionālajā dzīvē palīdz jaunajiem cilvēkiem orientēties mainīgajā darba tirgū.

Mācību ekskursija ir mācību organizācijas forma, kas dod iespēju dabiskos apstākļos novērot un izpētīt dažādus priekšmetus, parādības un procesus, un kādas vietas kolektīva apmeklēšana mācību nolūkā. (A. Asafreja "Ekskursija – mācību forma" Raka, 2001.)

Mācību ekskursijas ir dzīva komunikācijas forma starp skolu un darba pasauli. Tās rosina interesi, veido ticamus priekšstatus un attieksmes, attīsta jaunas intereses un tieksmes.

Mācību ekskursijas tiek plānotas ar mērķi novērot un / vai izpētīt praksi. Tā var būt īsa vienas vietas apskate vai arī ilgāks laika posms vairākās vietās.

Mācību ekskursijas laikā skolēniem tiek dota iespēja pašiem redzēt situāciju konkrētā darba vietā. Tā ir arī sava veida mācību darbība.

Priekšrocības

- Mācību ekskursija palīdz saredzēt un pārbaudīt procesus, kurus nevar īstenot klasē. Mācību ekskursijā iespējams iztaujāt cilvēkus viņu darba vietās, redzēt un izprast konkrētās nodarbošanās būtību.
- Mācību ekskursijas ir dažādība un vietas maiņa, kā arī vēlams ikdienas rutīnas pārtraukums.
- Mācību ekskursijas palīdz radīt kopiespaida veselumu un vienotu izpratni.
- Mācību ekskursija parāda skolēniem apgūtās teorijas nozīmi praksē.

Trūkumi

- Mācību ekskursiju rūpīga plānošana ir laikietilpīga.
- Ja mācību ekskursija netiek kontrolēta un izvērtēta, tā var kļūt par laika nelietderīgu izmantošanu.
- Ne visi skolēni iegūst vienādu pieredzi, ne visiem tā var likties interesanta.

Labu mācību ekskursiju raksturo

- Tā ir rūpīgi plānota un detalizēta.
- Skolēniem jāveic pieraksti un analīze par to, ko viņi ir pieredzējuši.
- Mācību ekskursijas laikā skolēni nav pasīvi klausītāji, bet aktīvi iesaistās darbā.

RESURSI

Darba lapas Nr. 10 – Nr. 14,
nodarbību scenāriji.

DARBA GAITA

1. aktivitāte. Vērtīgas pieredzes apmaiņa

- Vecāki skolā stāsta par savas profesijas izvēli, savu darba dienu.
- Viena diena konkrētā darbavietā.
- Ekonomiskās situācijas analīze un mūžizglītība.

2. aktivitāte. Mācību ekskursijas uz dažādām iestādēm

Mācību pārgājiens, ekskursija:

- konkrētos uzņēmumos pie vecākiem,
- pa pilsētu (kontrolpunkti konkrētās vecāku darba vietās),
- nakts trasīte (dienesti, kas strādā naktī).

3. aktivitāte. Profesiju dienas skolā

- Mēmais šovs "Uzmini profesiju".
- Mācību priekšmetu nedēļa.
- Vecāku dienas.

4. aktivitāte. Sadarbība ar vecākiem

Padomi vecākiem:

- ja iespējams, paņemiet savu bērnu līdzi uz darbu. Ja ne, iespējami daudz stāstiet viņiem par savu profesiju un darbu,
- rosiniet arī savus radus un paziņas, lai viņi stāsta par savām profesijām,
- pievērsiet uzmanību raidījumiem televīzijā un pa radio, kas saistīti ar profesijas izvēli,
- kopīgi ar bērnu pārrunājiet, kādas profesijas viņam patīk un kādas ne. Meklējiet informāciju par tām,
- rosiniet savus bērnus apmeklēt atvērto durvju dienas skolās un uzņēmumos,
- kopā ar bērnu apmeklējiet profesionālās orientācijas pasākumos,
- atbalstiet bērnu, ja viņš viens pats vēlas apmeklēt šādus pasākumus,
- ja iespējams, palīdziet bērnam sameklēt darbu brīvlaikā, kas atbilstu viņa interesēm,
- veltiet pēc iespējas daudz laika, lai mierīgos apstākļos ar izpratni un labvēlīgu attieksmi pārrunātu ar profesijas izvēli saistītos jautājumus!

Lai sekmīgi veidotos skolas sadarbība ar vecākiem, svarīgi ir iepazīt bērnu ģimenes, izzināt viņu intereses, prasmes, vaļaspriekus un līdzdalības iespējas.

To noteikšanā var izmantot:

- vecāku iesaistīšanas kartes,
- aptaujas (anketas un intervijas),
- ideju lapas.

Vecāku palīdzība ārpusstundu darbā var būt:

- materiāla palīdzība,
- profesionāla palīdzība,
- līdzdalība pasākumu sagatavošanā,
- līdzdalība pasākuma norisē.

Pasākumus ar vecāku piedalīšanos var iedalīt 3 grupās:

- vecāki ir skatītāji,
- sagatavošanā palīdzējuši vecāki,
- norisē aktīvi piedalās arī vecāki.

5. aktivitāte. Vecāku profesiju dienas

Mērķi

1. Vecāku iesaistīšanās klases audzināšanas un izglītošanas darbā.
2. Skolēnu izaugsmes pilnveidošana karjeras jautājumu izprašanā.
3. Iepazīšanās ar vecāku darba vietām un hobijiem.
4. Skolotāja, skolēnu un vecāku veiksmīgas sadarbības veicināšana.

Sagatavošanās darbi

1. Skolotājs – šo pasākumu kurators – aicina rast iespēju rīkot tematisku pasākumu skolēniem un vecākiem.
2. Saņemot piedāvājumu, skolēni gatavo ielūgumus katrai ģimenei.
3. Tiek rīkota kopīga braukšana uz piedāvāto uzņēmumu vai vietu, kur strādā vecāki.
4. Vecāki, kas aicina ciemos, rūpīgi sagatavojas un izplāno:
 - kas stāstāms;
 - kas rādāms;
 - kur iesaistāmi skolēni un pārējie vecāki.

TĒJAS UN KAFIJAS PĒCPUSDIENA

MĒRĶIS

Darba pasaules izzināšana.

UZDEVUMI

1. Iepazīt kafejnīcas darba specifiku un profesijas.
2. Gūt informāciju par tējas un kafijas iedarbību uz cilvēka organismu.
3. Iepazīt dažādas tēju un kafijas šķirnes.

PĒCPUSDIENU ORGANIZĒ

Klases audzinātājs kopā ar skolēna vecākiem, kas strādā attiecīgajā uzņēmumā.

PASĀKUMA GAITA

Omulīga gaisotne pie tējas un kafijas galdiņiem.

Jautājumu noskaidrošana pasākuma gaitā.

1. Cik cilvēki nodrošina kafejnīcas darbu un kādu profesiju pārstāvji tie ir?
2. Darba apstākļu un vides novērtēšana.
3. Personāla darba pienākumu un darba laika izzināšana.
4. Darba drošības noteikumi.
5. Informācijas iegūšana:
 - tējas un kafijas šķirnes, to audzēšanas specifika,
 - dažādu kafijas un tējas šķirņu degustācija,
 - kafijas un tējas lietderība, lietošanas biežumu, ietekmi uz cilvēka organismu,
 - pamācības labas tējas un kafijas pagatavošanā.
6. Demonstrējums:
 - tējas un kafijas galda servēšana.
 - konkurss – degustējot atpazīt iepriekš baudītās tēju un kafiju šķirnes.

SECINĀJUMI

- Skolēni ir iepazinušies ar reālu darba dzīvi.
- Skolēni ir izzinājuši atsevišķu profesiju specifiku.
- Jēdziena "darba drošība" gan teorētiska, gan praktiska iepazīšana.

KARJERAS IZVĒLE

I daļa - sagatavošanas darbs:

- 1) aptaujas anketas,
- 2) mājas uzdevumi.

II daļa - sniegtā informācija:

- izglītības iespējas Latvijā (shēma, tās raksturojums),
- vispārējās vispārizglītojošās skolas,
- koledžas,
- vispārējās profesionālās skolas,
- izglītības iespējas ārzemēs (mājas lapas, katalogi, centri),
- profesijas (raksturojums, statistikas dati).

III daļa - noslēgums:

- atbildes uz jautājumiem un debates,
- vecāku iepazīstināšana ar informāciju, kas pieejama skolā.

Vecāku informācija

Skolēna vārds _____

Vēlas kļūt par _____

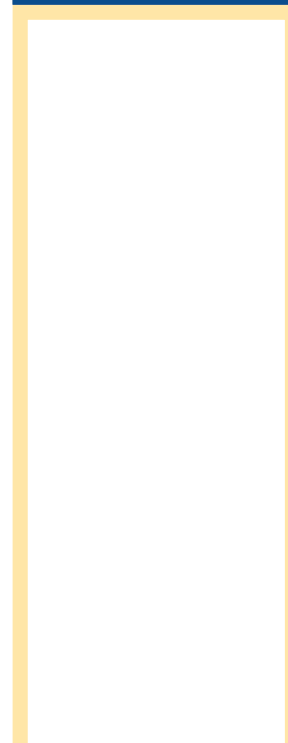
Mīļākie mācību priekšmeti _____

Nepadodas mācību priekšmeti _____

Bērns piedalās ģimenes lēmumu pieņemšanā _____

Ko bērns dara, lai sasniegtu savus mērķus _____

Atcerieties, ka karjeras izvēle ir personīgs lēmums! Necentieties uzstāt uz kādas noteiktas karjeras izvēli, tikai tāpēc, ka jums tas liekas piemēroti! Mēģiniet bērnus iepazīstināt ar pēc iespējas plašāku profesiju loku, jo informētāks būs jūsu bērns, jo labāks būs bērna pieņemtais lēmums!

DZĒRVEŅU DIENA SARĀJU PURVĀ SAIMNIECĪBĀ "PIESAULE"

MĒRĶIS

Darba pasaules un nodarbinātības izzināšana.

UZDEVUMI

1. Iepazīt jaunu saimniekošanas veidu – lielogu dzērveņu audzēšanu.
2. Iepazīties ar kūdras sagatavošanas specifiku.
3. Gūt informāciju par dzērveņu lietošanu uzturā.

DIENU ORGANIZĒ

Klases audzinātājs un vecāki.

PASĀKUMA GAITA

1. Informācija par kūdras sagatavošanu, iepazīšanās ar uzņēmuma darbību.
2. Informācija par mākslīgā purva izveidošanu.
3. Informācija par dzērveņu popularitāti pasaulē.
4. Iepazīšanās ar lielogu dzērveņu audzēšanas procesu (ekskursija + stāstījums).
5. Mākslīgā un īstā dzērveņu purva un ogu salīdzināšana (iespēja pabūt abos).
6. Iespēja izmēģināt neparasto tehniku mākslīgā purva sagatavošanai (zēniem).
7. Informācija, kā dzērvenes audzēt savā mazdārziņā.
8. Iespēja nogaršot dzērveņu pārstrādes produktus: svaiga sula, maltas dzērvenes ar cukuru, džems, dzērveņu rozīnes, veselības balzams u.c.

SECINĀJUMI

1. Vecāki ir ieinteresēti sniegt pilnvērtīgu informāciju un uzskatāmu materiālu par savu darbu vai specifisko aizraušanos.
2. Skolēni ir ieinteresēti dzirdēt, redzēt, piedalīties, būt kopā.
3. Vecāki ir ieinteresēti iepazīt viens otru tuvāk, dalīties pieredzē.

MEDUS DIENA

MĒRĶIS

Darba pasaules izzināšana.

UZDEVUMI

1. Iepazīties ar savdabīgu nodarbošanās veidu – biškopību.
2. Gūt informāciju par bitēm un medus vērtīgajām īpašībām.
3. Apmeklēt rajona skaistāko tūrisma vietu – "Laumu" dabas parka bišu taku.

DIENU ORGANIZĒ

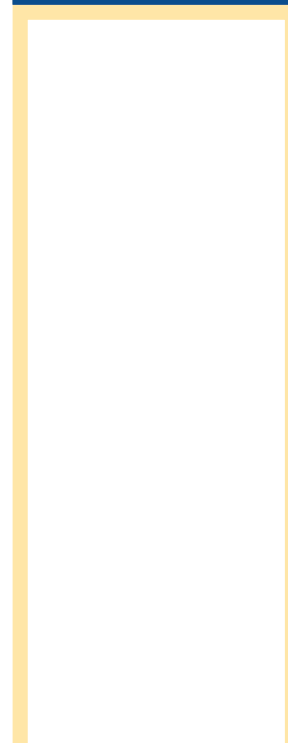
Klases audzinātāja un vecāki.

PASĀKUMA GAITA

1. Brauciens ar riteņiem uz "Laumu" dabas parku.
2. Iepazīšanās ar slaveno bišu taku gida pavadībā. Stāstījums par bitēm, medus šķirnēm, medus specifiku.
3. Tikšanās mājās, kur vecāki nodarbojas ar biškopību – papildus informācija par medus sviešanu, rādot arī praktiski.
4. Medus degustācija:
 - dažādu augu medus;
 - medus šūnās;
 - sildīts medus;
 - sacukurojies medus utt.
5. Ieteikumi, lietojot medu ārstniecībā.

SECINĀJUMI

Skolēniem dota iespēja iepazīties ar konkrētu nodarbošanos – biškopību.

NAKTS TRASĪTE "CILVĒKI, KURI NEGUĻ"

aizpildi

MĒRĶIS

Iepazīt profesijas, kuras visu diennakti atbild par cilvēku drošību.

UZDEVUMI

1. Iepazīt ugunsdzēsības un glābšanas, policijas, ātrās medicīniskās palīdzības un citu avārijas dienestu darbu nakts laikā.
2. Klases kolektīva saliedēšana.
3. Komunikācijas spēju attīstīšana.

PASĀKUMA GAITA

Skolēni sadalās grupās un saņem uzdevumus, kurā pieturā būs eksperti.

1. pietura "Ātrā medicīniskā palīdzība"

Uzziniet!

Pa kādiem telefoniem var sazvānīt ātro medicīnisko palīdzību _____

Cik cilvēki un kādu profesiju pārstāvji strādā naktī, dienā _____

Kādi ir visbiežākie izsaukumu iemesli _____

Ja iespējams, lūdziet parādīt ātrās medicīniskās palīdzības mašīnas aprīkojumu!

2. pietura "Ugunsdzēsība un glābšanas dienests"

Uzziniet!

Pa kādiem telefoniem var sazvānīt ugunsdzēsējus _____

Cik cilvēki strādā naktī, dienā _____

Kur var mācīties par ugunsdzēsēju _____

Kādi ir visbiežākie izsaukumu iemesli _____

Ja iespējams, lūdziet parādīt ugunsdzēsēju mašīnas aprīkojumu!

3. pietura "Policija"

Uzziniet!

Pa kādiem telefoniem var sazvānīt policiju _____

Cik cilvēki strādā naktī, dienā _____

Kādi ir visbiežākie izsaukumu iemesli _____

4. pietura "Elektrotīkli"

Uzziniet!

Pa kādiem telefoniem var sazvānīt elektrotīklus _____

Cik cilvēki strādā naktī, dienā _____

Kādu profesiju pārstāvji strādā _____

Kādi ir visbiežākie izsaukumu iemesli _____

Ja iespējams, lūdziet parādīt pilsētas elektroenerģijas nodrošinājuma shēmu!

Atgriežoties skolā, skolēni apkopo informāciju par to, cik cilvēki, kādu profesiju pārstāvji ir nomodā, lai visi pārējie varētu mierīgi gulēt.

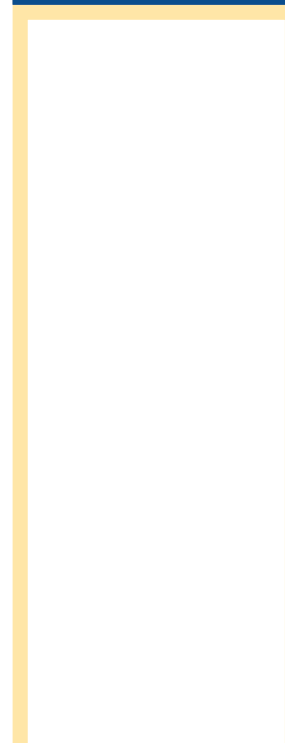
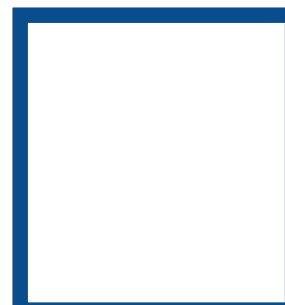
Piezīme: šo pasākumu ieteicams organizēt skolēnu nometņu vai īpašu klases vakaru ietvaros.

SECINĀJUMI

1. Skolēni izprot dažādu speciālo dienestu nozīmīgumu.
2. Rodas priekšstats par maiņu darbu.

aizpildi

Izglītības iespējas Latvijā un ārzemēs

MĒRĶIS

Iepazīstināt vecākus ar izglītības iegūšanas iespējām Latvijā un ārzemēs

UZDEVUMI

1. Izpētīt izglītības iespējas Latvijā.
2. Iepazīties ar izglītības iespējām ārzemēs.
3. Apgūt interneta lietošanas prasmes, iepazīties ar izglītības iespējām.

DARBA FORMA

Vecāku sapulce.

PRASMES

Informācijas iegūšana,

nepieciešamās informācijas atlase un sagrupēšana.

JĒDZIENI

Izglītība, izglītības programma, kvalifikācijas līmenis.

TEORIJA

Izglītības iegūšanas iespējas pēc 9. klases ir turpināt vispārējo izglītību vai sākt profesionālo. Tas ir atkarīgs no skolēna stratēģiskajiem plāniem: kļūt par praktisku darba darītāju izvēlētajā arodā vai iegūt teorētiskas zināšanas, kas ļauj studēt augstākās izglītības iestādēs.

Skolēnam ir iespējas apgūt:

- vispārējās vidējās izglītības programmas,
- vidējās profesionālās izglītības programmas,
- arodizglītības programmas,
- profesionālās pamatizglītības programmas.

Pēc vidusskolas beigšanas pastāv iespēja apgūt profesiju, iegūt dažāda līmeņa profesionālo vai akadēmisko izglītību.

Skolēnu vidū ļoti liela interese ir par iespējām studēt ārzemēs. Vairākās Eiropas valstīs studijas ir bezmaksas. Kā liecina statistika, katru gadu pieaug to jauniešu skaits, kuri, nopietni domājot par karjeras veidošanu, gribētu mācīties vai studēt kādā no ārvalstu mācību iestādēm. Ja līdz 2004. gada maijam tas bija lielākoties daudzu jauniešu sapnis, jo ne visiem bija pa kabatai augstās mācību maksas, tad pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā situācija ir mainījusies un arī mūsu valsts jaunieši var baudīt visas tās priekšrocības, kādas ir ES studentiem. Tomēr, tāpēc pēc 9. klases jāapgūst vidējās izglītības programma.

Plašu priekšstatu par dažādām mācību un studiju iespējām ārzemēs var smelties izstādēs, piemēram, "Skola 2006". Informāciju par izglītības iegūšanu konkrētajās valstīs piedāvā arī attiecīgo valstu vēstniecības, kultūras un izglītības centri. Ar mācību un studiju organizēšanu ārvalstīs nodarbojas arī speciālas firmas un aģentūras, kas sadarbojas ar konkrētām mācību iestādēm konkrētās valstīs un līdz ar to piedāvā pārbaudītas programmas labi zināmās skolās, koledžās un universitātēs.

Ja pēc pamatskolas beigšanas skolēns izlemj iegūt profesionālo izglītību, Latvijā ir pieejamas vairāk nekā 100 profesionālo izglītības iestāžu, kurās uzņem jauniešus ar pabeigtu (atsevišķos gadījumos - nepabeigtu) pamatizglītību.

Profesionālās pamatizglītības ilgums ir līdz 2 gadiem (ja uzņem ar nepabeigtu pamatizglītību - 3 gadiem). To var iegūt arodskolās, šāda veida programmas piedāvā arī daži tehnikumi un mācību centri. Absolventi saņem apliecību par profesionālo pamatizglītību, kas dod iespēju veikt vienkāršus uzdevumus noteiktā praktiskās darbības jomā. Tas ir pirmais profesionālās kvalifikācijas līmenis. Pēc tam ir iespējas turpināt mācības arodizglītības programmās.

Arodizglītības programmas ir paredzētas kvalificētu strādnieku sagatavošanai (otrais profesionālās kvalifikācijas līmenis). Atkarībā no izglītības programmas virziena un satura mācību laiks ir 2 - 3 gadi, un tiek izsniegts atestāts par arodizglītību.

Arodizglītības programmas, kas ilgst trīs gadus, ietver arī vidējās izglītības pamatus. Ja šīs programmas beidzējs grib iegūt arī vispārējo vidējo izglītību un tā nodrošināt sev iespējas studēt, viņš var mācīties vēl vienu gadu vispārējās vidējās izglītības izlīdzinošajā programmā, kuru piedāvā dažas arodvidusskolas. Vispārējās vidējās izglītības izlīdzinošajā programmā konkrētās arodvidusskolas beidzējs var atgriezties arī dažus gadus pēc skolas beigšanas. Šī programma ir pieejama, arī pārnākot no citas arodvidusskolas, kurā tādas nav.

Vidējās profesionālās izglītības ilgums ir 4 gadi. Mācību process nodrošina teorētisko sagatavotību un profesionālo meistarību, kas dod iespēju veikt izpildāmā darba plānošanu un organizēšanu (trešais profesionālās kvalifikācijas līmenis). Šo izglītības iestāžu beidzējiem ir tiesības stāties koledžā vai augstskolā.

Vispārējo vidējo izglītību var iegūt vispārējās izglītības iestādēs (vidusskolās, ģimnāzijās, licejos u.c.). Mācības šajās izglītības iestādēs ilgst 3 gadus. Kopš 1999. gada 1. septembra skolās ir ieviests izglītības programmu princips, un skolēns var izvēlēties, kuru piedāvāto vispārējās vidējās izglītības programmu gribēs apgūt. Programmu mērķis ir dot viņam iespēju sagatavoties studijām augstskolās vai profesionālās izglītības iestādēs.

Vidusskolas beigās skolēni kārtoti centralizētos eksāmenus, kuru rezultāti tiek ņemti vērā, stājoties augstskolā. Katra augstskola nosaka, kuros mācību priekšmetos jākārtoti centralizētie eksāmeni, lai reflektants varētu iestāties noteiktā studiju programmā. Ar šo informāciju skolēns var iepazīties Izglītības satura un eksaminācijas centrā vai Internetā www.isec.gov.lv. Ir ieteicams jau laicīgi izpētīt centralizēto eksāmenu sarakstu un ņemt to vērā, izvēloties piemērotāko vispārējās izglītības programmas virzienu.

Vidusskolu absolventiem ir tiesības pieteikties studijām gan profesionālajās izglītības iestādēs, ieskaitot koledžas, gan augstskolās. Vispārējo vidējo izglītību var iegūt arī, mācoties vakarskolās.

Par iespējām studēt ārzemēs pēc vidusskolas beigšanas var uzzināt www.izm.gov.lv → sadarbība ar ārvalstīm → studiju un pētniecības iespējas ārvalstīs.

Izglītības un zinātnes ministrijas Eiropas lietu departamenta Starptautisko sakaru nodaļa koordinē Čehijas, Dānijas, Grieķijas, Igaunijas, Islandes, Ķīnas, Lietuvas, Meksikas, Šveices, Spānijas, Taivānas, Ungārijas, Vācijas valdības (vai valdības atbalstītās) stipendiju programmas. Stipendijas pilnībā vai daļēji sedz mācību maksu, vairumā gadījumu tiek segti arī uzturēšanās izdevumi, taču ceļa izdevumi bieži ir jāsedz pašam studentam

RESURSI

Darba lapa Nr. 15,

A4 lapas,

datorklase ar interneta pieslēgumu.

DARBA GAITA

1. aktivitāte. Pārrunas par izglītību Latvijā

Vecākiem var uzdot dažus jautājumus par izglītību Latvijā:

- cik Latvijā ir vispārizglītojošo skolu? (2006. gadā 980, tai skaitā 35 vakarskolas);
- cik ir augstskolu Latvijā? (2006. gadā 35, tai skaitā 19 valsts, 16 privātās);
- cik ir koledžu Latvijā? (2006. gadā 15)

2. aktivitāte. Izglītības shēma

Skolotājs iepazīstina vecākus ar Latvijas izglītības shēmu (www.izm.gov.lv → Izglītības sistēma; Darba lapa Nr. 15). Shēmu var izdalīt kā izdales materiālu vai izmantot kodoskopu un, kopīgi skatoties, veidot sarunu, vai izmantot internetu un, skatoties šo informāciju mājas lapā, veidot sarunu.

Shēmas skaidrojums: ja visu izglītošanās iespēju sistēmu iztēlojamies kā torni (Darba lapa Nr. 15), pamatzglītība ir šā izglītības torņa bāze – pamats. Kā redzam, šo torni veido vairāki ķieģeliši jeb izglītības iegūšanas varianti, līmeņi. Pēc 9. klases pabeigšanas bērnam ir iespēja apgūt dažādas programmas. No tām tikai vispārējā vidējā un vidējā profesionālā izglītība dod iespēju uzreiz soļot uz nākamo izglītības pakāpi – augstāko izglītību.

3. aktivitāte. Studiju iespējas ārzemēs

Skolotājs pārrunā ar vecākiem par studijām ārzemēs, noskaidrojot, kur iespējams iegūt informāciju par mācībām ārzemēs:

- izstādēs (Skola, Mācības un darbs ārzemēs, Starptautiskās izglītības dienas u.c.), semināros,
- izglītības aģentūrās, firmās vai organizācijās (Meridian Group, Mecenāts, Linkturs, Latvijas Starptautiskā izglītības un darba asociācija u.c.),
- ārvalstu vēstniecības, kultūras un izglītības centros (Britu Padome, ASV Izglītības un testēšanas centrs, Francijas kultūras centrs, Gētes institūts u.c.),
- informācijas materiālos (bukletus, reklāmas lapiņas, vizītkartes utt.),
- internetā. Skolotājs iepazīstina ar vairākām interneta adresēm:
www.meridian.lv (studijas Lielbritānijā),
<http://europa.eu.int/ploteus>
www.britishcouncil.lv/education/placement.htm,
www.educationuk.org,
www.timesonline.co.uk,
www.ukstudentlife.com,
www.dfes.gov.uk/international-students;
www.eac.lv, www.1234.com (studijas ASV).

Skolotāja paskaidro, cik svarīgi sākt interesēties par iespējām studēt ārzemēs savlaicīgi, jau 9. klasē, jo daudzās skolās ņem vērā sekmju izrakstus jau pamatskolas posmā. Būtiski ir laicīgi sākt kārtot speciālos testus.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Informācija interesentiem ar pamatzglītību "Profesionālās izglītības iestādes", Profesionālās karjeras izvēles centrs, 2004.

Žurnāls "Mērķis" 2003. gada septembris, 2005. gada aprīlis.

www.izm.gov.lv

www.isec.gov.lv

IETEICAMĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Izglītība pēc 9. klases, PIAA, 2006.

Izglītība pēc 12. klases, PIAA, 2006.

Studiju iespējas Eiropā, ceļvedis, PIAA, 2006.

www.workingday.lv

www.cv.lv

www.cv.lv

<https://cv.fontes.lv>

www.e-darbs.lv

www.vakance.lv

www.ss.lv

www.doska.lv

www.e-students.lv

www.e-work.lv

www.reklama.lv

www.karjerascentrs.lv

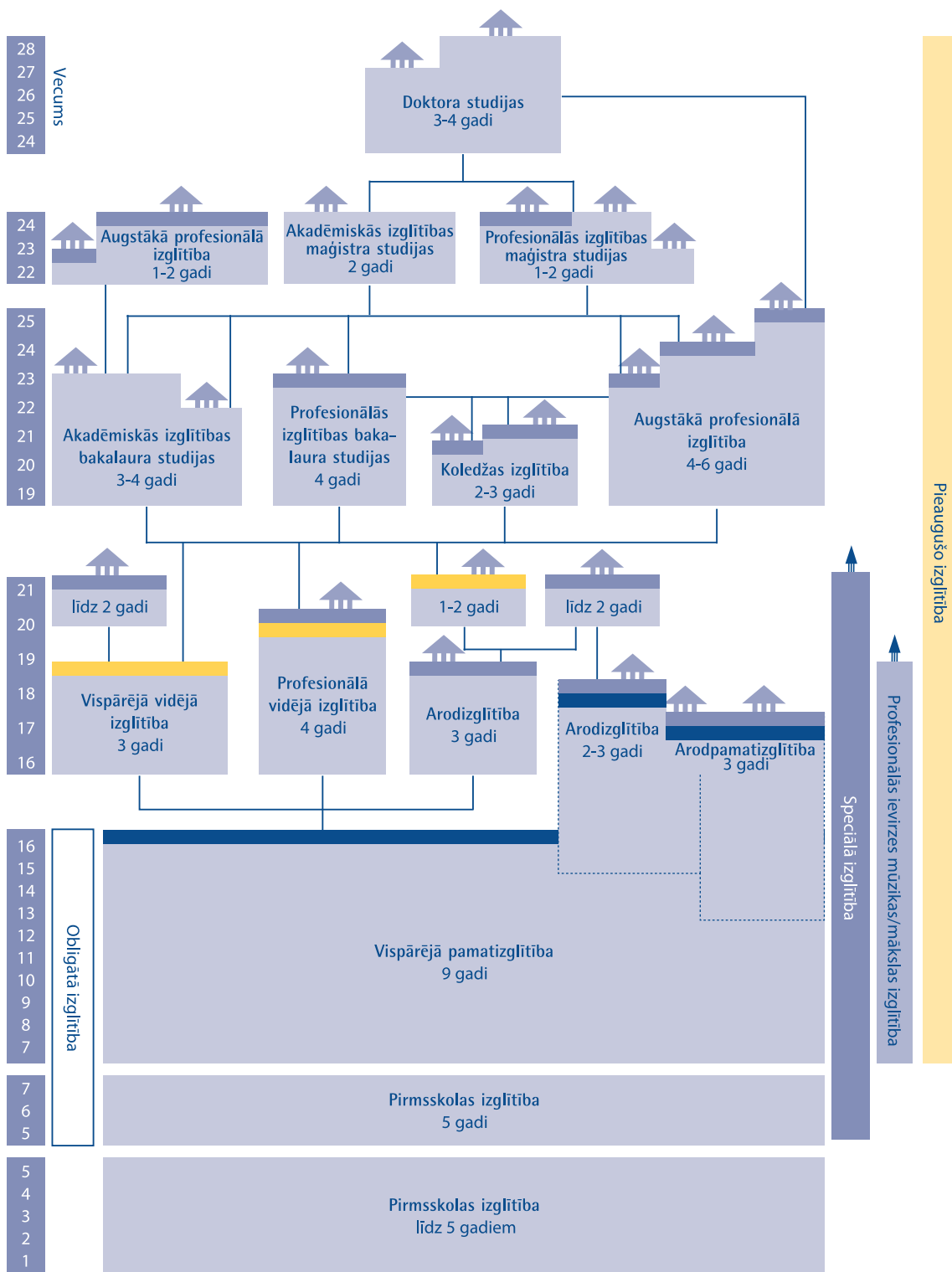
www.cvmarket.lv

www.piaa.gov.lv/Euroguidance/

izpēti

LATVIJAS REPUBLIKAS IZGLĪTĪBAS SISTĒMA

Pamatizglītības eksāmeni
 Vidējās izglītības eksāmeni
 Profesionālās kvalifikācijas eksāmeni

Izglītības turpināšana
 Darba tirgus

Pielikumi

KARJERAS IZGLĪTĪBĀ IZMANTOJAMĀS MĀCĪBU METODES

Metodes apraksts	
N.p.k.	Metode
1.	<p>Anketēšana / aptauja</p> <p>Skolotājs vai skolēni izvēlas jautājumu, problēmu, parādību, viedokli u.tml., kuru vēlas pētīt, vai personas, kuras vēlas intervēt. Skolotājs piedāvā jau gatavus jautājumus, skolēniem jānoskaidro respondentu atbildes, vai arī jautājumus veido paši skolēni.</p> <p>Skolēni izjautā paredzētos respondentus mutiski (intervija) vai rakstiski (anketēšana), pēc aptaujas skolēni apkopo iegūto informāciju, analizē un veido secinājumus.</p> <p>Skolēni attīsta prasmi iegūt un apkopot informāciju, kritiski to analizēt un izdarīt secinājumus, pilnveido saziņas prasmi</p>
2.	<p>Pašanalīze – kompleksa savas rīcības, darbības, uzskatu, spēju, interešu, rakstura novērtēšana un analīze.</p> <p>Situācijas analīze – analīzei parasti izmanto reālas situācijas (notikumus), kuras skolēni var saistīt ar savu pieredzi. Notikumus situācijas analīzei var attēlot tekstā, zīmējumos, fotogrāfijās, videoierakstos vai audioierakstos. Skolēni noklausās, izlasa vai noskatās materiālu, saņem konkrētu darba uzdevumu (piemēram, atrast situācijas cēloni, prognozēt notikumu tālāko gaitu, izvēlēties piemērotu risinājumu), grupā izsaka savus minējumus, iespējamus risinājuma variantus utt., apspriež un izvērtē tos, pieņem kopīgu lēmumu par atbilstošāko, piemērotāko risinājumu un noslēgumā par darba rezultātu ziņo pārējām grupām.</p> <p>Situācijas analīzes parastākā shēma: noskaidrošana → formulēšana → izvērtēšana → risināšana → lēmuma pieņemšana</p>
3.	<p>Brīvais raksts</p> <p>Brīvs domu un izjutu plūduma pieraksts, rakstot noteiktu laiku, neatraujot rakstāmo no papīra. Skolēni brīvā formā raksta (raksta visu, ja arī nav par tēmu, līdz rodas domas) savas pārdomas par skolotāja formulēto jautājumu. Var rakstīt arī tad, ja sakrājies daudz emociju. Ir iespēja visiem paust viedokli, bet skaji izsakās tikai daži</p>
4.	<p>Darbs ar informācijas avotiem</p> <p>Skolotājs piedāvā tekstus lasīšanai (atbilstoši skolēnu lasīšanas tehnikas apguves līmenim) vai ierakstītus tekstus audio/video kasetēs, interneta adreses mācību uzdevumu veikšanai mācību stundā/mājās vai pašizglītībai. Skolēns iepazīstas ar tekstu un iegūst informāciju: veido jautājumus vai analizē, atbild uz jautājumiem – atbilstoši mācību uzdevumam</p>
5.	<p>Darbs grupās</p> <p>Skolēni sadalās grupās (pa 3-8 grupā) un kopīgi risina noteiktu problēmu, veic kopīgu uzdevumu. Būtisks sekmīgu grupu darba priekšnosacījums ir katra dalībnieka aktīva līdzdalība un grupas dalībnieku izkārtojums telpā</p>
6.	<p>Darbs pāros</p> <p>Domā/strādā pāri/apspriedies – šis aktivitātes laikā skolēniem ir iespēja individuāli padomāt par kādu jautājumu. Tad sadalās pāros un pārrunā/salīdzina savas atbildes, bet pēc tam daži pāri ar savstarpējo pārrunu rezultātiem iepazīstina visu klasi</p>
7.	<p>Diskusija</p> <p>Grupas mērķtiecīga saruna, kurā iesaistās visa klase vai tās daļa, lai apmainītos domām par kopīgu tēmu.</p> <p>Skolotājs (vai skolēni) piedāvā apspriešanai kādu notikumu, jautājumu, problēmu, lai noskaidrotu uzskatu daudzveidību un/vai rastu iespējamus problēmu risinājumus, atbildes uz būtiskiem jautājumiem, izvērtējot dažādus faktus, viedokļus, pieredzi, iespējas. Skolēni iesaistās domu apmaiņā, argumentēti aizstāvēt savu viedokli</p>
8.	<p>Domu karte</p> <p>Domu kartē tiek sistematizētas zināšanas par kādu konkrētu lietu, jautājumu. Domu kartes vidū uzraksta tematu vai ievieto attēlu, apkārt tam pieraksta idejas, kuras nosauc grupas dalībnieki. Domu karte palīdz strukturēt domas gaitu, sākot ar vispārīgu un pārejot uz konkrēto</p>

9.	Dubultā dienasgrāmata	Lai izveidotu divdaļīgo dienasgrāmatu, lapas vidū novelk vertikālu svītru, sadalot lapu divās ailēs: kreisā aile – vārds un frāze, labā aile – komentāri. Kreisajā ailē skolēnam jāizraksta no teksta vārdi vai frāzes, kas atstāj uz viņu spēcīgu iespaidu, rosina pārdomas (varbūt tās atgādina kaut ko no paša pieredzes, varbūt samulsina vai pārsteidz). Var arī šajā ailē izvietot visu tekstu – tad skolēni vārdus un frāzes nevis izraksta, bet pasvītro. Labajā ailē skolēns raksta savus komentārus – kāpēc viņš izrakstījis šo frāzi, kādas asociācijas, pārdomas vai atziņas tā izraisa. Skolēni nolasa izrakstītos vārdus un frāzes atbilstoši to secībai tekstā un savus komentārus par tiem. Ja vairāki skolēni izrakstījuši vienu un to pašu vārdu vai frāzi, vēlams dot vārdu katram. Skolotājs var uzdot papildjautājumus, kas izriet no skolēna komentāriem. Lasīt tekstus, veidojot divdaļīgo dienasgrāmatu, var arī mājās un pēc tam apspriest klasē. Metode rosina skolēnu iejusties tekstā, pārdomāt to un veikt piezīmes, balstoties uz savu pieredzi
10.	Ekskursija	Mācību ekskursija ir mācību organizācijas forma, kas dod iespēju dabiskos apstākļos novērtēt un izspēt dažādu priekšmetu parādības, procesus. Ekskursijām ir mācību un sociālie mērķi. Mācību ekskursija ir reāla notikuma vai darbības vietas apmeklējums, lai tās laikā iegūtu informāciju un padziļinātu mācību saturu izpratni, palīdzētu integrēt dažādos mācību priekšmetos gūtās zināšanas un prasmes, veidotu skolēnu sociālās prasmes. Skolēnus sadala grupās. Katra grupa saņem uzdevumu, kurš jāveic ekskursijas laikā. Pēc ekskursijas grupas sagatavo pārskatu par paveikto un iepazīstina ar to pārējos.
11.	Eseja	Mākslinieciski kritisks sacerējums, kurā izklāstīts viedoklis par kādu literāru, zinātnisku, vēstures, publicistisku vai citu tematu. Zināšanu pārbaudes forma. Izšķir strukturētās, brīvās, argumentētās esejas
12.	Grafiskais organizators	Šādi var gan apkopot iegūto informāciju, gan atsaukt atmiņā informāciju, papildināt to apguves procesa laikā, gan uzskatāmā veidā atspoguļot savas idejas. Veido grafiku, ar atzariem savieno tēmu un apakštēmas. Šiem atzariem piezīmē zariņus, pie kuriem pieraksta atslēgvārdus, kuri saistās ar apakštēmu. Arī šīs saites var sazarot tālāk
13.	INSERT metode	Metodes pamatā ir piezīmju sistēma ar noteiktiem apzīmējumiem, kurus lieto informācijas izvērtēšanai, lasot tekstu: <ul style="list-style-type: none"> • teksta malā jāievelk kāstītis "V", ja lasītā informācija apstiprina to, ko skolēns jau zina vai domā, ka zina; • teksta malā jāliek plus zīme "+", ja izlasītā informācija skolēnam ir jaunums; • teksta malā jāliek mīnusa zīme "-", ja izlasītā informācija ir pretrunā ar to, ko skolēns jau zina vai domā, ka zina; • teksta malā jāliek jautājuma zīme "?", ja rodas neskaidrības vai, ja skolēns vēlas uzzināt par to vēl kaut ko vairāk. Šo metodi ieteicams izmantot informatīvo un mācību tekstu apguvē. Veicot pierakstus, vispirms jāpārdomā rindkopā ietvertā informācija. Jaunākajās klasēs ieteicams izmantot divus vai trīs apzīmējumus: "V" – jau zinu; "?" – gribu uzzināt vairāk; "+" – jauna informācija. Šī metode rosina skolēnus mērķtiecīgi lasīt tekstu, palīdz izprast, izvērtēt, strukturēt no teksta iegūto informāciju
14.	Intervija	Skolotājs dod uzdevumu skolēniem iztaujāt par noteiktu tematu vienu vai vairākus cilvēkus. Skolēni pēc sarunas apkopo rezultātus un veido secinājumus
15.	Kolāža	Dažādu materiālu līmēšana uz pamatnes, parasti stilistiski atšķirīgu mākslas darbu, to elementu vai izveides paņēmieni apvienojums

16.	Pārrunas / saruna	<p>Ir skolotāja un skolēnu dialoga mācību stundas laikā. Pārrunu būtība – skolotāja mērķtieciīgi virzīto jautājumu un skolēnu atbilstošu gaitā – rosināt skolēnus uz jaunām atziņām.</p> <p>Pārrunās skolotājs nesniedz atziņas gatavā veidā, bet vada sarunu tā, lai it kā paši skolēni būtu atklājuši patiesību un nonākuši līdz vajadzīgajai atziņai.</p> <p>Saruna – metode, kurā skolotājs, izmantojot īpaši atlasītus jautājumus, virza skolēnus uz jaunā atklāšanu. Šāda atklāšanas saruna var notikt, pamatojoties uz izlasīto tekstu, dzīves situācijas analīzi, ilustrācijām vai zīmējumu sērijām, taču skolēniem tā vienmēr noslēdzas ar "atklājumu"</p>				
17.	Pašvērtējums	Katrs personīgi izvērtē savu darbu / sevi pēc dotajiem kritērijiem un nosaka tālāko darbību				
18.	Pētījums	Skolotājs vai skolēni formulē problēmu vai jautājumu, kas jāizpēta, lietojot zinātniskās pētniecības metodes.				
19.	Portfolio	Skolēns patstāvīgi izpēta avotus un literatūru par pētījuma tematu, vāc informāciju, veic novērojumus, eksperimentus, pieraksta rezultātus, apkopo informāciju, izdara secinājumus, izklāsta pētījuma rezultātus.				
20.	Prāta vētra	Pētījumā skolēni pilnveido prasmi patstāvīgi plānot un organizēt savu mācību darbu, iegūt un daudzveidīgi izmantot informāciju				
21.	Prezentācija	Dokumenta pakete / apkopoti skolēna kādā jomā veiktie uzdevumi, kas atspoguļo viņa izaugsmi noteiktā laika periodā				
22.	Prognozēšana	Ideju radīšana grupā, nosaucot maksimāli daudz ideju, atbilstoši, atslēgas vārdu, nekommentējot un nenovērtējot citu teikto. Nosaukto grupē, sakārto un izvērtē. Metode nodrošina katra skolēna iespēju iesaistīties ideju izteikšanā un lēmumu pieņemšanā, aktivizē iztēli un radošo domāšanu				
23.	Projekts	Sabiedrības iepazīstināšana ar sevi un savu darbu				
24.	Spēles (lomu, situāciju, lietiskās)	<p>Priekšlaicīga rezultāta paredzēšana.</p> <p>Tā ir metode, kas paredz prognožu izteikšanu apgūstamās tēmas ietvaros, balstoties uz jau zināmo/izlasīto (virsrakstu, attēlu, fragmentu). Prognozēšanu var veikt gan nodarbības sākumā, gan vairākkārt stundas vidū, pārtraucot teksta lasīšanu</p> <p>Individuāli vai grupā izvēlētās tēmas izpēte, plānojot darbu, vācot informāciju, apkopojot darba rezultātus un iepazīstinot ar tiem sabiedrību, izstrādājot praktiskas darbības plānu un īstenojot to</p> <p>1. Spēles. Spēlei mācību procesā izšķir trīs posmus – sagatavošana, norise, izvērtēšana. Sagatavošanas posmā skolēnus iepazīstina ar spēles mērķi un noteikumiem. Spēles sagatavošanu pēc skolotāja norādījumiem var veikt arī skolēni. Izvērtēšanas posmā skolēni paši izvērtē, kā ievērojuši noteikumus, kā izpildījuši uzdevumu, un secina, kādas prasmes izmantojuši un/vai pilnveidojuši.</p> <p>Pēc darbības veida izšķir: fiziskās, intelektuāli radošās, sociālās un kompleksās spēles.</p> <p>2. Lomu spēles. Dota situācija, lomu apraksti, kā arī skolas noteikumi. Skolēni noklausās vai izlasa lomu spēles sižetu, sadala lomas, iepazīstas ar skolu aprakstiem, iestudē lomas un izspēlē situāciju.</p> <p>Skolēni, kuri lomu spēlē nav iesaistīti, vēro un pieraksta.</p> <p>Pēc situācijas izspēlēšanas skolēni kopīgi diskutē un izvērtē lomu spēles norisi</p>				
25.	SVID analīze	Savu stipro vājo pušu noteikšana pretstatu veidā, izmantojot SVID shēmu:				
		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: center;">STIPRĀS PUSES</td> <td style="width: 50%; text-align: center;">VĀJĀS PUSES</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%; text-align: center;">IESPĒJAS</td> <td style="width: 50%; text-align: center;">DRAUDI</td> </tr> </table>	STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES	IESPĒJAS	DRAUDI
STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES					
IESPĒJAS	DRAUDI					

26.	Tabula	<p>Izmanto, lai vienu parādību izvērtētu no 2 aspektiem.</p> <p>Piemēram: Profesijas savlaicīga izvēle</p> <table border="1" data-bbox="252 443 352 1809"> <tr> <td data-bbox="252 1128 304 1809">+</td> <td data-bbox="252 443 304 1128"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="304 1128 352 1809"></td> <td data-bbox="304 443 352 1128">-</td> </tr> </table> <p>Tabulā var atspoguļot attiecības, struktūras un procesus. Tabulu var veidot, vācot informāciju no rakstu avotiem par kādu tēmu, lai labāk izprastu aplūkojamo tēmu un veiktu vispārīgāku, klasifikāciju, izdarītu secinājumus vai vienkārši apzinātu situāciju kādā jomā. Tabulu var veidot arī rezultātu apkopšanai, veicot pētījumus, aptaujājot respondentus. Uzskatāmais informācijas izkārtojums ļauj ietaupīt laiku un uzlabot plānošanas procesu</p>	+			-
+						
	-					
27.	Tests	Zināšanu vai prasmju pārbaude jautājumu veidā				
28.	Tikšanās	Komunikācijas veids, satiekoties dažādām cilvēku grupām vai individuālām personām				
29.	Venna diagramma	Lieto kopīgā un atšķirīgā noteikšanai un slēdzienu definēšanai. Šo diagrammu zīmē kā divus vai trīs aplus, kas daļēji pārklājas. Tas ir veids, kā noteikt un parādīt attiecības starp grupām, kategoriju kopām, liumiem. Venna diagrammu var izmantot dažāda rakstura attiecību demonstrēšanai. Daļās, kuras nepārklājas, raksta atšķirīgo, daļā, kurā apļi pārklājas, - kopīgo				
30.	Vizualizēšana	Attēli, zīmējumi, shēmas, simboli videoieraksti vai grafiskie organizētāji - vizuālās atslēgas: tabulas, domu kartes, Venna diagramma, lai demonstrētu dažādu notikumu, parādību vai jēdzienu kopsakarību, ilustrētu kāda vārda vai jēdziena nozīmi un saturu, padarītu uzskatāmāku teksta vai cita mācību materiāla ideju, labāk iegaumētu svarīgu informāciju				

TEMATISKAIS PLĀNS. 7. KLAŠE

N.p.k.	Tēma	Iespējamā stunda	Stundu skaits	Plānotais laiks	Metodes	Piedāvātais materiāls un nepieciešamie resursi	Prasmes, sasniedzamais rezultāts	Starpriekšmetu saikne
1.	Mācies mācīties! <ul style="list-style-type: none"> ● mācīšanās stili ● intelekta veidi 	Klases stunda	1		Aptauja, tabula, tests	Informatīvs materiāls par iespējām sevi pilnveidot Darba lapa Nr. 1 - 5, A 4 un A3 lapas (baltas, krāsainas), krāsaini flomāsteri	Pilnveidotas prasmes un iemaņas mācīties. Padziļinātas prasmes informācijas izmantošanā	Sociālās zinības, latviešu valoda, informātika
2.	Formālā, neformālā, brīvā izglītība <ul style="list-style-type: none"> ● mācīšanās stūrakmeņi ● izglītības iespējas 	Klases stunda	2		Diskusija, prāta vētra, tabula	Informatīvs materiāls par izglītības dažādiem veidiem, tās iegūšanas iespējām un iespējām sevi pilnveidot Darba lapa Nr. 6, A1 lapas, krāsaini flomāsteri	Papildinātas prasmes strādāt ar informatīvu materiālu Iegūta izpratne par dažādiem izglītības un mācīšanās veidiem	Sociālās zinības, valodas
3.	Izglītības nozīme zināšanu sabiedrībā <ul style="list-style-type: none"> ● mācīšanās prasmes ● formālā izglītība ● neformālā izglītība 	Klases stunda	1		Darbs grupā	Informatīvs materiāls par izglītības dažādiem veidiem, tās iegūšanas iespējām Darba lapa Nr. 7, A4 lapas	Iegūta izpratne par dažādām izglītības iespējām un mācīšanās veidiem	Sociālās zinības, valodas
4.	Ievads karjeras pasaulē (1. stunda) <ul style="list-style-type: none"> ● karjeras veidi, ● profesijas 	Klases stunda	2		Darbs grupā, diskusija, prāta vētra, spēle	Informatīvais materiāls par karjeras veidiem, ieguves ceļiem un pieprasītākajām profesijām Darba lapa Nr. 8, A4 lapas	Nostiprinātas saskarsmes un informācijas izvērtēšanas prasmes Iegūta informācija par karjeras iespējām un pieprasītākajām profesijām	Sociālās zinības, latviešu valoda, literatūra
5.	Ievads karjeras pasaulē (2. stunda) <ul style="list-style-type: none"> ● profesija ● psiholoģija ● vajadzības 	Klases stunda	2		Lekcija, diskusija	Personības vajadzības struktūra (picelikumā teorijas izklāsts) Darba lapa Nr. 9, A4 lapas, materiāls – A. Maslova piramīda, kodo	Paplašināts skolēnu redzesloks par profesijām un aktualizētas profesijas izvēles problēmas Paaugstinātas saskarsmes prasmes	Sociālās zinības, dabas zinības

6.	Veselības nozīme darba dzīvē ● veselība ● veselības veidi	Klases stunda	1		Darbs grupā, spēle, tabula	Informatīvs materiāls par veseluma ideju un tā vizualizēšanu Darba lapa Nr. 10, „veselības zieds”	Sāk veidoties prasmes saskaņot katru veseluma daļu Sāk veidoties izpratne par interešu un nākotnes profesiju sakarībām	Sociālās zinības, dabas zinības
7.	Darba vide, tās nozīme ● darba aizsardzība ● darba vide ● darba vieta	Klases stunda	1		Tabula	Informatīvs materiāls par darba vides, daba vietas un darba aizsardzības savstarpējo sakarību, darba sludinājumi Darba lapa Nr. 11 – Nr. 13, kodoskops, pašizvērtējuma kartīte, darba vietu attēli	Iegūtas pamatzināšanas par darba vides ietekmi uz veselību Veidojas prasme saskaņot sakarības un tās izvērtēt Kritiskā domāšana, informācijas apstrāde	Sociālās zinības, dabas zinības
8.	Nevalstisko organizāciju loma karjeras veidošanā ● brīvprātīgais ● NVO ● pārstāvji	Klases stunda	1		Darbs ar avotiem, darbs grupā	Informatīvs materiāls par NVO un to darbību Latvijā, dažādu nevalstisko organizāciju reklāmas materiāli, plakāti	Iegūta informācija par NVO un iespējām ar to palīdzību labāk iepazīt konkrētu profesiju Sākta apgūt prasme izteikt savu viedokli	Sociālās zinības, dabas zinības
9.	Mana sapņu profesija ● īpašības ● profesija	Klases stunda	1		Pārrunas, tabula	Darba materiāli par sev vēlamāko profesiju Darba lapa Nr. 14, Nr. 15, A3 lapa	Sāk veidoties kritiskās domāšanas prasme Izpēģināta dažādu profesiju specifika	Sociālās zinības
10.	Mīti par profesijām TV filmās un seriālos ● prototips ● tēls	Klases stunda	1		Aptauja, darbs grupā	Darba materiāli dažādām profesijām, attēli no krāsainiem žurnāliem kolažu veidošanai A3 lapa, līme, filmu vai seriālu fragmentu video ieraksti (jaunākie seriāli), TV un video aparatūra	Izpēģināta mītu atbilstība vai neatbilstība realitātei Salīdzināt/atšķirt dzīves realitāti ar tās interpretāciju	Sociālās zinības, literatūra, valodas

11.	Darbs – cilvēka dzīves pamats <ul style="list-style-type: none"> darbs izglītība karjera mērķis pašapziņa pašciena 	Sociālās zinības	1		Diskusija, darbs grupā	Informatīvs materiāls par cilvēka dzīves piepildījumu darbā Spēles piramīda, spēles kārtis (sagriezta), Darba lapa Nr. 16, A 4 lapa, līmlapiņas	legūta informācija par dažādu profesiju pārstāvju darbā sasniegto gandarījumu Veidojas prasme orientēties vērtībās	Klases stunda, literatūra
12.	Vērtību nozīme cilvēka dzīvē <ul style="list-style-type: none"> vērtība prasme empātija 	Sociālās zinības	1		Darbs grupā, diskusija, spēle	Informatīvs materiāls par iespējām, kā nonākt pie savas profesijas. Koliāža, vērtību piramīda Darba lapa Nr. 17, A4 formāta balta lapa	Nostiprina savu vērtību izpratni Apgūst prasmes vērtību izvēlē	Sociālās zinības
13.	Saskarsme darbā – etiķetes ievērošana <ul style="list-style-type: none"> saskarsme etiķete 	Sociālās zinības	1		Prāta vētra, tabula	Informatīvs materiāls par etiķeti, par darba intervijai nepieciešamajām īpašībām un prasmēm Darba lapa Nr. 18, A4 formāta balta lapa, izdales materiāls	legūta izpratne par uzvedības etiķeti darbā, darba intervijas laikā, saskarsmē ar darba biedriem	Sociālās zinības, literatūra, valodas
14.	Situācijas analīze (jauna skola/darba vieta) <ul style="list-style-type: none"> individuāls kolektīvs prezentācija tolerance 	Sociālās zinības	1		Darbs grupā, diskusija, spēle	Informācija par saskarsmes veidiem darbā Lomu spēļu „Jaunais klase” un „Jauns darbinieks” situācijas apraksts, lomu spēles kartes – atbilstoši dalībnieku skaitam Darba lapa Nr. 19, Nr. 20, A4 lapa, līmlapiņas	Lomu spēlē noskaidrotas „jauniņa” statusā esošā dažādas iespējamās situācijas legūtas iemaņas pareizi izturēties, sevi prezentēt neierastā, svešā situācijā un vidē	Sociālās zinības, literatūra
15.	Sevis pilnveidošanas motivācija <ul style="list-style-type: none"> prioritāte kritiska attieksme motivācija 	Sociālās zinības	1		Darbs grupā, darbs pāros, prāta vētra	Informatīvs materiāls par motivācijas veidiem un to izmantošanu, meklējot sev piemērotāko profesiju Darba lapa Nr. 21, A4 formāta lapa	Apgūti motivācijas veidi Papildinātas prasmes sevis pilnveidošanas motivācijai	Klases stunda, literatūra

16.	Mājsaimniecība kā profesija ● mājsaimniece	Mājturība	1		Pārrunas, prāta vētra, spēle	Spēle "Ko dara mājsaimniece?" Darba lapa Nr. 22	Noskaidrots, ka mājsaimniecība arī var būt profesija Padziļinātas prasmes sakarību saskatīšanā	Klases stunda, sociālās zinības
17.	Lietišķie raksti ● iesniegums ● paskaidrojums	Informātika	1		Darbs ar avotiem	Lietišķo rakstu paraugi Darba lapas Nr. 23, Nr. 24, dažādu dokumentu paraugu noformējumi, datori	Apgūtas iemaņas dokumentu pareizai un precīzai noformēšanai	Klases stunda, sociālās zinības
18.	Informācijas ieguves un komunikācijas līdzekļu izmantošana ● informācijas avoti	Informātika	1		Darbs ar informācijas avotiem	Darba lapas Nr. 25, Nr. 26, internets, datori, printeris	Prasme iegūt dažādu informāciju par karjeras iespējām internetā un apstrādāt iegūto informāciju datorvidē	Klases stunda, sociālās zinības

TEMATISKAIS PLĀNS. 8. KLAŠE

N.p.k.	Tēma	Iespējamā stunda	Stundu skaits	Plānotais laiks	Metodes	Piedāvātais materiāls un nepieciešamie resursi	Prasmes, sasniegzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Mērķniecības attīstīšana ● motīvi ● nākotne ● rīcība ● vēlmes	Klases stunda	1		Pāru darbs, diskusija, spēle, tabula	Informatīvs materiāls par mērķiem Tabula, grafiks Darba lapas Nr.1, Nr. 2	Sāk veidot prasmes izvirzīt mērķus, noteikt sev piemērotas prasmes un to pilnveidošanas ceļus	Sociālās zinības, literatūra
2.	Darbs un bezdarbs Latvijā ● darba tirgus ekonomiski aktīvi iedzīvotāji	Klases stunda	1		Tabula	Informatīvs materiāls par darba tirgu Latvijā, A 3 lapas, līmlapiņas, kodoskops, Darba lapa Nr. 3	Nostiprinātas zināšanas par darba iespējām un prasībām darba vietā Papildināta prasme orientēties informācijā, diskutēt un pieņemt lēmumus	Sociālās zinības

3.	Dzimuma līdztiesība karjeras veidošanā ● aizspriedums ● diskriminācija ● stereotips	Klases stunda	1		Pārrunas, tabula, spēle	Informatīvs materiāls par zēnu un meiteņu līdztiesību, A4 lapas, Darba lapas Nr. 4, Nr. 5	Iegūtas zināšanas par slēpto nelīdztiesību darba ņēmēju starpā Veidota kritiskās domāšanas un pašizvērtēšanas prasme	Sociālās zinības, dabas zinības, latviešu valoda
4.	Invalīdu iespējas darba tirgū ● integrācija ● NVA	Klases stunda	1		Diskusija, nepabeigtie teikumi	Informatīvs materiāls par invalīdu integrāciju, A 5 lapas, Darba lapas Nr. 6, Nr. 7, kodoskops	Iegūta izpratne par invalīdu integrēšanas iespējām un darba tirgus piedāvājums cilvēkiem ar īpašām vajadzībām Prasme orientēties piedāvājumā, empātija kā prasme	Sociālās zinības, dabas zinības, literatūra
5.	Karjeras plānošana ● vispirmērotākā profesija ● vispievilcīgākā profesija	Klases stunda	1		Prāta vētra, spēle	Aptaujas anketa, tabula, Darba lapas Nr. 8, Nr. 9	Iegūst prasmes vērtēt sevi un klases biedrus un izvēlēties atbilstošu profesiju Zināšanas par karjeras attīstības pakāpieniem	Sociālās zinības, literatūra
6.	Konfliktu risināšana ● izturēšanās veidi ● saskarsme	Klases stunda	1		Pāru darbs, prāta vētra, spēle	Informatīvs materiāls par konfliktu un tā risinājumu Spēle, situāciju kartes, Darba lapas Nr. 10, Nr. 11, kodoskops	Nostiprinātas prasmes uzvedībai grupās Uzzināti konfliktu risinājumu veidi	Sociālās zinības, literatūra
7.	Nevalstisko organizāciju loma karjeras veidošanā ● iespējas ● darbība grupās	Klases stunda	1		Grupu darbs, tikšanās	Informatīvs materiāls par NVO, Darba lapas Nr. 12 – Nr. 14	Prasme iegūt informāciju komunikācijas procesā Nostiprinātas zināšanas par NVO	Sociālās zinības, literatūra, dabas zinības
8.	Laika plānošana ● ikdienas plānojums	Klases stunda	1		Pāru darbs, prāta vētra	Grafisks laika plānotājs, A 5 lapas grupu darbam, Darba lapa Nr.15	Prasme veidot sakarību starp brīvo laika pavadīšanu un izvēlēto profesiju	Sociālās zinības

9.	Prasme vērtēt sevi ● nākotnes profesija ● personības tipi	Klases stunda	1		Pašanalīze, tabula, tests	Tests, Darba lapa Nr. 16	Savu stipro un vājo pušu apzināšana un izvērtēšana Veidojas prasme vērtēt sevi	Sociālās zinības, literatūra
10.	Izzini sevi! ● pašvērtējums	Klases stunda	1		Grupu darbs, diskusija	Informatīvs materiāls par pašvērtējumu Spēle, 3 dažādu krāsu lapas, Darba lapas Nr. 17, Nr. 18	Veidojas savu stipro un vājo pušu apzināšanas un izvērtēšanas prasme	Sociālās zinības
11.	Veselībai droša vide ● veselības faktori ● vides ietekme	Sociālās zinības	1		Brīvais raksts, pārrunas	Informatīvs materiāls par vides ietekmi un veselības faktoriem, darba karte Darba lapa Nr. 19	Iegūtas zināšanas par vides ietekmi uz cilvēku veselību Sāk veidoties prasmes pielietot zināšanas veselīgas darba vides veidošanai	Klases stunda, dabas zinības, informātika
12.	Veselības kvalitātes prasības noteiktās profesijās ● profesija ● veselības kvalitāte	Klases stunda	1		Brīvais raksts, tabula	Informatīvs materiāls par tēmu „Cilvēka veselība un profesija”, A4 lapas, Darba lapa Nr. 20, krāsainas pildspalvas	Radīts priekšstats par cilvēka veselības stāvokļa nozīmi atsevišķās profesijās Veidota prasme sakarību meklēšanā un izpratnē, padziļinātas analītiskās prasmes	Sociālās zinības, latviešu valoda, literatūra
13.	Darba aizsardzība ● riska faktori ● darba vide	Sociālās zinības	1		Grupu darbs, pāru darbs, domu karte	Informatīvs materiāls par darba aizsardzību, tā principiem un darba drošību, domu kartes, Darba lapas Nr. 21, Nr. 22	Iegūtas zināšanas par darba aizsardzības noteikumiem Sāk veidoties prasmes pielietot iegūtās zināšanas	Klases stunda, dabas zinības
14.	Latvijas izglītības iestāžu pārskats ● apguves laiks ● izglītības virzieni	Sociālās zinības	1		Darbs ar informācijas avotiem, prāta vētra	Informatīvs materiāls par izglītības virzieniem un tās ieguves iespējām Interneta adreses, Darba lapas Nr. 23, Nr. 24	Papildinātas zināšanas par izglītības iespējām un izglītības iestādēm Nostiprinātas prasmes strādāt ar iegūto informāciju	Klases stunda, dabas zinības, informātika

15.	Darbā iekārto- šanā aģentūra, bezdarbnieku iespējas ● bezdarbnieks ● NVA	Sociālās zinības	1		Diskusija, lekcija, prāta vētra	Informatīvs materiāls par NVA un bez- darbnieku tiesībām, pienākumiem, iespējām	Iegūtas zināšanas par NVA, tās uzdevu- miem un darbu ar bezdarbniekiem	Sociālās zinības, informatika, svešvaloda
16.	Darbnieka sociālais statuss, ieņemamais amats ● prestižs	Sociālās zinības	1		Grupu darbs, grafiskais organizators, prāta vētra	Informatīvs materiāls par skolēnu izvēlē- tām profesijām, diagramma, Darba lapa Nr. 25	Veidojas priekšstats par profesiju prestižu Attīstās prasmes sakarību saskatīšanā	Klases stunda, literatūra
17.	Ar mājturī- bu saistītās profesijas ● profesija ● mājsaimnie- cība	Mājturība	1		Pārrunas, spēle	Informatīvs materiāls par profesijām, kas saistītas ar mājturību Kartītes ar dažādu profesiju nosaukumiem, Darba lapa Nr. 26	Iegūtas zināšanas par mājturības stundās apgūto prasmju un iemaņu pielietojumu profesijās	Klases stunda
18.	Saziņa svešvalodā ● karjera	Vācu valoda	1		Grupu darbs, dialogs	Informatīvs materiāls par dialogu veidošanu, Darba lapas Nr. 27, Nr. 28	Appūtas prasmes veidot dialogu par tēmu „Karjera” vāciski	Svešvaloda
19.	Cik maksā izglītība ● budžets ● reklāma ● marketing	Sociālās zinības	1		Grupu darbs	Budžeta tāmju shēmas, Darba lapa Nr. 29	Izpratne par izglītības vērtību Iemaņas veidot izglītības iestādes budžetu	Sociālās zinības, informatika

TEMATISKAIS PLĀNS. 9. KLAŠE

N.p.k.	Tēma	Iespējamā stunda	Stundu skaits	Plānotais laiks	Metodes	Piedāvātais materiāls un nepieciešamie resursi	Prasmes, sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
1.	Izglītības iespējas Latvijā un ārzemēs <ul style="list-style-type: none"> ● izglītības sistēma ● izglītības programma ● kvalifikācijas līmenis 	Klases stunda	1		Darbs grupā, pārrunas	Informatīvs materiāls par iespējām apgūt izglītību, A4 lapas, Darba lapa Nr. 1, dators, internets	Iegūta informācija par iespēju apgūt izglītību atbilstošu savai izvēlētajai profesijai Nostiprinātas informācijas iegūšanas, atlasē un sagrupēšanas prasmes	Sociālās zinības, valodu stundas
2.	Karjeras plānošana un lēmumu pieņemšana <ul style="list-style-type: none"> ● karjeras pakāpieni ● matemātiskais modelis 	Klases stunda	1		Pārrunas, tabula	Informatīvais materiāls par lēmuma pieņemšanas procesu, A4 lapas, Darba lapas Nr. 2, Nr. 3, kodoskops	Iegūtas zināšanas par noteicošo individuāla karjeras plāna veidošanai Veidota prasme izvērtēt dažādus faktoros un pieņemt lēmumu	Sociālās zinības, literatūra
3.	Darba vietas novadā <ul style="list-style-type: none"> ● darba vieta ● piedāvājums 	Klases stunda	1		Ekskursija, spēle, tikšanās	Informatīvs materiāls par pieprasītākajām profesijām valstī A4 lapas, Darba lapa Nr. 4, flomāsteri, novada laikraksti	Iegūtas zināšanas par novadā pieprasītākajām darba vietām Pilnveidota prasme iegūt informāciju un to analizēt	Sociālās zinības, informātika
4.	Brīvprātīgais darbs <ul style="list-style-type: none"> ● brīvprātīgie ● iespējas 	Klases stunda	1		Darbs ar informācijas avotiem	Informatīvs materiāls, Darba lapas Nr. 5, Nr. 6 flomāsteri, žurnāli un avīzes, šķēres	Veidota izpratne par brīvprātīgā darba nozīmi karjeras veidošanā Prasme izmantot informatīvo materiālu Sākta veidot orientēšanās prasme brīvprātīgā darba piedāvājumos	Sociālās zinības, informātika
5.	Tikšanās ar NVO pārstāvjiem <ul style="list-style-type: none"> ● nevalstiska organizācija ● viedoklis ● līdzīgi domājošs 	Klases stunda	1		Brīvais raksts, diskusija, tikšanās	Informatīvs materiāls par iespēju darboties NVO, Darba lapas Nr. 7, Nr. 8, videofilmas fragments par NVO	Veidota izpratne par nevalstisko organizāciju lomu karjerā Attīsta prasmes svarīgāko faktoru atlasē, sava viedokļa formulējumā un pamatojumā	Sociālās zinības, latviešu valoda, literatūra

6.	Prezentācija ● sistematizācija ● auditorija ● koncepcija ● loģisks	Klases stunda	1 - 2		Darbs ar avotiem	Informatīvs materiāls par prezentācijas materiāla veidiem un prezentēšanas iespējām, Darba lapas Nr. 9, Nr. 10, līmlapiņas, datorī	Veidota prasme prezentēšanas materiāla sagatavošanā un prezentēšanā, (prasme uzstāties)	Sociālās zinības, valodu stundas
7.	Cīvēka tiesības un darba tirgus ● indivīda pašrealizācija ● likums ● pilsoniskā sabiedrība	Klases stunda	1		Darbs ar informāciju, diskusija, tabula	Informatīvs materiāls par cilvēktiesībām un darbu saistīti, Darba lapas Nr. 11 – Nr. 13, A3 papīra lapas katrai grupai, līme/līmlenta, šķēres, krāsainas uzlīmītes, tāfele vai liela papīra lapa, zīmūji vai flomāsteri zīmēšanai	Izpratne par iespējām aizstāvēt tiesības uz darbu Nostiprinās prasme saskatīt tiesību un pienākumu kopsakarību, informācijas analīze, sava viedokļa izteikšana diskusijā un sadarbība grupā	Sociālās zinības
8.	Cīvēka tiesības un darbs ● tiesību dokumenti ● pamattiesības	Sociālās zinības	1		Darbs ar dokumentiem, diskusija	Informatīvs materiāls par cilvēktiesību dokumentiem attiecībā uz darbu, A 4 lapas, Darba lapas Nr. 14 un Nr. 15, flomāsteri	Veidojas prasme strādāt ar dokumentiem un tos izmantot, sakarību saskatīšana un salīdzināšana, kopējā viedokļa formulēšana	Klases stunda
9.	Darba likums ● darba devējs ● darba ņēmējs ● pienākumi ● tiesības	Sociālās zinības	1		Darbs pāros, spēle	Informatīvs materiāls par Darba likumu un normatīviem aktiem A 3 un A 4 lapas, flomāsteri, Darba lapa Nr. 16, līmlapiņas	Iegūtas daļējas zināšanas par Darba likumu un tā izmantošanas iespējām Pilinveidotas analītiskās lasīšanas un dokumentu analīzes prasmes	Klases stunda
10.	Darba līgums ● analīze ● dokumenti ● vienošanās	Sociālās zinības	1		Darbs ar avotiem, prāta vētra	Informatīvie materiāli par darba līguma svarīgākajiem punktiem A4 lapas, Darba lapas Nr. 17, Nr. 18, internets	Iegūtas zināšanas par darba līgumu Apgūta prasme analītiski lasīt dokumentu, to izprast un izvērtēt, veidot savu viedokli	Klases stunda, latviešu valoda

11.	Darba sludinājumu izpēte ● analīze ● kvalitāte	Sociālās zinības	1		Darbs ar informāciju, darbs grupā	Informatīvi materiāli par sludinājumu izpēti. Interneta portāla adreses, avīzes ar darba sludinājumiem, Darba lapas Nr. 19, Nr. 20, flomāsteri, dators, kodoskops	legūtas zināšanas, izmantojot sludinājumus par darba devēju prasībām Paplašinātas prasmes orientēties darba piedāvājumos, nostiprinātas prasmes pašanalīzei	Klases stunda, latviešu valoda
12.	Dokumentu lasīšana un izpratne ● nianse ● uzmanība	Latviešu valoda	1		Darbs ar avotiem un informatīvo materiālu	Informatīvi materiāli par dokumentu lasīšanas veidu un mērķiem, A4 lapa, Darba lapas Nr. 21 – Nr. 23, kodoskops	Veidota prasme lasīt un saprast lasīto dokumentu, informatīvu materiālu, mācību tekstu Padziļināta kritiskās domāšanas prasme	Klases stunda, sociālo zinību, valodu stundas
13.	CV rakstīšana ● autobiogrāfija ● forma	Latviešu valoda	1		Darbs ar informatīvo materiālu	Informatīvie materiāli par CV veidošanu un to nepieciešamību A4 lapas, Darba lapas Nr. 24 – Nr. 27, kodoskops	legūtas zināšanas par CV rakstīšanu Pliņveidota prasme pareizi uzrakstīt CV, nostiprināta kritiskās domāšanas prasme	Klases stunda, sociālās zinības, valodu stundas
14.	Pieteikuma vēstule ● pašnovērtēšana ● motivācija	Latviešu valoda	1		Darbs ar avotiem un informatīvo materiālu	Informatīvi materiāli par darba devēja lomu pieteikuma vēstules rakstīšanai A4 lapas, Darba lapas Nr. 28, Nr. 29, kodoskops	legūtas zināšanas par pieteikuma vēstules rakstīšanu un tās nozīmi Pašnovērtēšanas prasme un apgūta pieteikuma vēstules veidošanas prasme	Klases stunda, sociālās zinības, valodu stundas
15.	Motivācijas vēstule ● informācija ● precizitāte	Latviešu valoda	1		Darbs ar avotiem un informatīvo materiālu	Informatīvi materiāli par darba devēja lomu motivācijas vēstules rakstīšanai A4 lapas, Darba lapas Nr. 30 – Nr. 32, kodoskops	legūtas zināšanas par motivācijas vēstules nozīmi, stājoties darbā Pašnovērtēšanas prasme, motivācijas vēstules rakstīšanas prasme	Klases stunda, sociālās zinības, valodu stundas
16.	Ieteikuma jeb rekomendācijas vēstule ● lietīšķie raksti ● lietīšķā sarakste ● vēstule	Latviešu valoda	1		Darbs ar informāciju, darbs grupās	Informatīvi materiāli par ieteikuma vēstules veidiem un pielietojumu A4 lapas, Darba lapa Nr. 33, kodoskops	legūtas zināšanas par ieteikuma vēstules rakstīšanu un tās nozīmi Apgūta prasme rakstīt ieteikuma vēstuli un argumentētu tekstu	Klases stunda, sociālās zinības, valodu stundas
17.	Darba intervija ● abpusēja informācija ● eksperts	Latviešu valoda	1		Darbs pāros, pārrunas	Informatīvi materiāli par darba intervijām un gatavošanos tām A4 lapas, Darba lapas Nr. 34 – Nr. 36, kodoskops	legūtas zināšanas par intervijām un iespēju tām sagatavoties Nostiprinātas uzstāšanās prasmes un diskusijas kultūra	Klases stunda, sociālās zinības, valodu stundas

18.	CV angļu valodā ● informācija ● pielietojums	Angļu valoda	1		Darbs ar informācijas materiāliem	Informatīvs materiāls par CV veidiem un rakstīšanu, A4 lapa, Darba lapa Nr. 37, Nr. 38	Pilnveidota prasme rakstīt CV angļu valodā	Valodu stundas
19.	CV krievu valodā ● informācija ● papildu izglītība	Krievu valoda	1		Darbs ar informācijas materiāliem	Informatīvs materiāls par CV veidiem un rakstīšanu, A4 lapa, Darba lapa Nr. 39, kodoskops	Pilnveidota prasme rakstīt CV krievu valodā	Valodu stundas
20.	CV vācu valodā ● informācija ● piemērotība	Vācu valoda	1		Darbs ar informācijas materiāliem	Informatīvs materiāls par CV rakstīšanu, A4 lapa, Darba lapa Nr. 40	Pilnveidota prasme rakstīt CV vācu valodā	Valodu stundas
21.	Darba intervija angļu valodā ● paštēls ● pašvērtējums	Angļu valoda	1		Darbs pāros, pārrunas	Informatīvs materiāls, tabulas, kodoskopa materiāls, A4 lapa, Darba lapa Nr. 41, Nr. 42, kodoskops	Nostiprināta prasme veidot argumentētu runu angļu valodā	Valodu stundas
22.	Darba intervija krievu valodā ● paštēls ● pašvērtējums	Krievu valoda	1		Darbs pāros, pārrunas	Informatīvs materiāls, tabulas, kodoskopa materiāls, A4 lapa, Darba lapa Nr. 43, kodoskops	Nostiprināta prasme veidot argumentētu runu krievu valodā	Valodu stundas
23.	Prezentācija angļu valodā ● paštēls ● prezentācija	Angļu valoda	1		Prāta vētra, prezentēšana	Informatīvs materiāls par prezentāciju, A4 lapa, Darba lapa Nr. 44, kodoskops	Nostiprināta prezentācijas prasme, izmantojot angļu valodas zināšanas	Valodu stundas

TERMINU VĀRDNĪCA

Adaptācija – pielāgošanās jaunai situācijai, prasībām, noteiktiem apstākļiem, kas nepārtraukti mainās; ar negatīvo, nelabvēlīgo faktoru pārvarēšanu saistīta piemērošanās videi.

Adekvāts (pielīdzināts) – savam uzdevumam precīzi atbilstošs.

Aizspriedums – maldīgs, novecojis uzskats, kas kļuvis par šķērslī saprātīgam, pareizam spriedumam, rīcībai.

Akadēmiskā studiju programma – studiju programma ar mērķi nodrošināt studējošiem teorētisko zināšanu un pētniecības iemaņu apguvi, sagatavojoties patstāvīgai zinātniskās pētniecības darbībai izvēlētajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē.

Akreditācija – valsts garantēta kvalitāte studijām.

Amatieris – cilvēks, kas intereses dēļ darbojas kādā mākslas, sporta vai tehnikas nozarē, negūstot no tā materiālu labumu.

Amatpersona – varas pārstāvis, arī organizatorisku vai administratīvu un saimniecisku pienākumu veicējs iestādē vai organizācijā.

Amats – 1. kvalificēts darbs, arī nodarbošanās – dažādu izstrādājumu ražošana ar rokām, izmantojot vienkāršus darbarīkus. Kalēja, kurpnieka amats. 2. jebkurš kvalificēts darbs, arods. Skolotāja, ārsta amats. 3. dienesta stāvoklis, postenis, vieta. Stāties direktora amatā.

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija.

Apziņa – augstākais psihes attīstības līmenis, kas raksturīgs tikai cilvēkiem un kas veidojas dzīves laikā.

Arodizglītība – daļēja vidējās pakāpes profesionālā izglītība, kas dod iespēju iegūt otrā līmeņa profesionālo kvalifikāciju.

Arodskola – ir vidējās pakāpes izglītības iestāde, kas īsteno arodizglītības programmas.

Arodvidusskola (arī arodģimnāzija un tehnikums) – vidējās pakāpes izglītības iestāde, kas īsteno profesionālās vidējās izglītības programmas.

Arodslimības – atsevišķām darbinieku kategorijām raksturīgas slimības, kuru cēlonis ir darba vides fizikālie, ķīmiskie, higiēniskie, bioloģiskie un psiholoģiskie faktori.

Augstākā izglītība – izglītības pakāpe, kurā pēc vispārējās vidējās izglītības iegūšanas notiek zinātnē vai mākslā/zinātnē un mākslā saskaņota personības attīstība izraudzītajā akadēmisko vai profesionālo/akadēmisko un profesionālo studiju virzienā sagatavošanās zinātniskai vai profesionālai darbībai.

Atbildība – personas vai organizācijas pienākums; paškontroles nepieciešamība; rūpes par savas darbības procesu un sekām.

Augstskola – augstākās pakāpes izglītības iestāde, kura īsteno otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības un akadēmiskās izglītības programmas. Augstskolas iedalās universitātes tipa un neuniversitātes tipa augstskolās. Augstskola drīkst lietot savā nosaukumā vārdu "akadēmija" vai "universitāte".

Universitātes tipa augstskolas ir tās, kurās pamatā īsteno akadēmiskās izglītības programmas vai uz bakalaura standartu balstītās augstskolu izglītības programmas.

Neuniversitātes tipa augstskolas ir tās, kurās studijas orientētas profesionālo zināšanu un prasmju apguvei, kuru saturs nav saistīts ar bakalaura standartu.

Bakalaura studiju programma – zinātniski pamatotas plaša profila studijas.

Bezdarbnieki – cilvēki no 16 gadiem līdz pensijas vecumam, kuriem nav darba un kuri meklē darbu, ir reģistrējušies Nodarbinātības valsts dienestā.

Bezdarbs – situācija, kad daļa no ekonomiski aktīvajiem valsts iedzīvotājiem ir bez darba un aktīvi meklē darbu, ir reģistrēti kā darba meklētāji.

Brīvā (informālā) izglītība – dabiska ikdienas dzīves sastāvdaļa. Tā var nebūt mērķtiecīga. Tas ir viss, ko iemācās, esot kopā ar ģimeni, draugiem, lasot grāmatas, laikrakstus, skatoties televizoru vai vienkārši ejot pa ielu.

Brīvība – cilvēka iespējas un spējas domāt, darboties, uzvesties saskaņā ar personiskajiem motīviem, interesēm un mērķiem. Brīvība ir apzināta nepieciešamība, iekšējo un ārējo faktoru optimāla sintēze.

Brīvprātīgais darbs – ir sociālās līdzdalības forma, uz pieredzes balstīta izglītība un vienlaicīgi arī faktors, kas veicina nodarbinātību un integrāciju. B D tiek atzīts par izglītības pieredzi un neformālās izglītības laiku. (Izglītības un kultūras Ģenerāldirektorāts. Jauns impulss Eiropas jaunatnei. Baltā grāmata. Eiropas Komisija)

BD ir bezatlīdzības darbs vai pakalpojumi, ko veic fiziska persona, darbojoties kādā konkrētā organizācijā, un šis darbs ir vērst uz organizācijas noteikto mērķu sasniegšanu. Jaunatnes organizāciju pamats ir brīvprātīgie jaunieši, kuri, no vienas puses, iegulda laiku organizācijas attīstībā un sabiedriskā labuma darbībā, bet no otras puses, iegūst prasmes un zināšanas, kas noderēs dzīves laikā.

Centralizētais eksāmens – pēc īpašas metodikas izveidots un pēc vienotas kārtības valsts mērogā organizēts mācību sasniegumu novērtēšanai atsevišķos priekšmetos pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pakāpes noslēgumā.

Cilvēktiesības – valsts varas noteikta un tiesību aktos atspoguļota sabiedrisko attiecību regulēšanas sistēma, kas ietver uzvedības normas, obligātus izturēšanās noteikumus u.tml. Ar likumu aizsargāta un nodrošināta vai morāli nodrošināta iespēja.

CV – īss dzīves apraksts.

Dabas parks – ainaviski, bioloģiski vai kultūrvēsturiski nozīmīga aizsargājama dabas teritorija.

Darba alga – samaksa, atlīdzība par darbu.

Darba attiecības – attiecības starp darba devēju un darba ņēmēju, kas sākas ar līguma noslēgšanas brīdi.

Darba devējs – fiziska vai juridiska persona, kas uz darba līguma pamata nodarbina vismaz vienu personu.

Darba līgums – rakstveida vienošanās starp darbinieku un darba devēju, saskaņā ar kuru: darbinieks apņemas veikt noteiktu darbu, ievērojot iekšējo darba kārtību un darba devēja rīkojumus; darba devējs apņemas nodrošināt darba samaksu un darba apstākļus, kas paredzēti likumdošanas aktos vai arī pēc līgumslēdzēju vienošanās.

Darba ņēmējs – fiziska persona, kas uz līguma pamata veic zināmu darbu darba devēja vadībā.

Darba stāžs – fiziskās personas darba ilgums kādā uzņēmumā, iestādē, organizācijā.

Darba vide – materiālo aspektu kopums, kas veido apkārtējo vidi (apstākļus), kuros noris darbs, mainīgs darba apstākļu komplekss, kurš var ietekmēt attiecību „darbs – veselība”.

Darbinieks – fiziska persona, kas uz darba līguma pamata par nolīgto samaksu veic noteiktu darbu darba devēja vadībā. Darbinieku mēdz saukt arī par darba ņēmēju.

Darbs – cilvēka jebkāda intelektuāla vai fiziska darbība, kas tiek mērķtiecīgi veikta (lai ražotu labumus un pakalpojumus), prece, ko pārdod darba tirgū.

Demokrātija – valsts forma, kas balstās uz visu pilsoņu tiesību un brīvību vienlīdzību, visu sabiedrības locekļu aktīvu līdzdalību sabiedrisko organizāciju darbībā. Demokrātija praksē ir tas, kā mēs uzņemamies kopīgus pienākumus un atbildību gan par savu māju, gan pasauli kopumā.

Dienas režīms – dienas darbiem un atpūtai saplānots laiks.

Diskomforts – 1. normālai cilvēka dzīves norisei nepieciešamo ērtību trūkums, neērtība; 2. iekšējs nemiers.

Diskriminācija – tiesību ierobežošana.

Diskusija – jautājuma publiska apspriešana.

Doktora studiju programma – studijas zinātniskās darbības veicināšanai.

ECTS kredītpunkts – Eiropas kredītpunktu sistēmas studiju darba slodzes uzskaites vienība, kur 1,5 ECTS kredītpunkti atbilst vienam Latvijā pieņemtam kredītpunktam.

Ekonomija – racionāla materiālo vērtību, naudas līdzekļu u.c. izmantošana; šīs darbības rezultāts.

Empātija – spēja iejusties citas personas emocionālajā stāvoklī, izjust to pašu pārdzīvojumu.

Ergonomika – paņēmieni kopa, kuras mērķis ir darba un cilvēka savstarpējā piemērošanās.

Es tēls – zināšanas un priekšstati par sevi.

Etiķete – 1. formāls uzvedības kods, piemērots noteiktām sociālās mijiedarbības situācijām; 2. preču zīme, kuru uzlīmē uz preces vai iesaiņojuma.

Fiziskā daba vide – troksnis, vibrācija, vides termiskie apstākļi (siltums, aukstums), radiācija.

Formālā izglītība – sistēma, kas ietver pamatizglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dokuments, kā arī izglītības un profesionālās kvalifikācijas dokuments.

Gaidisms – dinamiska, brīvprātīga, atvērta, uz garīgām vērtībām balstīta neformālās izglītības programma, kas atbilst dažādu sabiedrības slāņu meiteņu vajadzībām. Mūsdienās šī pasaules organizācija apvieno 10 miljonus meiteņu 136 pasaules valstīs, nodrošina labvēlīgu vidi meiteņu vispusīgai attīstībai, palīdzot viņām izkopt savus talantus un spējas, dod reālu ieguldījumu miera stiprināšanā un labākas pasaules veidošanā.

Atjaunota 1990. gadā kā Latvijas Skautu un gaidu centrālā organizācija – LSGCO. 1999. gadā LSGCO atkal uzņemta Pasaules Gaidu Asociācijā – WAGGGS. Atkarībā no vecuma gaidas dalās 3 pakāpēs: guntiņas, gaidas, lielgaidas. Gaidas ir meitenes, kam patīk kopā mācīties, doties piedzīvojumos, uzveikt grūtības, meklēt savu ceļu dzīvē.

Guntiņas – jaunākā pakāpe gaidu organizācijā, kurā darbojas meitenes no 7 – 11 gadu vecumam.

Garīgā veselība – attieksme pret sevi, pašapziņa, pašcieņa, attieksme pret citiem cilvēkiem un notikumiem, emociju un jūtu izpausmes.

Harta – 1. papirus vai pergaments, uz kura uzrakstīts manuskripts, arī sens rokraksts; 2. vēst. Publiski tiesiska vai politiska rakstura dokuments.

Ideāls – 1. augstākā pilnība, augstākais mērķis, paraugs, norma; 2. iedomāts, reāli nepastāvošs; 3. pilnīgs, priekšzīmīgs; 4. tāds, kas attiecas uz ideju, uz domāšanas procesu attiecīgs.

Individualitāte – 1. raksturīgu (kāda cilvēka) īpatnību kopums; spilgti atšķirīga īpatnība. Rakstnieka individualitāte; 2. cilvēks ar raksturīgām individuālām iezīmēm, personība. Spilgta individualitāte.

Indivīds – atsevišķs cilvēks savā nedalāmajā viengabalainībā, kas attīstības gaitā pakāpeniski pārtop par personību, ikviens patstāvīgi eksistējošs cilvēks.

Indivīda pašrealizācija – spēja sevi izpaust darbībā, kas sekmē tādu personības īpašību veidošanos kā pašcieņa, pašapzinīgums, pašlepnums.

Iniciatīva – ierosme, aktīva darbības uzsākšana, virzīšana; uzņēmība; arī spēja patstāvīgi, aktīvi rīkoties.

Iniciācija – 1. cilvēka pāriešana jaunā sociālā statusā; 2. kāda procesa ierosināšana, izraisīšana.

Intelekti – cilvēku domāšanas un izziņas spēja; spēja darboties jaunā situācijā, izmantojot izziņas rezultātus.

Intereses – 1. indivīdam, ģimenei, sabiedrībai u.tml. nozīmīgais, vajadzīgais; 2. tas, kam pievērš uzmanību, piemēram, nodarbība, nozare.

Interesu izglītība – personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no personas vecuma un iepriekš iegūtās izglītības.

Intervija – saruna ar kādu personu, lai iegūtu informāciju (publicēšanai utt.).

Invaliditāte – ilgstošs vai pastāvīgs vispārīgās vai profesionālās darbības zudums (slimības, ievainojuma vai citu cēloņu dēļ).

Izaugsme – attīstība, pilnveidošanās, piemēram, talanta izaugsme.

Izglītība – 1. zināšanu un kultūras izplatīšana; mācīšanas un audzināšanas pasākumu kopums; 2. mācoties, skoloties iegūto zināšanu kopums, piemēram, vidējā izglītība, augstskolas izglītība, vispusīga izglītība.

Izglītības iestāde – valsts, pašvaldību vai citu juridisko vai fizisko personu dibināta iestāde, kuras uzdevums ir izglītības programmu īstenošana, vai uzņēmums (uzņēmēj sabiedrība), kuram izglītības programmu īstenošana ir viens no nodarbošanās veidiem.

Izglītības sistēma – valsts mērķtiecīgi noteikts izglītības ieguves organizācijas veids.

Izglītības pakāpe – izglītības sistēmu organizatoriska vienība un personas iegūtās izglītības raksturojums, kas aptver kvalitatīvi noteiktas secīgi īstenotas izglītības ieguvi. Izglītības pakāpes ir: pirmskolas izglītības pakāpe, pamata izglītības pakāpe, vidējā izglītības pakāpe, augstākā izglītības pakāpe.

Izglītības programma – izglītības iestādes darbības pamatdokuments, kuru atbilstoši valsts izglītības standartam un atbilstošajiem normatīviem izstrādā izglītības iestāde.

Izglītības veids – izglītības sistēmas organizatoriska vienība, kuru raksturo noteikts izglītības saturs. Ir trīs izglītības galvenie veidi: vispārējā izglītība, profesionālā izglītība, akadēmiskā izglītība. Ir arī interešu izglītība, speciālā izglītība, tālākizglītība un mūžizglītība.

Izvēle – iespēja izvēlēties; izvēlēšanās. Profesija izvēle.

Īpašas prasības atsevišķu uzdevumu veikšanai – aprakstītas nepieciešamās speciālās cilvēka fiziskās spējas kādu konkrētu pienākumu veikšanai, muzikālā dzirde, redzes asums, vestibulārā aparāta īpatnības.

Īstermiņa izglītība – tāda, kas paredzēta īsam termiņam (ne ilgākam par 12 mēnešiem).

Karjera – vadošais attīstības un izaugsmes virziens, kuru izvēlas darbinieks un realizē sava mūža laikā.

Karjeras izglītība – plānots pasākumu, kursu un programmu nodrošinājums izglītības iestādē, kas sekmē karjeras plānošanu un attīstīšanu visa mūža garumā.

Koledža – augstākās pakāpes izglītības iestāde, kas īsteno pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas.

Kolektīvs – mērķtiecīgi organizēta, saliedēta cilvēku grupa, kurus savstarpēji saista sociāli vienots darbības mērķis, intereses, vajadzības, noteikts savstarpējo attiecību, rīcības un uzvedības modelis, iekšēja organizatoriska struktūra un kopīga darbības vide.

Kompetence – zināšanu, prasmju un attieksmju kopības veidota intelektuāla, profesionāla un praktiska spēja atbildīgi un lietpratīgi risināt problēmas noteiktā jomā, noteiktā sarežģītības pakāpē.

Komplekss – vienots priekšmetu vai parādību kopums, veselums, sistēma.

Kompromiss – izlīgums, kas panākts savstarpēji piekāpjoties.

Komunikācija – saskarsme, saziņa; domu, priekšstatu, jūtu apmaiņa starp cilvēkiem viņu darbības procesā.

Konflikts – pretēju interešu, uzskatu, vēlmju sadursme, saskaņas trūkums starp divām vai vairākām pusēm – personām vai grupām.

Konkurss – sacensība, kuras mērķis ir noskaidrot tās labākos, spējīgākos dalībniekus.

Kontrolpunkti – ir īpaši apzīmētas vietas apvidū, piemēram, no sarkana un balta auduma veidoti lukturi, piemēram, orientēšanās sportā, kuros jāveic noteikti šķēršļi vai uzdevumi, pēc to veikšanas saņemot atzīmi īpašā kontrolkartē.

Konvencija – līgums, noteikums, vienošanās.

Kredītpunkts (KP) – studenta darba apjoma mērvienība, kas atbilst studējošā 40 akadēmisko stundu darba apjomam, vienai studiju nedēļai.

Kvalifikācija – 1. īpašību noteikšana, novērtēšana; 2. cilvēka sagatavotība kādam darbam.

Kvalitāte – 1. atbilstība kādām prasībām, nosacījumiem, labums; 2. īpašība.

Latvijas Jaunatnes padome (LJP) – 1992. gadā dibināta jaunatnes sabiedrisko organizāciju apvienība. Tā apvieno 33 organizācijas, kurās kopumā darbojas 30800 jaunieši. LJP misija ir jauniešu dzīves kvalitātes uzlabošana un interešu pārstāvēšana, veicinot jaunatnes līdzdalības iespējas nacionālā un starptautiskā līmenī. LJP ir Eiropas Jaunatnes foruma dalīborganizācija.

Latvijas ornitoloģijas biedrība (LOB) – sabiedriska organizācija, kuras mērķis ir veicināt putnu un to dzīvesvietu izpēti un aizsardzību. Dibināta 1985. gadā. Apvieno 500 biedru – profesionālus ornitologus, skolēnus, skolotājus, mežkopjus, u.c., kas interesējas par putniem. Kopš 1994.g. LOB Latvijā pārstāv starptautisko putnu aizsardzības biedrību savienību Birdlife International, kas darbojas 100 pasaules valstīs. Tās mērķis uzlabot dzīvās dabas daudzveidību un, sadarbojoties ar sabiedrību, veicināt dabas resursu saprātīgu izmantošanu.

Labklājība – labi materiālie apstākļi; turība, pārticība.

Lēmumi – veic izvēli. /Visparastākie lēmumi/. Svarīgi lēmumi, kas būtiski ietekmē visu dzīves gaitu, reizēm pilnībā to mainot. /Stratēģiskie lēmumi/.

Licence – tiesības uzņemt un apmācīt studentus.

Līdzdalība – vairāku cilvēku kopā darbošanās kādu noteiktu uzdevumu veikšanai vai mērķu īstenošanai. Kopā strādāšana, aktīva darbošanās, sadarbība, piedalīšanās, iesaistīšanās sabiedriskajos procesos ar iespēju ietekmēt šo procesu rezultātus sev vēlamajā virzienā. Līdzdalība ir viens no demokrātijas pamatelementiem.

Indivīda aktīva iesaistīšanās sabiedriskajā dzīvē un procesa ietekmēšana, līdzdarbojoties, paužot savu viedokli un sniedzot ieguldījumu vispārējā procesa virzībā un attīstībā. Līdzdalība ir iespēja īstenot savas idejas, uzlabot savu pašreizējo dzīvi. (Pilsoniskā līdzdalība. LJP)

Līgums – dokuments, kas fiksē divu vai vairāku juridisko vai fizisko personu savstarpēju vienošanos par kādu attiecību nodibināšanu un noteikumus, kas regulē šīs attiecības;

Likums – valsts varas augstākā orgāna apstiprināts obligāts noteikums, tiesību norma, kas regulē sabiedriskās attiecības. (LLV)

Mazpulki – starptautiska bērnu un jauniešu sabiedriska organizācija, kura Latvijā tika nodibināta 1929. gadā. Šobrīd Latvijas mazpulku organizācijā ir vairāk nekā 2600 bērnu un jauniešu, kas aktīvi darbojas 199 mazpulkos.

Pasaulē mazpulkus pazīst kā **4H klubus**. Organizācija dibināta 1902. gadā Amerikas Savienotajās Valstīs ar mērķi iesaistīt bērnus uzņēmējdarbības un jaunāko tehnoloģiju apguvē lauksaimniecībā. Tagad 4H klubi darbojas 86 valstīs un dod iespēju tūkstošiem bērnu un jauniešu pilnveidot sevi radošā, mērķtiecīgā un sadarbību veicinošā vidē. (Latvijas Mazpulku organizācija)

Mācīšana – skolotāja mērķtiecīga darbība mācību procesā – zināšanu, prasmju un attieksmju apguves organizēšana, sniedzot informāciju, stāstot par iepriekšējo paaudžu pieredzi apgūto un veicinot skolēna attīstību un aktivitāti sevis, dabas un sabiedrības izziņas procesā. Mācīšana saistīta ar mācību uzdevumu risināšanu, kontroli, rezultātu novērtēšanu;

Mācīšanās – process, kurā indivīds pārņem sabiedrībā uzkrāto pieredzi, apgūst, zināšanas, prasmes, attieksmes, pilnveido savu pieredzi, patstāvīgi un atbildīgi darbojoties un izzinot sevi, dabu un sabiedrību. Šo procesu sekmē aktīvas sociālās mijattiecības, apkārtējās sabiedrības atsaucība.

Maģistra studiju programma – studijas padziļinātu teorētisko zināšanu ieguvei un zinātniskās pētniecības iemaņu attīstīšanai.

Mērķis – 1. priekšstats par vēlamu darbības rezultātu; domās prognozētais (paredzētais) darbības vēlamais rezultāts, tas, ko cenšas panākt, sasniegt, kas piešķir virzību.

Mikroklimats – vairāku apkārtējās vides (temperatūra, starojums, mitrums) un individuālo (aktivitātes veids, apjoms) faktoru kopums.

Morzes ābece – īpašs rakstības veids, kur burti un cipari aizstāti ar svītriņām un punktiem.

Motivācija – mudinājums, ierosme, kas izraisa organisma aktivitāti un nosaka tās virzību uz kāda mērķa sasniegšanu.

Mūzizglītība – cilvēka mūža garumā ilgstošs izglītības ieguves process un rezultāts.

Neformālā izglītība – ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojošā darbība.

Nepilna laika studijas – studiju veids, kuram atbilst mazāk nekā 40 kredītpunkti akadēmiskajā gadā un vidēji mazāk nekā 12 kontaktstundas nedēļā.

Nodarbinātības apraksts – sniedz informāciju par nozari vai starpnozaru sektoru/jomu, kurā darbinieks varētu tikt nodarbināts galvenajiem pienākumiem, aprakstā tiek norādīta arī atbildības pakāpe.

Nozare – patstāvīga (piem. zinātnes, mākslas) daļa, nozarojums.

Objektīvs – reāls, kāds pašlaik pastāv īstenībā.

Organizācija – cilvēku vai institūciju apvienība ar vienotu rīcības programmu mērķi, uzdevumu. Bērnu organizācija, jauniešu organizācija, nevalstiska organizācija, sabiedriska organizācija, studentu organizācija, sieviešu organizācija (PTSV).

Ornitologi – putnu pētnieki.

Pamatizglītība – izglītības pakāpe, kurā notiek sagatavošanās izglītībai vidējā pakāpē vai profesionālajai darbībai, sabiedrības un cilvēka individuālajā dzīvē nepieciešamo pamatzināšanu un pamatprasmju apguve, vērtīborientācijas veidošanās un iesaistīšanās sabiedrības dzīvē.

Pantomīma – specifisks aktiera tēlojuma veids, kurā dažādas darbības, norises tiek atspoguļotas bez vārdiem ar nosacītām ķermeņa kustībām un vaibstiem; uzvedums, izrāde, kurā izmanto šādu tēlojuma veidu. (Latviešu literārās valodas vārdnīca)

Pašapziņa – spēja apzināties sevi, savas zināšanas, intereses, tieksmes, tikumus, ideālus, rīcības motīvus un savu vietu sabiedrībā (..) ir nepieciešama, lai cilvēks varētu aktīvi iesaistīties sabiedrības procesos.

Pašapziņa – spēja atspoguļot pašam sevi.

Pašcieņa – uz savas morālās vērtības apjēgšanas balstīta attieksme, kas saistīta ar sevis cienīšanu, apzināšanu, pašlepnumu. To nevar ieaudzināt, var radīt apstākļus pašcieņas izkopšanai. Lai attīstītu pašcieņu, jāatzīst cilvēka tiesības un brīvības, cilvēkam jābūt iespējai apliecināt sevi.

Pašsajūta – cilvēka fiziskā un psihiskā stāvokļa atspoguļojums pašā psihē.

Pašvērtējums – personības "Es – tēla" vērtējums.

Personība – jebkurš cilvēks, kas spēj apzināti vadīt un kontrolēt savu darbību.

Perspektīva – nākotnes izredzes; nākotne. Turpmākās attīstības perspektīvas.

Piedāvājums – 1. piedāvāt; arī tas, ko piedāvā. Pieņemt vai noraidīt piedāvājumu. 2. ekonomikā – gatavība pārdot preces tirgū; tirgū nonākušo preču daudzums. Pieprasījums pārsniedz piedāvājumu.

Pienākums – radniecīgu uzdevumu brīvs grupējums, nav izmērāms un darbībai nav sākuma un beigu.

Pieprasījums – 1. prasība, pieteikums, iesniegums, kurā kas pieprasīts. 2. vajadzība, nepieciešamība sabiedrībā (pēc kā). Preču pieprasījums ir būtiski palielinājies.

Pieredze – darbībā gūto zināšanu, prasmju kopums. Dzīves pieredze. Darba pieredze. Dalīties pieredzē ar kādu. Rūgta pieredze – ir piedzīvota vilšanās, neizdošanās.

Pilsoniska sabiedrība – pilsoņu sabiedriskās pašorganizēšanās sistēma, kas rodas un funkcionē ārpus valsts institūtiem. Tās sabiedriskās darbības un indivīdu sociālo attiecību sfēras, kuras valsts tieši nekontrolē un neietekmē, piemēram, reliģiju, interešu grupas, kultūru. Sekmīgai jautājumu risināšanai gan valstij, gan pilsoniskās sabiedrības grupām konstruktīvi jāsadarbojas. (MLV)

Pilsoniskums – katra pilsoņa tiesību un pienākumu apzināšanās un īstenošana attiecībā pret valsti un sabiedrību.

Pilna laika studijas – studiju veids, kuram atbilst ne mazāk kā 40 kredītpunkti akadēmiskajā gadā un vidēji vismaz 12 – 25 kontaktstundas nedēļā.

Portfolio – svarīgāko darbu mape, kas atspoguļo cilvēka profesionālo izaugsmi un veikumu.

Prasmes un zināšanas – apraksts kalpo izglītības mērķu definēšanai izstrādājot izglītības programmas. Apraksts izriet no nodarbinātības apraksta un attiecīgās profesijas galvenajiem pienākumiem un darba uzdevumiem. Vispārējo prasmju/spēju apraksts kalpo vajadzīgo mācību metožu izvēlei. Prasmes iedalās: kopīgajās prasmēs, specifiskajās prasmēs profesijā, vispārējās prasmēs/spējās.

Prestižs – cieņa sabiedrībā, ietekme, autoritāte. Nostiprināt preses izdevumu prestižu.

Prioritāte – 1. priekšrocība, 2. nosacījums autora tiesību atzīšanai – atzinums, ka noteikta persona radījusi kādu darbu pirmā.

Profesija – pamatdarbs, pastāvīga nodarbošanās, kas prasa noteiktu sagatavotību, izglītību.

Kvalificēta nodarbošanās (nodarbošanās veids), kurā darbiniekam nepieciešama noteikta izglītība, zināšanas, pieredze, apgūtas prasmes un iemaņas. Specialitāte, nodarbošanās, kas prasa noteiktas zināšanas un iemaņas un kas ir eksistences līdzekļu iegūšanas pamats.

Profesijas standarts – dokuments, kas nosaka profesionālās kvalifikācijas pamatprasības, kā arī specifiskās prasības, kas nepieciešamas galveno pienākumu un darba uzdevumu veikšanai attiecīgajā profesijā.

Profesionālā augstākā izglītība – augstākās profesionālās izglītības pakāpe, kas dod iespēju iegūt ceturta vai piekta līmeņa profesionālo kvalifikāciju.

Profesionālā izglītība – praktiska un teorētiska sagatavošanās darbībai noteiktā profesijā, profesionālās kvalifikācijas ieguvei un pilnveidei.

Profesionālā konsultācija – skolēna personības psiholoģiski pedagogiskās sistēmas izpēte, lai sniegtu viņam būtisku palīdzību veiksmīgai profesionālās pašnoteikšanās realizācijai.

Profesionālās kvalifikācijas līmenis – teorētiskā un praktiskā sagatavotība, kas dod iespēju veikt noteiktai sarežģītības un atbildības pakāpei atbilstošu darbu.

Profesionālā orientācija – zinātniski pamatotas uz cilvēka spējām, interesēm un sabiedrības vajadzībām balstītas informācijas sniegšana profesijas(aroda) izvēlei atbilstoši sociālajam pieprasījumam un profesionālās vidējās un augstākās izglītības ieguves iespējām. Profesionālā orientācija ietver profesionālo informāciju, konsultāciju, ieteikumus, izmanto profesiogrammas, lai noteiktu profesionālo piemērotību, atbilstību attiecīgās profesijas prasībām.

Profesionālā pamatzglītība – pamata pakāpes profesionālā izglītības, kas dod iespēju iegūt pirmā līmeņa profesionālo kvalifikāciju.

Profesionālā augstākā izglītība – augstākās izglītības pakāpē īstenota profesionālā izglītība.

Profesionālā vidējā izglītība – vidējā izglītības pakāpē apgūtas noteikta aroda darba iemaņas un prasmes.

Profesionālā studiju programma – studiju programma ar mērķi sagatavot studentu darbam noteiktajā profesijā.

Profesionālā vidējā izglītība – vidējās pakāpes profesionālā izglītība, kas dod iespēju iegūt trešā līmeņa profesionālo kvalifikāciju.

Profesionālis – tas, kam kāda nodarbošanās ir profesija. Futbola sacīkstes starp profesionāļu komandām.

Promocija – doktora grāda piešķiršana.

Psihoemocionālā slodze – maņu, kustību un enerģētiskais garīgās aktivitātes līmenis, kas nepieciešams darba veikšanai.

Raksturs – 1. cilvēka psihisko un garīgo īpašību kopums, kas atklājas viņa rīcībā. 2. īpašības, kas piemīt patstāvīgas, noteiktas un enerģiskas dabas cilvēkiem. Viņam ir vājš raksturs, nav rakstura. 3. pazīmju kopums, kas atšķir (ko) no līdzīgiem. Kora repertuārā ir dažāda rakstura dziesmas.

Reaģēt – kaut ko darīt sakarā ar cita rīcību, paust savu attieksmi, nostāju pret kaut ko.

Reakcija – darbība, izpausme, izturēšanās, kas rodas kā atbilde uz kādu ārēju vai iekšēju kairinājumu, ārēju iedarbību, norisi, pirmais iespaids par kaut ko.

Reģions – rajons; atsevišķs apgabals, atsevišķa daļa vai vairākas kaimiņvalstis.

Rēbuss – mīkla, kas izteikta zīmējumā un kurā atminamie vārdi vai frāze doti zīmju, figūru vai burtu kombinācijās.

Riska faktori – darba apstākļi, kas rad kaitējumu darbinieka veselībai.

Rīcība – darbība, kas virzīta uz noteikta mērķa sasniegšanu un tiek veikta ar konkrētu nodomu.

Sabiedriskās organizācijas (nevalstiskās organizācijas) – organizācijas, kuras veidojušās, pamatojoties uz privāto iniciatīvu, to mērķis nav peļņas gūšana.

Saskarsme – savstarpējo attiecību realizācija uzvedībā. Ar jēdzienu saskarsme vienlaikus apzīmē gan komunikāciju, gan mijiedarbību, gan sociālo uztveri. Saskarsmes raksturs atkarīgs no personības īpašībām, saskarsmes prasmes.

Satversme – valsts pamatlikums, konstitūcija (LLV).

Situācija – stāvoklis, apstākļi, apstākļu kopums; noteiktās attiecībās esošu, laikā sakrītīgu kādam individuam vai grupai nozīmīgu apstākļu kopums kāda procesa, norises vai darbības brīdī.

Skauti (angl. scout) – patriotiska zēnu organizācija, kas aptver dažāda vecuma zēnus. Kustības pamatā – audzināšanas sistēma (skautisms), kurā ar rotaļām un citām nodarbēm (atkarībā no zēnu vecuma) vingrina uzņēmību, drošsirdību, taisnīguma izjūtu, godīgumu, iecietību, paklausību vecākiem, dzimtenes mīlestību, veiklību, apķērību, izturību, uzmanību, tīrību, pieklājību u.c. Darbības veidi: palīdzība citiem, orientēšanās, dzimtenes apceļošana, kārtības uzturēšana sabiedriskos pasākumos.

Atkarībā no vecuma skauti dalās trijās pakāpēs: mazskauti, skauti, roveri. Skautu organizācija Latvijā tika nodibināta 1921. gadā, tās pirmais prezidents bija ģenerālis Kārlis Goppers. Organizācija darbojās līdz 1940. gadam. Padomju varas gados tā bija aizliegta. Atjaunota 1990. gadā kā Latvijas Skautu un gaidu centrālā organizācija (LSGCO). 1993. gadā LSGCO atkal uzņēma Pasaules Skautu kustības organizācijā (WOSM).

Skautisms – audzināšanas sistēma, ko 1908. gadā izstrādāja angļu ģenerālis, lords Roberts Beiden–Pouels kā papildinājumu audzināšanai skolā. Sk. pamatā ir cilvēka dabisko spēju un stingra rakstura veidošana, tos vispusīgi vingrinot. Sk. ir jaunu cilvēku audzināšana ar vērtību sistēmu, kas balstās uz skautu likumiem un solījumu, palīdzot veidot labāku pasauli, kur cilvēki spēj sevi realizēt kā personības un ir nozīmīgi sabiedrības veidotāji. Mūsdienās skautu kustība apvieno 25 miljonus biedru 215 pasaules valstīs.

Slieksme – tieksme, kas izpaužas kā gatavība vērst savu darbību noteiktā virzienā, uz noteiktu priekšmetu. Tā ir pozitīva attieksme pret darbību, darbība saista pie sevis, sagādā prieku un apmierinājumu.

Sludinājums – īss paziņojums (laikrakstā, TV vai tml.) iedzīvotājiem.

Sociālā veselība – saprašanās ar citiem, spēja iekļauties sabiedrībā un apkārtējās norisēs, notikumos.

Specialitāte – atsevišķa (zinātnes, tehnikas, mākslas vai aroda) nozare, kurā nepieciešamas īpašas zināšanas, iemaņas; arī izglītība, ko cilvēks ieguvis kādā nozarē.

Speciālā izglītība – personām ar speciālām vajadzībām un veselības traucējumiem vai arī speciālām vajadzībām vai veselības traucējumiem adaptēta vispārējā un profesionālā izglītība.

Spējas – īpašība, kas dod iespēju kaut ko sekmīgi darīt, veikt ko, uztvert, reaģēt uz ko un kas nodrošina šādai norīsei nepieciešamos nosacījumus. Tās ir individuāli – psiholoģiskas īpatnības, kas nosaka panākumus kādas darbības izpildē.

Stereotips – vispārpieņemts darbības, rīcības u.tml. veids, vispārpieņemts uzskats; etniski stereotipi – vērtējumu ietveroši priekšstati par dažādu etnosu un etnisko kopību grupu pārstāvju tikumiem, garīgajām un fiziskajām īpašībām.

Stress – būtiska nevienlīdzība starp prasībām un indivīda atbildes spējām uz tām, tādu apstākļu klātbūtne, kuros nespēja apmierināt šīs prasības izraisa (uztveramas) sekas.

Stresors – spriedze, cilvēka vai dzīvnieka organiska un psihi kompleksveidīga reakcija uz stresoriem.

Studijas – 1. mācības augstākajā mācību iestādē; 2. rūpīga iedziļināšanās, zinātniska pētišana.

Studiju kredīts – paredzēts mācību maksas segšanai.

Studējošo kredīts – papildus līdzekļi dzīvošanai.

Studiju programma – augstākās izglītības ieguvei nepieciešamās prasības, kuru sekmīga izpilde ļauj studējošam iegūt noteiktu augstākās izglītības grādu vai kvalifikāciju.

Subjektīvais – vēlamais, ideālais, kas redzams iztēlē.

SVID – pašreizējās situācijas izvērtēšana un turpmākās darbības prognozēšana (stiprās un vājās puses, iespējas un draudi).

Šifrēta vēstule – vēstule, kuras izlasīšana ar nolūku apgrūtināta, uzrakstot ar neredzamu tinti vai tekstu aizstājot ar simboliskām zīmēm, burtus sajaucot, izlaižot.

Šķēršļu josla – mežā vai parkā izveidota sacensību trase ar kontrolpunktiem (KP), kuros noteiktā laikā jāpārvar dažādi dabiski vai mākslīgi šķēršļi. KP atrodami, sekojot marķējumam, norādījumiem (vēstulēm) vai kartei. Šķ. J. var veikt individuāli vai komandās kājām, ar slēpēm, ar velosipēdu, ūdens šķēršļus – ar plostu vai laivu.

Tālākizglītība – izglītības ieguves nepilna laika formas paveids, kuru raksturo pašizglītībai piemērotā veidā īpaši strukturēti mācību materiāli, individuāls mācīšanās temps, īpaši organizēts pašizglītībai piemērots izglītības sasniegumu novērtējums, kā arī dažādu tehnisko un elektronisko saziņas līdzekļu izmantošana.

Temperaments – cilvēka individuāli – psiholoģiskās īpašības, kas nosaka psihisko un fizisko procesu un stāvokļa intensitāti, ātrumu un ritmu.

Tendence – 1. attīstības virzība, tieksme uz ko; 2. vienpusīgums, neobjektivitāte.

Tiesības – 1. valsts varas izdotajos likumos un pieņemtajos lēmumos ietvertas normas un noteikumi sabiedrisko attiecību regulēšanai; arī zinātne, kas šīs normas un noteikumus pēti. Tiesību zinātne. Starptautiskās tiesības.

Tiesiska valsts – valsts, kurā ir augsts un stabila tiesiskā kārtība: tiesību normu savstarpējā saskaņotība, likuma prioritāte pār visu varas iestāžu un personu gribu, visu valsts institūtu un amatpersonu pakļautība likumam, valsts un pilsoņu savstarpēja atbildība, pilsoņu likumisko tiesību un brīvību nodrošināšana.

Troksnis – nevēlama vai traucējoša skaņa.

UNESCO – (United Nations Education Science Culture Organization) Apvienoto Nāciju Izglītības, Zinātnes, Kultūras organizācija.

Uzdevums – var praktiski izpildīt un novērtēt, vai izpildīt neatkarīgi no darbiem, ir noteikts sākuma un beigu punkts, summējoties dod rezultātu.

Uzskats – viedoklis, pārliecība. Uzskati par literatūru. Mainīt savus uzskatus. Pasaules uzskats – priekšstatu, uzskatu kopums par pasauli un tās likumībām; uzskatu sistēma, kuros cilvēks izsaka savu attieksmi pret dabas un sabiedriskās dzīves parādībām.

Uzturs – uzturlīdzekļu kopums, kas nepieciešams, lai cilvēks augtu, attīstītos, pastāvīgi atjaunotu darbaspējas un saglabātu veselību.

Uzvedība – cilvēka mijiedarbība ar apkārtējo vidi, kas izpaužas rīcībā un reakcijā.

Vajadzības – objektīva prasība pēc materiālajiem labumiem, garīgi intelektuālām, kultūras u.c. vērtībām, kas nepieciešamas cilvēka, sociālo grupu, visas sabiedrības darbībai.

Valūta – kādā valstī pieņemtā naudas sistēma vai šis valsts naudas vienība.

Vibrācija – daļiņas kustību svārstība attiecībā pret noteiktu punktu.

Vidējā izglītība – izglītības pakāpe, kurā notiek daudzpusīga personības pilnveide, mērķtiecīga un padziļināta izaugsmē apzināti izraudzītā vispārējās un profesionālās izglītības virzienā, sagatavošanās studijām augstākajā izglītības pakāpē vai profesionālajai darbībai, iesaistīšanās sabiedrības dzīvē.

Vispārējā izglītība – cilvēka, dabas un sabiedrības daudzveidības un vienotības izziņas, humānas, brīvas un atbildīgas personības veidošanās process un tā rezultāts.

Vērtības – lietas, fakti, parādības, paradumi un principi, ko cilvēks savā apziņā uztver kā sev vai citai personai būtiski nozīmīgus, vēlamus konkrētos vēsturiskos apstākļos, konkrētā sabiedrībā, kā arī, kas sekmē viņa personības veidošanos.

Veselība – fiziska, garīga un sociāla labklājība, nevis tikai stāvoklis bez slimībām vai fiziskiem trūkumiem, līdzsvara stāvoklis starp cilvēka organismu un vides fizikālajiem, bioloģiskajiem un sociālajiem faktoriem, kas nodrošina normālas organisma funkcijas.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

Ekonomikas un finanšu vārdnīca. Norden AB, 2003.

Izglītības likums. I nodaļa.

Klauss A. Kontrolings. A-Z skaidrojošā vārdnīca, A/S Prese Nams, 2000.

Latviešu valodas vārdnīca. Avots, 1998.

Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca. Zvaigzne ABC, 2000.

Psiholoģijas vārdnīca. – R.: Mācību grāmata, 1999.

Sociālā darba terminoloģijas vārdnīca. SDSPA Attīstība, Rīga, 2000.

Svešvārdu vārdnīca. Norden, 1996.

Vilne D., Birzniece J. Ekonomika. – R.: Kamene, 2001.